

दलीय कृषि ब्यरसायी

कृषक हातपूठि

पतञ्जलि अगेनिक बिचाई इनस्टिटीउट

সূচী পত্ৰ

কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন	৪
পাতনি	৫
দলীয় কৃষি ব্যৱসায় হাতপুঠি	৬
অধ্যায় ১ : পৰিচয়	৭
অধ্যায় ২ : সাধাৰণ কল্যাণ গোট (কমন ইন্টাৰেস্ট গ্ৰুপ-চি.আই.জি.) / কৃষকৰ কল্যাণ গোট (ফাৰ্মাৰ ইন্টাৰেস্ট গ্ৰুপ-এফ.আই.জি.) / উৎপাদক গোট (প্ৰডিউচাৰ গ্ৰুপ-পি.জি.)- গঠন কৰাৰ অংশীদাৰী দায়িত্ব-(এজিআৰ/এন/৭৮২৫)	১২
অধ্যায় ৩ : বুনিয়াদী খেতি পৰিচালনা (এজিআৰ) এন ৯৯০১	২২
অধ্যায় ৪ : শস্য চপোৱা, পাচৰ পৰিচালনা আৰু কৃষি উৎপাদনৰ চাৰাচিতা (এজিআৰ/এন ৭৮২৬)	৩০
অধ্যায় ৫ : খেতিৰ অৱশিষ্ট দ্ৰৱ্যৰ ব্যৱস্থাপনা (এজিআৰ) এন ৯৯১৩	৪০
অধ্যায় ৬ : ক্ৰেতা আৰু কেঁচামাল / সেৱা যোগানকাৰীৰ লগত সমন্বয় আৰু বিনিময় (এজিআৰ/এন ৭৮২৭)	৪৬
অধ্যায় ৭ : বজাৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা (এজিআৰ/এন ৯৯০২)	৫৫
অধ্যায় ৮ : কৰ্মস্বলত স্বাস্থ্য আৰু সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা (এজিআৰ/এন ৯৯০৩)	৫৯

दलीय कृषि ब्यरसायी

पतञ्जलि अगेनिक रलरुअ इनसुतरुतुडुत

Food & Herbal Park, Village - Padartha, Laksar Road Haridwar-249404 Uttarakhand (India)

Disha Block, Patanjali Yogpeeth Phase-1, Haridwar-249405 Uttarakhand (India)

Website ▶ info.pfsp@patanjelifarmersamridhi.com

Contact No : 8275999999

কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন

আমাৰ পৰম পূজ্য ৰামদেৱ আৰু আচাৰ্যক কেৱল প্ৰশিক্ষণ হাতপুঠি প্ৰস্তুত কৰাই নহয়, বৰং সম্পূৰ্ণ কাৰ্যক্ৰম আৰু আয়োজনক আগবঢ়াবৰ বাবে অহৰহ পোৱা তেওঁলোকৰ প্ৰেৰণাৰ বাবে চিৰদিনৰ বাবে ধন্যবাদ দিওঁ। কৌশল বিকাশ আৰু উদ্যমিতা মন্ত্ৰালয় আৰু প্ৰধান মন্ত্ৰী কৌশল বিকাশ যোজনাৰ অন্তৰ্গত পতঞ্জলি জৈৱ গৱেষণা সংস্থানক এইটো উচ্চাকাঙ্ক্ষী পৰিকল্পনা প্ৰদান কৰিবৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় কৌশল বিকাশ নিগমকো কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

শ্ৰী সত্বেদ আৰ্য মুখ্য কাৰ্যকৰী বিষয়া, ভাৰতীয় কৃষি কৌশল পৰিষদ, কৰ্নেল পীএচ গুপ্তা, উপাধ্যক্ষ ভাৰতীয় কৃষি কৌশল পৰিষদ, ড॰ বন্দনা বাতৰা ভাৰতীয় কৃষি কৌশল পৰিষদ আৰু তেওঁৰ সহকৰ্মীৰ দ্বাৰা পৰিকল্পনাৰ বিভিন্ন পৰ্যায়, যেনে প্ৰশিক্ষকৰ কাৰ্যক্ৰম আৰু প্ৰশিক্ষণ আৰু প্ৰশিক্ষাৰ্থীৰ মূল্যাংকনৰ লগত এই হাতপুঠিক পূৰ্ণ ৰূপ দিয়াৰ সময়ত বহুমূল্য সহযোগ উপলব্ধ কৰোৱাৰ বাবে সকলোৰে প্ৰতি কৃতজ্ঞতা ব্যক্ত কৰিছোঁ।

ড॰ ঋষি কুমাৰ, নিৰ্দেশক পতঞ্জলি জৈৱ গৱেষণা সংস্থানৰ দ্বাৰা প্ৰদত্ত প্ৰেৰণা আৰু সহযোগৰ বাবে যথোচিত সন্মান যোগ্য হয়। লগতে হাতপুঠিক গুণগতপূৰ্ণৰে তৈয়াৰৰ বাবে শ্ৰী পৰন কুমাৰ (মুখ্য মহাপ্ৰবন্ধক) আৰু ড॰ ঋষি বৰ্মা (মহাপ্ৰবন্ধক) ৰ ওপৰত বিশেষ ভাৱে কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰোঁ। আমি লগতে ড॰ এ.কে. মেহতা, নিৰ্দেশক উদ্যানিক, শ্ৰী বিবেক বেনীপুৰী (মহাপ্ৰবন্ধক), ড॰ নলিনী কান্ত শৰ্মা আৰু ড॰ ধৰ্মেশ বৰ্মাকো কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

ৰাজ্য সম্বয়ক, আঞ্চলিক সহায়ক আৰু পতঞ্জলিৰ কৰ্মচাৰীৰ দ্বাৰা সময়ে-সময়ে উপলব্ধ কৰোৱা তথ্যৰ বাবে তেওঁলোকৰ ওচৰতো কৃতজ্ঞ হৈ ৰম।।

পতঞ্জলি কৃষক সমৃদ্ধি পৰিকল্পনা দল...

পাতনি

ভাৰতীয় কৃষি ব্যৱস্থাত ৮৫ শতাংশ কৃষক ২ একৰতকৈ কম লঘু আৰু মধ্যমীয়া কৃষক বৰ্গ আছে, যাৰ গড়ে ১.১৫ একৰ ভূমি আছে। যোৱা ৫ দশকত কৃষি উৎপাদন প্ৰত্যেক বছৰে শতকৰা ২.৫ ৰ পৰা ৩ শতাংশ হাৰেৰে বাঢ়িছে। অসংগঠিত হোৱাৰ কাৰণে এই কৃষক সকলে নিজৰ উৎপাদনৰ সঠিক মূল্য পোৱাত অসফল হৈছে আৰু দৰদিতাৰে জীৱন কটাব লগীয়া হৈছে। খৰচ বৃদ্ধিৰ বাদেও ক্ষুদ্ৰ আৰু মধ্যমীয়া কৃষকৰ মুখ্য সমস্যা তেওঁলোকৰ উৎপাদনৰ সমূহিত বিপণন নথকা। ক্ষুদ্ৰ কৃষকক সংগঠিত কৰাত বিপণন আৰু তেওঁলোকক উচ্চ মূল্য কৃষিৰ লগত জড়িত কৰাও প্ৰত্যাহ্বান হয়। ইয়াৰ পৰা বুজা যায় যে ক্ষুদ্ৰ কৃষকৰ আগত অহা সমস্যাৰ নিৰাকৰণ তেওঁলোকক উৎপাদক সংগঠন (ফাৰ্মাৰ প্ৰডিউচাৰ অৰ্গেনাইজেশ্বন) ৰ লগত জড়িত কৰি বহুত কমাব পৰা যায়।

উৎপাদন সংগঠন সদস্য, কৃষকক তেওঁলোকৰ উৎপাদনৰ সামগ্ৰী (সাৰ আৰু বীজ) ৰ ক্ৰয়, প্ৰসংস্কৰণ আৰু বিপণনৰ ব্যৱস্থা কৰাৰ লাভ প্ৰাপ্ত কৰাত সক্ষম হয়। উৎপাদক সংগঠনৰ বিষয়ে কৃষকৰ জ্ঞান বিকশিত কৰিলে কৃষকক সময়ত সঠিত সমান আৰু বজাৰলৈ সংযোগৰ কৰাৰ ব্যৱস্থা প্ৰদান কৰিব পৰা যায়।

ৰাষ্ট্ৰীয় কৌশল বিকাশ নিগম (নেচনেল স্কিল ডেভেলপমেণ্ট কৰ্পোৰেচন/এনএচডিচি), ভাৰত চৰকাৰৰ সমৰ্থন আৰু ভাৰতীয় কৃষি কৌশল পৰিষদ (এগ্ৰিকালচাৰ স্কিল কাউন্সিল অফ ইণ্ডিয়া) ৰ সহযোগত পতঞ্জলি কৃষক সমৃদ্ধি পৰিকল্পনাৰ পতঞ্জলি অগেনিক ৰিচাৰ্চ ইনষ্টিটিউট (Patanjali Organic Research Institute) ৰ প্ৰজেক্টৰ ৰূপত ১ ছেপ্তেম্বৰ, ২০১৮ত হৰিদ্বাৰত আৰম্ভণি হৈছিল। পতঞ্জলি কৃষক সমৃদ্ধি পৰিকল্পনাৰ অন্তৰ্গত জৈৱিক খেতি কৰা ১৯ খন ৰাজ্যৰ হেজাৰ হেজাৰ কৃষকক প্ৰশিক্ষিত কৰা গৈছে আৰু তেওঁলোকক প্ৰত্যাহ্বানৰ সমুখীন কৰাই সফলতা পাবৰ বাবে প্ৰস্তুত কৰা গৈছে। পতঞ্জলি কৃষক সমৃদ্ধি পৰিকল্পনা এতিয়া তেজস্বী বৈজ্ঞানিক /প্ৰশিক্ষক দল আৰু সংকল্পিত জৈৱিক খেতিক প্ৰেৰণা দিয়া তথা দেশৰ কৃষকৰ কল্যাণ কৰা পৰিকল্পনাৰ ৰূপ লৈছে। ইয়াৰ পিছত সামূহিক কৃষি ব্যৱসায়ীৰ বাবে কৃষকক সংগঠিত কৰা আৰু কৃষি আৰু তাৰ লগত সম্বন্ধীত ক্ষেত্ৰত উৎকৃষ্ট কৌশল আৰু উদ্যমিতা বিকাশ আৰু ক্ষুদ্ৰ আৰু উপাত্ত কৃষকৰ জীৱিকাত উন্নত কৰিবৰ বাবে তেওঁলোকৰ সামূহিক প্ৰয়াসক সুবিধাজনক কৰিবৰ বাবে অগ্ৰসৰ হৈছে। মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস যে আমি এই প্ৰশিক্ষণ প্ৰক্ৰিয়াৰ লগত জড়িত লোক আৰু সামূহিক খেতিৰ প্ৰেৰণা আৰু উৎপাদন সংগঠনক এক হাতপুঠিৰ মাধ্যমেৰে বহুত লাভ হ'ব আৰু এই পৰিকল্পনাৰ অন্তৰ্গত কৃষক এই হাতপুঠিৰ প্ৰশিক্ষণত প্ৰাথমিকতাৰে ব্যৱহাৰ কৰিব।

এইটো ইংগিত দিয়ে যে মধ্যমীয়া কৃষকৰ আগত অহা সমস্যা বহুলাংশে কম কৰি তেওঁলোকক সংগঠিত কৰিব পৰা যায় যাতে ক্ষুদ্ৰ আৰু মধ্যমীয়া কৃষকৰ দ্বাৰা উৎপাদন কৰিব পৰা যায় আৰু তেওঁলোকক উৎপাদক সংগঠনত সংগঠিত কৰি বহুত কম কৰিব পৰা যায়। মোৰ দৃঢ় বিশ্বাস যে সকলো অংশীদাৰ, বিশেষ ৰূপেৰে যি কৌশল পৰিস্থিতি তন্ত্ৰত সামূহিক খেতি আৰু উৎপাদন সংগঠনৰ স্থাপনক আগত স্থান দিয়াত লাগি আছে, তেওঁলোকে এই গুৰুত্বপূৰ্ণ দস্তাবেজৰ মাধ্যমেৰে লাভান্বিত হ'ব, যাৰ প্ৰাথমিক ৰূপেৰে পতঞ্জলি কৃষক সমৃদ্ধি প্ৰগ্ৰেমৰ অন্তৰ্গত প্ৰশিক্ষক কৃষকৰ দ্বাৰা ব্যৱহাৰ কৰা যাব।

আচাৰ্য বালকৃষ্ণ

প্ৰবন্ধ নিৰ্দেশক,

পতঞ্জলি অগেনিক ৰিচাৰ্চ ইনষ্টিটিউট

দলীয় কৃষি ব্যৱসায় হাতপুঠি

স্বাধীনতাৰ পাছত খাদ্য সংকটৰ পৰা আত্মনিৰ্ভৰশীলতালৈকে ভাৰতীয় কৃষিয়ে এক দীঘলীয়া যাত্ৰা নিৰ্ধাৰিত কৰিছে। ইয়াৰ পিছতো ভাৰতত কৃষক দুখীয়া হৈছে, কাৰণ ভাল উৎপাদনৰ বাবে কঠোৰ পৰিশ্ৰম কৰাৰ পাছতো তেওঁলোকে উচিত মূল্য পোৱা নাই। তেওঁলোকে নিজৰ উৎপাদনৰ মূল্য নিৰ্ধাৰিত কৰিব পৰাৰ অৱস্থাত নাই। ভাৰতীয় কৃষকৰ ভৱিষ্যত কৃষি কাৰ্যৰ সম্পূৰ্ণ প্ৰক্ৰিয়া আৰু সামগ্ৰী (সাৰ, বীজ আৰু অন্য কৃষি ৰসায়ন) ক্ৰয় কৰা, উৎপাদন, মূল্য সংবৰ্ধন আৰু বিপণন আৰু নিজৰ খৰচ প্ৰতিস্পৰ্ধাক বজায় ৰাখি কৃষি উৎপাদনৰ গুণগতক উন্নত কৰাৰ দৰে সম্বন্ধিত গতিবিধিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। সময়ৰ চাহিদা যে কৃষক হিত সমূহ (ফাৰ্মাৰ ইটাৰেষ্ট গ্ৰুপ- FIG) আৰু কৃষক মহাসংঘ, ফাৰ্মাৰ ফেডাৰেচনৰ স্হাপন কৰা হওক যাতে নিজৰ উৎপাদনৰ মূল্য নিৰ্ধাৰিত কৰাৰ অৰ্থতা আহৰণ কৰিব পাৰে।

কৃষি ক্ষেত্ৰক গুৰুত্ব দি ভাৰত চৰকাৰে ইয়াৰ দীৰ্ঘকালিন বিকাশৰ বাবে অনেক পদক্ষেপ লৈছে। কৌশল বিকাশ আৰু উদ্যমিতা মন্ত্ৰালয় (মিনিষ্ট্ৰ অফ স্কিল ডেভেলপমেণ্ট এণ্ড এণ্ট্ৰাপ্ৰিনৰশ্বিপ-এম.এচ.ডি.ই.) য়ে প্ৰধানমন্ত্ৰী কৌশল বিকাশ যোজনা (পি.এম.কে.ভি.ৱাই.) ৰ অন্তৰ্গত কৃষক, কাৰিগৰ, স্বৰোজগাৰকৰ্তা তথা কৃষি আৰু তাৰ লগত সম্বন্ধিত সংগঠিত /অসংগঠিত ক্ষেত্ৰৰ লগত জড়িত বিস্তাৰ কাৰ্যকৰ্তাৰ মাজৰ অন্তৰক কম কৰি তেওঁলোকক ক্ষমতাবান কৰা আৰু তেওঁলোকৰ কৌশল বিকাশৰ কাম কৰি আছে। এই কৌশল প্ৰমাণিকৰণ যোজনাৰ উদ্দেশ্য বৃহৎ সংখ্যাত ভাৰতীয় যুৱ বৰ্গক উদ্যোগ-সংগত কৌশল প্ৰশিক্ষণ দিয়া হয়, যি তেওঁলোকক পূৰ্বৰ অভিজ্ঞতাৰ পৰা প্ৰাপ্ত জ্ঞান অথবা কৌশল, যাৰ যোজনাৰ সংঘটকৰ ৰূপত পূৰ্বানুভৱৰ স্বীকৃতি (ৰিকগনিচন অফ্ প্ৰায়ৰ লানিং/আৰিপিএল) ৰ অন্তৰ্গত মূল্যাংকন আৰু প্ৰমাণিকৰণো কৰা যাব, যি বৈযক্তিক ৰূপেৰে শ্ৰেষ্ঠ জীৱিকা প্ৰাপ্ত কৰাত সহায়ক হ'ব। পি.বি.আৰ.আই. (পতঞ্জলি জৈৱিক গৱেষণা সংস্থান) ভাৰতীয় কৃষি কৌশল পৰিষদৰ লগত মিলি কৃষিৰ নতুন ক্ষেত্ৰত ভাৰতীয় কৃষি আৰু মানৱ সংসাধনক বিকশিত কৰা আৰু গ্ৰাম্য কৃষকৰ ভাদ্যোদয় আৰু তেওঁলোকৰ জীৱন সলনি কৰিবৰ বাবে নিষ্ঠাৰে কৰ্মৰত হয়।

এই হাতপুঠি দলীয় কৃষি ব্যৱসায়ক দক্ষ কৰা আৰু তাৰ কৌশলতাৰে ব্যৱহাৰ কৰিবৰ বাবে হয়। দলীয় কৃষি ব্যৱসায়ৰ দায়িত্ব যে তেওঁলোকে কৃষকৰ পৰস্পৰৰ হিতত সমূহক গঠিত কৰা) আদৰ্শ কৃষি সমূহক স্থানীয় পৰিস্থিতিৰ আধাৰত আদৰ্শ কৃষি সমূহৰ ৰূপ দিয়া, তাক গ্ৰহণ কৰা আধুনিক কৃষি কৌশল ব্যৱহাৰ কৰা। প্ৰশিক্ষিত কৃষকৰ এইটো দায়িত্ব যে তেওঁলোকে কৃষক সমূহক কৃষক প্ৰডাক্ট কোম্পানী (ফাৰ্মাৰ প্ৰডুচাৰ কোম্পানী) ৰ স্হাপন কৰিবৰ বাবে প্ৰেৰিত কৰা।

দলীয় কৃষিত কেইবাজনো ব্যক্তি প্ৰদূষণ-মুক্ত পৰিৱেশ অনুকূল সংসাধনৰ উপযোগৰ পৰা শস্য উৎপাদন বঢ়াবৰ বাবে খেতি কৰিছে আৰু তাক নিজৰ লক্ষ্য হিচাপে ৰাখিছে। দলীয় খেতিৰ উদ্দেশ্য, অনেক ৰাজ্যত বিভিন্ন পৰ্যায়ত কৃষক, বিশেষকৈ ক্ষুদ্ৰ উৎপাদকক একগোট কৰা, যাতে কৃষক উৎপাদক সংঘ (ফাৰ্মাৰ প্ৰডিউচাৰ অৰ্গেনাইজেশ্বন) / কৃষক হিত সমূহ (ফাৰ্মাৰ ইটাৰেষ্ট গ্ৰুপ)/বস্ত হিত সমূহ (কমোডিটি ইটাৰেষ্ট গ্ৰুপ) ৰ মাধ্যমেৰে টেকনোলজিক তেওঁলোকৰ মাজত লোকপ্ৰিয় কৰা, উৎপাদকতাত বৃদ্ধি কৰা, সামগ্ৰী আৰু সেৱাক ভালদৰে গটাই দিয়া আৰু আমদানীক বঢ়াই স্থায়ী খেতিৰ ওপৰত আধাৰিত তেওঁলোকৰ জীৱিকক শক্তিশালী কৰিব পৰা যায়।

কক্ষত অনুশাসনৰ সাধাৰণ বুনিয়াদী নিয়মক বুজি পোৱা (এইটো কৰক আৰু এইটো নকৰিব)

কুশল আৰু সফল প্ৰশিক্ষণৰ বাবে গৱেষণাবদ্ধ কক্ষ থকা অনিবাৰ্য। লগতে শিকা মাত্ৰা কেৱল শিকাই হ'ব নোৱাৰে, সেইকাৰণে কক্ষ ব্যৱস্থাৰ ভূমিকাত গুৰুত্ব আছে।

দলীয় কৃষি ব্যৱসায়ীৰ ভূমিকা আৰু ক্ৰিয়া-কলাপৰ বিষয়ে জানক-

১. সহভাগিতা ব্যৱস্থা সুগম কৰা- সামূহিক হিত সমূহৰ পৰিচিত কৰা, বৈঠক কৰা, দলীয় উদ্দেশ্য আৰু লক্ষ্য নিৰ্ধাৰিত কৰা, দলীয় গতিবিধি আৰু সংসাদনৰ প্ৰভাৱী প্ৰবন্ধন, বিভিন্ন হিতাধিকাৰৰ লগত জড়িত, দলৰ পঞ্জীয়ন আৰু দস্তাবেজৰ চোৱাচিতা।
২. বুনিয়াদী কৃষি ব্যৱস্থাৰ দায়িত্ব লোৱা- শস্য নিয়োজন, উৎপাদন তালিকাৰ প্ৰস্তুতি, বিত্ত ব্যৱস্থা, বজাৰৰ চাহিদা আৰু আপূৰ্তিৰ বিশ্লেষণ কৰা।
৩. উৎপাদন কটা, উৎপাদনৰ পিছৰ ব্যৱস্থা আৰু উৎপাদন একত্ৰীকৰণৰ দায়িত্ব- উৎপাদন কটা, উৎপাদন কটাৰ পিছত ব্যৱস্থা- শুকোৱা, চাফা কৰা, বেলেগ-বেলেগ কৰা, ছালি লোৱা, ভঁৰালত ৰখা, সুৰক্ষিতভাৱে অনা আৰু লৈ যোৱা, ভালদৰে বন্ধা, পৰিবহন, খাদ্য সুৰক্ষা আৰু শস্য একগোট কৰা।

৪. সামগ্ৰী/সেৱা প্ৰদাতা আৰু ক্ৰয়ৰ লগত সম্বন্ধ আৰু মূলভাৱ কৰা-উপাদান/সেৱা প্ৰদাতাৰ চিনাক্ত কৰণ, দৰদাম কৰা, ক্ৰয়ৰ আৱশ্যকতাৰ বিষয়ে জনা, মূলভাৱ, সময়ত দিয়া, উৎপাদিত সঠিক জোখ মাপ লোৱা আৰু সামগ্ৰীৰ যোগান।
৫. বজাৰৰ তথ্য বুজা- তথ্যৰ উৎসৰ চিনাক্তকৰণ, সামগ্ৰীৰ বিশ্লেষণ, বজাৰৰ তথ্যৰ আধাৰত নিৰ্ণয় লোৱা।

৬. খেতিৰ পৰা ওলোৱাৰ অৱশিষ্টৰ দায়িত্ব- খেতিৰ আৱৰ্জনা একগোট কৰা, উৎপাদনৰ পৰা বচা সামগ্ৰী, ঘাঁহৰ আৱৰ্জনাৰ পৰা জৈৱিক সাৰ তৈয়াৰ কৰা।
৭. স্বাস্থ্য আৰু সুৰক্ষাৰ ওপৰত ধ্যান দিয়া- নিজে আৰু আনৰ স্বাস্থ্য আৰু সুৰক্ষাক লৈ সতৰ্ক হৈ থকা।

কৃষক উৎপাদক সংঘ (ফাৰ্মাৰ প্ৰডিউচাৰ অৰ্গেনাইজেচন/এফ.পি.অ.) সহকাৰিতাৰ সফলতাৰ কাহিনী অধ্যয়ন কৰা

কৃষকৰ সফলতাৰ কাহিনী কিয় গুৰুত্বপূৰ্ণ হয়? এইটো সেইকাৰণে গুৰুত্বপূৰ্ণ হয় যে মানুহে মানৱী স্বভাৱৰ অনুসাৰে জানিব বিচাৰে যে সফল লোক কি কৰি আছে। আমি সফল ব্যক্তিৰ ফালে চোৱা সময়ত এইটো জানিবলৈ চেষ্টা কৰো যে তেওঁ কি কৰিছে আৰু তেওঁ কি পোৱাৰ যোগ্য। এক সফল কাহিনীয়ে ভৱিষ্যতৰ বাবে বহুত পথ দেখুৱায়।

এফপিঅ কৃষক প্ৰডাক্ট সংঘ হয়, যাৰ সদস্য কৃষকৰ দল হয়- কৃষক উৎপাদক সংঘ (এফপিঅ) প্ৰাথমিক উৎপাদকৰ দ্বাৰা প্ৰস্তুত কৰা এটা পৰিচয়, অৰ্থাৎ এফপিঅ ৰ মুখ্য লক্ষ্য উৎপাদকৰ সংস্থাৰ মাধ্যমেৰে বেচি আয় কৰা।

খেতিত ঘটা লাভ আৰু খেতিৰ লগত জড়িত আশংকা আৰু সম্বন্ধীয় অন্য কাৰণক গ্ৰামীন জীৱনশৈলী শ্ৰেষ্ঠ কৰাৰ ক্ষেত্ৰত মুখ্য

প্ৰত্যাহ্বানৰ হিচাপে দেখা গৈছে। ভাৰতীয় কৃষি ব্যৱস্থাত মুখ্যত ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকৰ দলটো সকলোতকৈ ডাঙৰ দল (প্ৰায় ৮৫ শতাংশ) হয়, যাৰ ওচৰত প্ৰায় দুই হেক্টৰ বা তাতকৈ কম কৃষি কৰাৰ যোগ্য ভূমি থাকে। এইটো লঘু কৃষক দলে কমকৈ খেতি কৰে, উপভোক্তা বজাৰত দুৰ্বলতাৰ অংশীদাৰী, তথ্যৰ অভাৱ, কম সুদৰ আধাৰত নোপোৱা আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদনক বজাৰত বিক্ৰী কৰা আদি কিছু সমস্যাৰ কেথাও পোহৰলে আহিছে।

কোঅপাৰেটিভ ক্ৰেডিট ছোছাইটি এক্ট ১৯০৪ চনৰ অন্তৰ্গত সমানিত সমিতিৰ গঠন দীঘলীয়া সময়ৰ পৰা কৃষকৰ সামূহিক অংশীদাৰীৰ

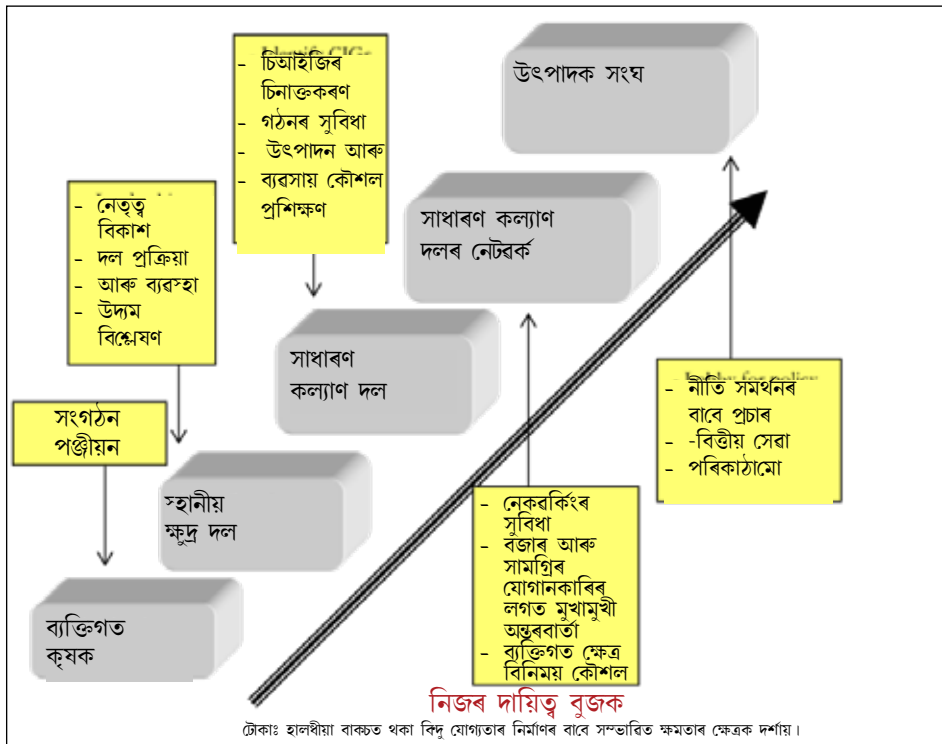
উদাহৰণ আছে, তথাপিও ডেইৰী ফাৰ্মিংৰ ক্ষেত্ৰত অলপ সফল উদাহৰণক এৰি সহকাৰিতাত কেইবাটাও সীমা আছে। যোৱা কেই বছৰও কৃষি উৎপাদক, বিশেষকৈ ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকক একত্ৰিত কৰি আৰু তেওঁলোকৰ উৎপাদক সংঘ প্ৰস্তুত কৰি খেতিৰ বহু প্ৰভাৱশালী সমস্যা সমাধান কৰা গৈছে। গতিকে উচ্চ বিষয়া সমিতিৰ পৰামৰ্শৰ পিছত ভাৰত চৰকাৰে কোম্পানী অধিনিয়ম ২০০২ত সংশোধন কৰে, যি কৃষি উৎপাদক কোম্পানীৰ বাবে পথ খুলি দিয়ে।

পিঁয়াজ উৎপাদক সহকাৰী (ক্ৰয় আৰু বিক্ৰয় সমিতি) এক অধ্যয়ন

মহাৰাষ্ট্ৰত নাচিক, পুণে, আহমদনগৰ, সতাবা, ধুলে আৰু জলগাঁও আদি জিলাক মুখ্য পিঁয়াজ উৎপাদক জিলা বুলি ধৰা হয়। আহমদনগৰ জিলাত পাৰনাৰ ব্লক পিঁয়াজ উৎপাদনত সকলোতকৈ আগত আছে। ইয়াত পিঁয়াজ উৎপাদক কৃষক দালালিৰ উৎপাত, মূল্যত তীব্ৰতাৰে উঠা-নমা, ভঁৰালৰ পৰ্যাপ্ত ব্যৱস্থা নথকা, দুৰ্বল আৰ্থিক স্থিতিৰ কাৰণে উৎপাদন ভঁৰালিকৃত কৰাৰ ক্ষমতা নথকা আৰু উৎপাদন কটাৰ লোকচান, যেনেদৰে পিঁয়াজৰ পোক ওলোৱা, পিঁয়াজ বেয়া হোৱা আৰু বেছি শূকাই যোৱা আদিৰ কাৰণে উৎপাদনৰ সম্পূৰ্ণকৈ লাভ উঠাব পৰা নাছিল। এই সমস্যাৰ কাৰণে এইটো আৱশ্যক আছিল যে বিক্ৰী কৰাৰ পূৰ্বে ৪ ৰ পৰা ৬ মাহৰ বাবে পিঁয়াজ খবৰ বাবে শ্বেড নিৰ্মাণ কৰা যাওক। ভাৰত চৰকাৰেও আহমদনগৰ জিলাক পিঁয়াজ শস্যৰ বাবে ৰপ্তানি ক্ষেত্ৰ বুলি ঘোষিত কৰি দিছে। এই নিৰ্ণয়ৰ পৰিপ্ৰেক্ষিত অহমদনগৰৰ কৃষকৰ সহযোগীতাৰে ১০ জানুৱাৰী, ২০০৩ ত আহমদনগৰ জিলা পিঁয়াজ উৎপাদক সহকাৰিতা ক্ৰয় আৰু বিক্ৰয় সমিতি গঠন কৰি লৈছে। সমিতিয়ে নাফেড, এনএইচবি, মহাৰাষ্ট্ৰ ৰাজ্য বিপণন সংঘ (এমএচএএমবি) আৰু ৰপ্তানি আদিৰ সদস্যতা লৈছে। বৰ্তমানত মহাৰাষ্ট্ৰৰ ১৪ টা বিকাশ খণ্ডৰ ৩০০ খন গাঁওত ১১০০ জন সদস্য আছে। সমিতিৰ কাৰ্যালয় আহমদনগৰত আছে আৰু পাখনাৰ ব্লকৰ গ্ৰাম চূপাত সমিতিৰ পেকিং আৰু গ্ৰেডিংৰ কেন্দ্ৰ আছে।

কৃষক কল্যাণ দল (ফাৰ্মাৰ ইটাৰেস্ট গ্ৰুপ / এফআইজি) - সাধাৰণ কল্যাণ দল / (কমন ইটাৰেস্ট গ্ৰুপ/চিআইজি) উৎপাদক সংঘ (প্ৰডিউচাৰ সংঘ (প্ৰডিউচাৰ গ্ৰুপ) ৰ গঠনৰ লাভৰ বিষয়ে জনাঃ

কৃষক সংঘ বা কৃষক কল্যাণ দল এনে উপযোগী সংগঠনাতক সংস্থা হয়, যি কৃষকক সামূহিক ৰূপেৰে নিজে সহায় কৰিবৰ বাবে সক্ৰিয় কৰে, যাৰ উদ্দেশ্য কৃষকৰ আৰ্থিক বিকাশ আৰু সামাজিক স্থিতিক শ্ৰেষ্ঠ কৰা। এইটো সংগঠন এই উদ্দেশ্যৰ বাবে গঠন কৰা যায় যে সদস্যৰ মাধ্যমেৰে সংসাদন বিকশিত কৰিব পাৰে। এই উদ্দেশ্যৰ বাবে সদস্য নিজৰ লগত থকা সংসাদনৰ প্ৰয়োগ কৰে, যাতে তেওঁলোকে আৰু শ্ৰেষ্ঠ অন্য সংসাদনক প্ৰাপ্ত কৰিব পাৰে তথা পৰিণামত প্ৰাপ্ত লাভত অংশীদাৰী কৰিব পাৰে। ইয়াৰ বাবে তেওঁলোকে স্থানীয়ৰ পৰা লৈ ৰাষ্ট্ৰীয় পৰ্যায়লৈকে বিভিন্ন স্তৰত কাম কৰে।

মুখ্য লাভ -

- ✓ কৌশল আৰু বজাৰ বুজি পোৱা
- ✓ ক্ৰয় আৰু বিক্ৰয় ক্ষমতা আহৰণ কৰা
- ✓ উপযোগী আৰু সম্বন্ধীত গতিবিধিক বুজি পোৱা আৰু প্ৰতিপালন কৰা
- ✓ স্থিৰতাৰ বাবে উত্তম প্ৰেৰণা
- ✓ সামাজিক সম্বন্ধ স্থাপন

উদ্ভিদৰ প্ৰজাতিৰ সংৰক্ষণ (প্ৰটেকচন অফ প্লাণ্ট ভেৰাইটি -পিপিভি) আৰু কৃষক অধিকাৰ (ফাৰ্মাৰ ৰাইট এক্ট / এফআৰএ) ২০০১ (৯ অধিকাৰৰ) অন্তৰ্গত ৰাজ্যৰ কৃষকৰ অধিকাৰক বুজাঃ

পৰিচয়- উদ্ভিদৰ প্ৰজাতিৰ সংৰক্ষণৰ বাবে এক প্ৰভাৱশালী ব্যৱস্থা গঠন কৰা আৰু উদ্ভিদৰ নতুন প্ৰজাতিক বিকশিত কৰিবৰ বাবে প্ৰেৰণা দিবৰ বাবে এইটো আৱশ্যকীয় বুলি জনা যায়। কৃষক আৰু উদ্ভিদ প্ৰজাতিক বিকশিত কৰাৰ অধিকাৰৰ সংৰক্ষণ কৰা যাওক, বিশেষকৈ তেওঁলোকৰ দ্বাৰা কৰা সেইটো যোগদানৰ বাবে, যি তেওঁলোকে উপলব্ধ উদ্ভিদ জেনেটিকৰ সংসাধনৰ নতুন উদ্ভিদ প্ৰজাতিত বিকশিত কৰিবৰ বাবে, সেইবিলাক ৰচাবলৈ আৰু উৎকৃষ্ট কৰিবৰ বাবে আছিল। ইয়াৰ সুব্যৱস্থাৰ বাবে ভাৰত চৰকাৰৰ দ্বাৰা উদ্ভিদ প্ৰজাতিৰ সংৰক্ষণ (পিপিভি) আৰু কৃষক অধিকাৰ অধিনিয়ম (এফআৰএ) ২০০১ ত গঠন কৰা গৈছে। এইটো আইন ব্যৱসায়িক উদ্ভিদ প্ৰজনক আৰু উদ্ভিদ বিকশিত কৰাত লাগি থকা কৃষক, দুয়োৰে যোগদানক গুৰুত্ব দিয়ে যে ই সংসাধনবিহীন কৃষক আৰু সমগ্ৰ হিতাধিকাৰীৰ বিশেষ আৰ্থিক-সামাজিক হিত, য'ত ব্যক্তিগত, সাৰ্বজনিক ক্ষেত্ৰ আৰু গৱেষণা সংস্থান অন্তৰ্ভুক্ত আছে, যাৰ সহায় কৰিব পাৰে।

পিপিভি আৰু এফআৰ অধিনিয়ম ২০০১ ৰ উদ্দেশ্য

পিপিভি আৰু এফআৰ অধিনিয়ম ২০০১ ৰ উদ্দেশ্য

- ✓ উদ্ভিদৰ প্ৰজাতি, কৃষক আৰু উদ্ভিদৰ প্ৰজনকৰ অধিকাৰ সংৰক্ষণ আৰু উদ্ভিদৰ নতুন প্ৰজাতিৰ বিকাশক প্ৰেৰিত কৰিবৰ বাবে প্ৰভাৱশালী ব্যৱস্থা গঠন কৰা।
- ✓ নতুন উদ্ভিদৰ প্ৰজাতিৰ বিকাশৰ বাবে লগত থকা উদ্ভিদৰ অনুবাংশিকৰ সংসাধনক উপলব্ধ কৰোৱা, বিকশিত কৰা, সংৰক্ষিত কৰাৰ সম্বন্ধীয় কৃষকৰ অধিকাৰৰ সংৰক্ষণ কৰা আৰু তাৰ যোগদানক গুৰুত্ব দিয়া।
- ✓ দেশৰ কৃষি বিকাশক গতি দিয়া উদ্ভিদ প্ৰস্তুত কৰাৰ অধিকাৰৰ সংৰক্ষণ কৰি নতুন উদ্ভিদ প্ৰজাতিৰ গৱেষণা আৰু বিকাশৰ বাবে ব্যক্তিগত আৰু সাৰ্বজনিক ক্ষেত্ৰত নিৰেশৰ বাবে প্ৰেৰণা দিয়া।

দেশত বীজ উদ্যোগৰ বিকাশৰ বাবে সুবিধা দিয়া, যি উচ্চ মানৰ বীজ আৰু সিঁচাৰ যোগ্য সামগ্ৰী কৃষকক উপলব্ধ কৰায়।

আইনৰ অন্তৰ্গত অধিকাৰ

প্ৰজনকৰ অধিকাৰ- প্ৰজনকক সংৰক্ষিত প্ৰজাতিৰ উৎপাদন, বিক্ৰয়, বিতৰণ আৰু আমদানি-ৰপ্তানিৰ বাবে বিশেষ অধিকাৰ থাকিব।
প্ৰজনক অভিকৰ্তা /অনুজ্ঞাধাৰী নিযুক্ত কৰিব পাৰিব আৰু অধিকাৰৰ উলংঘনৰ অৱস্থাত দেৱানী গোচৰ তৰি ন্যায় প্ৰাপ্ত কৰিব পাৰিব।

গৱেষণাকৰ্তাৰ অধিকাৰ- গৱেষক এই আইনৰ অন্তৰ্গত পঞ্জীয়ন যি কোনো প্ৰজাতিৰ ওপৰত প্ৰয়োগ বাবে গৱেষণা কৰিব পাৰিব। ইয়াত এইটো অন্তৰ্ভুক্ত থাকিব যে যি প্ৰজাতিৰ ওপৰত গৱেষণা কৰা গৈছে, তাৰ পৰা কোনো অন্য প্ৰজাতি প্ৰস্তুত কৰা গৈছে, কিন্তু এনে প্ৰজাতিৰ ওপৰত নিৰন্তৰে প্ৰয়োগৰ বাবে পঞ্জীয়ন প্ৰজনকৰ পৰা অনুমতি লব লাগিব।

কৃষকৰ অধিকাৰ- এজন কৃষক, য'ত এক নতুন প্ৰজাতিৰ বিকাশ কৰিছে বা তাৰ পৰা প্ৰাপ্ত কৰিছে সেইটো তাৰ পঞ্জীয়নৰ বাবে পাত্ৰ হয় আৰু এটা প্ৰজাতিৰ প্ৰজনকৰ দৰে তাক সংৰক্ষণ দিয়া যাব। কৃষকৰ দ্বাৰা বিকশিত প্ৰজাতিৰ বৰ্তমান প্ৰজাতিৰ দৰে পঞ্জীয়ন কৰিব পৰা যাব।

এজন কৃষক নিজৰ উৎপাদন, য'ত পিপিভি আৰু এফআৰ অধিনিয়ম ২০০১ ৰ অন্তৰ্গত পঞ্জীয়নত অন্তৰ্ভুক্ত হয়, ইয়াৰ বচাব পাৰি, প্ৰয়োগ কৰিব পাৰিব, সেইটো কৰিব পাৰিব, তাৰ পিছত সেইটো কৰিব পাৰিব, বিনিময় (বীজৰ পৰস্পৰ লেন-দেন) কৰিব পাৰিব, অংশীদাৰী বিক্ৰী কৰিব পাৰিব। এইটো সেই ধৰণে হ'ব যেনেদৰে এই আইনৰ অহাৰ আগত আছিল, কিন্তু ইয়াত পিপিভি আৰু এফআৰ অধিনিয়ম ২০০১ৰ অন্তৰ্গত পঞ্জীয়ন কৰা বিশেষ প্ৰকাৰৰ (ব্ৰাডেড) ৰ বীজ অন্তৰ্ভুক্ত নহ'ব।

লাভৰ অংশীদাৰী- লাভৰ অংশীদাৰী প্ৰজনক-কৃষকৰ অধিকাৰৰ এক অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ তত্ত্ব হয়। ধাৰা ২৬ লাভত অংশীদাৰীৰ অধিকাৰ দিয়ে। অংশীদাৰীৰ সামগ্ৰীৰ প্ৰয়োগৰ মৰ্যাদা আৰু তাৰ প্ৰকৃতিৰ আধাৰত প্ৰজাতি বিকশিত কৰিবৰ বাবে ব্যৱসায়িক উপযোগীতা আৰু বজাৰৰ চাহিদাৰ অনুসারে প্ৰজাতি প্ৰজনক আনুবংশিকতা নিশ্চিত ৰাখি জমা কৰিব। অংশীদাৰীৰ এই ধনৰাশি ৰাষ্ট্ৰীয় আনুবংশিকতা নিশ্চিত জমা কৰা হিচাপে পৰিশোধ কৰা যাব। লাভৰ অংশীদাৰীৰ বাবে প্ৰাধিকৰণ প্ৰমাণপত্ৰৰ খহৰা পিভিজিআই ত দাবীক আমন্ত্ৰিত কৰিবৰ বাবে প্ৰকাশিত কৰে।

জনগোষ্ঠীৰ অধিকাৰ- এই আইনৰ অন্তৰ্গত বিভিন্ন প্ৰজাতিক বিকশিত কৰিবৰ বাবে তাৰ বিশেষ যোগদানৰ বাবে স্থানীয় গ্ৰাম্যবাসী আৰু গাঁওক ক্ষতিপূৰণ দিয়া যায়।

যি কোনো ব্যক্তি/দল/চৰকাৰী বা বে-চৰকাৰী সংগঠন ভাৰতৰ যি কোনো গাঁও বা স্থানীয় গোষ্ঠীৰ ফালৰ পৰা যি কোনো প্ৰজাতিক বিকশিত কৰাত দিয়া নিজৰ যোগদানৰ বাবে অধিসূচিত কেন্দ্ৰক দাবী প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে।

১. অৰাৱতীঃ এফ.পি.অ. য়ে কৃষি বিভাগৰ লগত মিলি কৃষকক সেউজীয়া সাৰৰ বীজ, পি.এচ.বি. আৰু অন্য জৈৱিক সাৰ বিতৰণ কৰে, যৰ পৰা খেতিৰ উৰ্বৰতা উন্নত কৰিব পৰা যায়।

২. অমৰখালুৰুঃ এফ.পি.অ. য়ে কৃষি গৱেষণা সংস্থান বাপৰলাৰ সহযোগত কৃষকক মাটিমাহৰ উন্নত বীজ আৰু ফচল কাটিবৰ বাবে ৰিপাৰ অনুদান দিয়ে।

কৃষক কল্যাণ গোট (ফাৰ্মাৰ ইন্টাৰেস্ট গ্ৰুপ/এফআইজি) ৰ গঠনত অংশ লৈ

সেই ব্যক্তিৰ গোট, যি নিয়মিয়া সম্পর্ক আৰু বাৰম্বাৰে সাক্ষাৎ কৰে, পাৰস্পৰিক প্ৰভাৱ, সমান মৈত্ৰিক ভাৱনা তথা সামূহিক লক্ষ্য প্ৰাপ্তিৰ বাবে মিলি কাম কৰে।

সাধাৰণ কৃষক গোট আনুষ্ঠানিক আৰু অনানুষ্ঠানিক দুয়ো ধৰণে হয় আৰু এইটো কৃষক গোট বিভিন্ন কাৰণে আঞ্চলিক আধাৰত গঠিত হয়। আনুষ্ঠানিক গোট অনেক প্ৰকাৰৰ কাৰ্য কৰিবৰ বাবে একত্ৰিত হয়। অনানুষ্ঠানিক গোট সদস্যৰ বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰয়োজনীয়তাক পূৰণ কৰিবৰ বাবে হয়, যাক আনুষ্ঠানিক গোটৰ দ্বাৰা পূৰণ কৰা নাযায়। দুয়োটা গোট বিকাশৰ সমান স্তৰে হয়।

সকলো লোকৰ সমস্যা একে হয়। মোৰ পৰামৰ্শ যে সেইবিলাক সমাধান কৰাৰ এটাই উপায় হয় সেয়া হৈছে সকলোৰে মিলি কাম কৰা।

কৃষক কল্যাণ গোট (এফআইজি) বিস্তাৰিত লক্ষ্য আৰু হিতৈৰে কৃষকৰ স্ব-প্ৰবন্ধিত স্বাধীন গোট হয়। সদস্য অন্য সংসাধনলৈকে শ্ৰেষ্ঠ সংযোগ স্থাপনৰ বাবে আৰু লাভদায়ক পৰিণামক বিস্তাৰিত কৰা, নিজৰ বৰ্তমান সংসাধনক সংযোজিত কৰি এইটো লক্ষ্যক প্ৰাপ্ত কৰিবৰ বাবে একেলগে মিলি কাম কৰে। সাধাৰণ ৰূপেৰে, প্ৰগতিশীল কৃষকক এক সম্ভ্ৰান্ত কৃষক কল্যাণ গোটৰ বাবে অংশীদাৰী আৰু আগৰণুৱা হৈ থকা, ব্যক্তিগত আৰু ব্যৱসায়িক প্ৰগতিৰ বাবে দৃঢ়তা আৰু পৰিশ্ৰম লাগে। অহৰহ ব্যক্তিগত চিন্তাধাৰা আৰু নিয়মিয়া পৰ্যালোচনাৰ আধাৰত কাৰ্য কৰা।

প্ৰেৰণা আৰু প্ৰতিবন্ধতাঃ কৃষক গোটত বৃহৎ পৰিমাণে বিভিন্ন কাৰ্য সম্বন্ধীয় ক্ষেত্ৰক সমাধান কৰিছে। সদস্যৰ ধ্যান, আত্ম-প্ৰেৰণা আৰু কাৰ্য সিদ্ধিৰ বাবে অন্য কৃষকক প্ৰেৰণা দিয়াত লাগি থাকে। কিছুমান কৃষক কাৰ্যৰ আৰম্ভণিৰ গতিবিধিৰ ওপৰত ধ্যান কেন্দ্ৰিত কৰি থাকে আৰু এইটো নিশ্চিত কৰে যে গোটৰ কাম বাস্তৱতে প্ৰগতিত আছে। অন্য কৃষক নিজৰ লগৰীয়াৰ সহযোগ, প্ৰেৰণা আৰু দলৰ প্ৰতি তেওঁলোকৰ যোগদান দিয়া আৰু সেই মানদণ্ডৰ স্থাপনৰ মাধ্যমেৰে, যাৰ দল নিজৰ প্ৰদৰ্শনৰ মূল্যাংকনত প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে, যেনেদৰে চোৰাচিতা কাৰ্যৰ ওপৰত ধ্যান দিয়াৰ লগতে গোটত যোগদান দিয়ে। কৃষক সংগঠন (এফআ) ৰ বিকাশৰ সময়ত কৰ্মকুশলতা আৰু উপলব্ধিৰ ওপৰত বল থাকে, লাগিলে সেইটো প্ৰশ্ন কৰা বা সুবিধা আৰু কাৰ্যভাৰ বিস্তাৰ কৰাৰ মাধ্যমেৰে।

দল/গোটৰ উদ্দেশ্য	দলৰ / গোটৰ কাৰ্য
১. উৎপাদন আৰু বিপণনৰ বিষয়ে সিদ্ধান্ত লোৱাৰ।	১. বৈঠক আয়োজন কৰা
২. স্ব-সহায়তা দৃষ্টিকোণ বিকশিত কৰা।	২. সূচনা দিয়া (অন্য সমূহৰ লগত যোগাযোগ কৰি)
৩. বিস্তাৰ সংসাধন উপলব্ধ কৰাবৰ বাবে।	৩. টেকনিক প্ৰশিক্ষণ প্ৰাপ্ত কৰা।
৪. সদস্যক এক পৰিণামত অৰ্থ ব্যৱস্থাৰ প্ৰয়োগৰ অনুমতি দিয়া।	৪. কৰ্মক্ষেত্ৰৰ ব্যৱস্থা কৰা।
৫. প্ৰশিক্ষণ আৰু সূচনা বিস্তাৰ কৰিবৰ বাবে মঞ্চ প্ৰদান কৰা।	৫. দলৰ বাবে খুচুৰা বিক্ৰী আৰু কিনা।
৬. টেকনিক আৰু প্ৰশিক্ষণ গতিবিধিৰ বাবে কেন্দ্ৰ বিন্দু প্ৰদান কৰা।	৬. বজাৰৰ মূল্যাংকন কৰা আৰু নেটৱৰ্ক বঢ়োৱা।
	৭. প্ৰয়োজনীয়ৰ আধাৰত সদস্যৰ সমৰ্থন কৰা।
	৮. সমূহৰ গতিবিধিৰ বাবে চক্ৰীয় পুঁজী (ৰিভলভিং ফণ্ড) ৰ প্ৰবন্ধন কৰা।
	৯. টেকনিক আৰু প্ৰডাক্টৰ চিনাক্তকৰণ।
	১০. সেই ক্ষেত্ৰত নিৰেশ কৰা যাক ব্যক্তি হিচাপে পাব নোৱাৰি।
	১১. ব্যক্তিগত ৰূপেৰে নোপোৱা সমান খণ দল হিচাপে পোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা।

যদি বিকাশৰ দ্বিতীয় পৰ্যায়ত আছে বা পৰিকল্পনাক পুনৰ বিবেচনাৰ আৱশ্যক হয়, তেতিয়া ব্যৱস্থা লোৱাৰ প্ৰয়োজন হয়।

বাস্তৱত গোটেৰ বিভিন্ন প্ৰয়োজনীয়তা অনুসাৰে নেতৃত্ব পদ থাকে, কিন্তু নিশ্চিত যে প্ৰত্যেক গোটে নিম্নলিখিত কিছুমান দপ্তৰৰ আৱশ্যকতা এনেধৰণৰ হয়-

স্থিতি	উত্তৰদায়িত্ব
গোটেৰ নেতা	সভাৰ অধ্যক্ষতা, গোটেৰ প্ৰতিনিধিত্ব, সম্পূৰ্ণ প্ৰবন্ধন দায়িত্ব, প্ৰবক্তা, সহ-বিত্তীয় হস্তাক্ষৰকৰ্তা
গোটেৰ উপ নেতা-উপাধ্যক্ষ	গোটেৰ নেতাৰ অনুপস্থিতিত তেওঁৰ দায়িত্বক পালন কৰা গোটেৰ নেতাক যেতিয়া সহযোগৰ দৰকাৰ, তেতিয়া তেওঁক সহযোগ কৰা।
সচিব	বাতৰি প্ৰচাৰ কৰা, প্ৰস্তুত কৰা আৰু পঠিওৱা, কাৰ্যবাহী কৰা আৰু চম্ভালা।
কেৰানী/মুনীম-কোষাধ্যক্ষ	গোটেৰ বিত্তীয় হিচাপ ৰখা, লেন-দেন আৰু নগদীৰ উত্তৰ দিয়া, চক্ৰীয় পুঁজৰ ব্যৱস্থা, সদস্যৰ পৰা বৰঙনী গোটেৱা, যদি প্ৰয়োজন হয় তেতিয়া ঋণৰ ব্যৱস্থা কৰা, সহ-বিত্তীয় হস্তাক্ষৰকৰ্তা
ৰেকৰ্ডকিপাৰ	দস্তাবেজ আৰু সদৰ্ভ সমাগ্ৰীক চম্ভালা আৰু সঞ্চিত কৰা

কৃষক সংগঠন/কৃষক কল্যাণ গোটে অংশীদাৰীক প্ৰভাৱিত কৰা বিষয় নিম্নলিখিত ক্ষেত্ৰত অংশীদাৰীৰ সীমাক প্ৰভাৱিত কৰিব-

- ✓ কৃষকৰ স্থিতি সংগঠনৰ গতিবিধিৰ পৰিণামৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।
- ✓ সুনিশ্চিততাৰ স্থিতি পৰিণামৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।
- ✓ সেইটো সীমা বা ক্ষেত্ৰ, য'ত কেৱল সামূহিক প্ৰয়াসৰ পৰিণামৰ ৰূপত প্ৰতিফল উপলব্ধ হ'ব।
- ✓ সেইটো সীমা, য'ত সামূহিক প্ৰয়াসৰ পৰা প্ৰাপ্ত পুৰস্কাৰ সমান ৰূপেৰে বিতৰিত হ'ব।
- ✓ এক নিৰ্ধাৰিত সময় সীমাত পুৰস্কাৰ প্ৰাপ্ত কৰা ক্ষেত্ৰ।
- ✓ সেইটো ক্ষেত্ৰ, যাক অহৰহ অংশীদাৰীৰে সম্বন্ধতাৰ মূল্যত পুৰস্কাৰ পোৱা সমান কৰিব লাগে।

কৃষক কল্যাণ গোটে / কৃষক সংগঠনৰ বাবে সব্যৱস্থিত পাঁচটা মুখ্য কৌশল :

- ✓ দল সংগঠন আৰু পৰিচালনা
- ✓ আভ্যন্তৰিণ সঞ্চয় আৰু ঋণ দিয়া
- ✓ প্ৰয়োগ আৰু আধুনিক (নতুন কৌশল স্থাপন আৰু প্ৰয়োগ কৰা)
- ✓ বজাৰৰ কৌশল আৰু
- ✓ ভাৰসাম্য উৎপাদন (উন্নত প্ৰাকৃতিক সংসাধন ব্যৱস্থা সহ)

সংখ্যাত বেছি দুখীয়া কৃষকৰ ওচৰলৈ যাবৰ বাবে কৃষক গোটে গঠন কৰা:

১. দল প্ৰতি কৃষক নিম্ন সমৰ্থন মূল্য কৰাত সহায় কৰিব পাৰে, আৰু সকলোতকৈ দুখীয়া কৃষক বজাৰৰ বাবে উৎপাদনত সলনি নকৰাকে যথেষ্ট সহযোগৰ ভালদৰে সংগঠিত হয়।
২. দুখীয়া কৃষকৰ সফল বজাৰৰ লগতে সংলগ্নতা এই কথাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব যে তেওঁলোকে সামূহিক বিপণনৰ বাবে কেনেদৰে সংগঠিত হৈ নিজকে ক্ষমতাৱান কৰিছে আৰু নিজৰ মূলভাৱ কৰাৰ শক্তিক বিকশিত কৰিছে।
৩. দুখীয়াক প্ৰভাৱশালী ৰূপেৰে কম কৰিবৰ বাবে বৃহৎ সংখ্যাত দুখীয়া লোকৰ সমূহক অংশীদাৰী কৰিব লাগিব।

দলীয় সভাৰ আয়োজন

এক সাধাৰণ উদ্দেশ্যৰ বাবে কৃষকক একগোট কৰিবৰ বাবে সভা এক গুৰুত্বপূৰ্ণ পদ্ধতি হয়। সভাত কৃষকে নিজৰ সমস্যা আৰু অন্য বিষয়ৰ ওপৰত নিজৰ কথা কব পাৰে আৰু যদি তেওঁলোকে জানিব বিচাৰে যে কি চলি আছে, তেতিয়া তেওঁলোকে ইয়াৰ পৰা একেবাৰে সম্বন্ধ হৈ থাকে। এইটো বিভিন্ন কৃষকৰ বাবে সভাক এক ভাল অভিজ্ঞত উৎপন্ন কৰাত সহায় কৰে, আৰু আমাৰ চৰ্চা আৰু নিৰ্ণয়ত ব্যাপক দৃষ্টিকোণ আনে। সাধাৰণ ভাবে মানুহে বহি শুনে, বুজে আৰু গোটেৰ প্ৰতি ইতিবাচক হৈ থাকে তথা যদি কোনো পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা গৈছে আৰু নিৰ্ণয় লৈছে, তেতিয়া জ্ঞান আহৰণৰ বাবে বৈঠকত মিলিত হয়।

সভাৰ পৰিকল্পনা- আৰম্ভণিত ৰখা বক্তব্যৰ সফলতা যে সকলো সভা কেনেদৰে হ'ব আৰু কি দিশত যাব। ইয়াৰ পৰা এইটোও নিৰ্ধাৰিত হৈ যায় যে সভা কেনেদৰে চলিব আৰু কিছুমান ব্যৱহাৰিক কথা, যেনে সভা স্থল ক'ত হ'ব আদি, ইয়াক প্ৰভাৱিত কৰে। বৈঠকৰ উদ্দেশ্য কি হয়? সভাৰ আৰম্ভণিত কোৱা যায় যে আপুনি কি পাবৰ চেষ্টা কৰি আছে। এই সকলো কথা সভাৰ কাৰ্য আৰু সকলো প্ৰকাৰৰ সিদ্ধান্ত প্ৰভাৱ পেলাব। যদি আপুনি এক সাৰ্বজনিক সভা কৰি আছে, তেতিয়া এইটো বিশেষভাৱে গুৰুত্বপূৰ্ণ যে কৃষকক

আমত্ৰিত কৰাৰ পূৰ্বে আপুনি আপোনাৰ উদ্দেশ্যৰ বিষয়ে স্পষ্ট থাকক।

কৃষকক সভালৈ আহিবৰ বাবে প্ৰভাৱিত কৰিব পৰা অনেক প্ৰভাৱকাৰী কাৰক আছে, যেনে- যদি আপুনি এক কৃষক সভা আয়োজন কৰিছে তেতিয়া নিশ্চিত কৰক যে আপুনি সকলো পূৰ্ব জাননী দিছে, যাতে কৃষক বাস্তৱত উৎসুক হয়, তেতিয়া তেওঁলোকে সভালৈ আহিবলৈ মন কৰিব। সভাৰ আৰম্ভণিৰ পৰা লৈ অন্তলৈকে ভৱপূৰ প্ৰচাৰ কৰক, লগতে শীঘ্ৰেই আৰু সভাৰ আয়োজনৰ কথা কওঁক, যাতে বেছি লোক তাত অন্তৰ্ভুক্ত থাকিব পাৰে। এই কথাৰ ওপৰত জোৰ দিয়ক যে সভাৰ বাবে নিয়মিয়া সময় নিৰ্ধাৰিত কৰিছেনে (যেনেদৰে প্ৰত্যেক মাহৰ প্ৰথম দেওবাৰ)। সভাত কিমান কৃষক আহিব, আৰু কেতিয়া আপুনি তালৈ গৈ পাব, তেতিয়া প্ৰত্যেকৰ বাবে অংশ লোৱা কিমান সহজ হয়, সভাৰ সফলতা এই কথাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। সেইকাৰেণে নিম্নলিখিত কথাৰ ওপৰত মনোযোগ দিয়াৰ আৱশ্যক হয়- বৈঠক স্থল, স্থান, আৰাম, যোগাযোগ, স্বাগতম, খৰচ, মানুহক সভাৰ বিষয়ে কোৱা, প্ৰচাৰ সামগ্ৰী প্ৰস্তুত কৰা, প্ৰচাৰ বিতৰিত কৰা (যেনে চহিয়েল মিডিয়া, ইমেইল-সূচী, ব্যক্তিগত ৰূপেৰে মানুহক আমন্ত্ৰণ কৰা, গেটৰ বেনাৰ, এক স্টল, পোস্টাৰ, ঘটনাক সূচীবদ্ধ কৰা আৰু স্থানীয় বাতৰি কাকতত লেখা-মেলা কৰাক মুখ্য ভূমিকাৰ বাবে মানুহৰ সন্ধান, সূত্ৰধাৰ আৰু কাৰ্যক্ৰমনিৰূপিত লিখা আদিৰ দৰে নিৰ্ণয় আৰু কাৰ্যবাহী কিদু আদি।

বিষয় সূচী প্ৰস্তুত কৰা- মিটিঙৰ এজেণ্ডা বা কাৰ্যসূচীৰ ওপৰত মিটিঙৰ সফলতা নিৰ্ভৰ কৰে। এই সূচীত সেই মুখ্য বিষয় ৰাখক, যাক আপুনি কৰাৰ দৰকাৰ। ইয়াত আপোনাৰ সময়ৰ সমাপ্তি আৰু কি সময়ত আপুনি বিশ্রাম লব, এইটোও অন্তৰ্ভুক্ত থাকিব পাৰে। কেতিয়াবা-কেতিয়াবা এইটো আপুনি সভাৰ আৰম্ভণিত নিৰ্ধাৰিত কৰে, যদি এইটো আগতেই তৈয়াৰ কৰা গৈছে, তেতিয়া আপুনি সময় বচাব পাৰে। এই ক্ষেত্ৰত, এইটো সুনিশ্চিত কৰি লওক যে আপোনাৰ ওচৰত মানুহৰ কথা ৰখাৰ সহজ পদ্ধতি হয়। তেওঁলোকৰ মত, সহযোগ প্ৰাপ্ত কৰিবৰ বাবে পৰ্যাপ্ত সময় দি তেওঁলোকক কাৰ্য সূচী আগতেই পঠিয়াই দিয়ক (উদাহৰণস্বৰূপে সেই সমূহক ই-মেইল কৰিব পাৰে)। উদাহৰণস্বৰূপে সকলো সভাৰ বিষয়ে সূচী নিম্নানুসাৰে হওক-

৭.০০ বজাত পৰিচয় আৰু আগমন

৭.১৫ বজাত মিডিয়া, বিত্ত আৰু দোকান আদিৰ প্ৰতিবেদন

৭.৩৫ বজাত নিয়োজনেৰে কৃষকৰ লগত বৈঠকঃ কোনটো বিষয় উঠাব লাগে, ইয়াৰ সন্মতি

৮.০০ বজাত বিশ্রাম (ব্ৰেক)ঃ চাহ-পানী

৮.২০ সভাৰ ব্যৱস্থা কৰা (আৰু বেচি স্টল আয়োজন কৰা)

৯.০০ বজাত মূল্যাংকন আৰু সমাপ্তি

সভাৰ সময়ত- ইয়াৰে কিছুমান দায়িত্ব মুখ্য ৰূপেৰে সূত্ৰধাৰ বা সংগঠনক বা সক্ৰিয় কৃষকে লয়, কিন্তু ইয়াৰ লাভ তেতিয়া পায়, যেতিয়া সকলোৱে সভাৰ কাম মন দি কৰে। নিম্নলিখিত পৰামৰ্শ আৰু কিদুৰ পৰা কৃষকৰ এক সফল সভা আয়োজন কৰে আৰু ভালদৰে

ব্যৱহাৰিক গতিবিধি- উদাহৰণৰ বাবে, কল্পনা কৰক যে আপুনি আপোনাৰ গাঁওৰ ওচৰত এক নতুন কৃষক সংগঠনৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে এক বৈঠকৰ আয়োজন কৰিছে। আপুনি জ্ঞান বিস্তাৰ কৰিব বিচাৰে, পৰিচ্যা আৰম্ভ কৰিব বিচাৰে। আপোনাৰ স্পষ্ট প্ৰচাৰেৰে মানুহক এক নিৰ্ণয় লোৱাত সহায় কৰিব যে এই বৈঠক তেওঁলোকৰ বাবে উপযোগী হয়নে। আপোনাৰ বৈঠকৰ মুখ্য উদ্দেশ্য যি হয়, তাৰ পৰা মানুহে গম পায় যে আপোনাৰ সমূহৰ কি মনোভাৱ আছে। সমাজ নিৰ্মাণৰ আপোনাৰ উদ্দেশ্যক পোৱা মান্যতাৰে আপোনাক স্বাগতম যোগ্য পৰিৱেশ পাব আৰু সম্পৰ্কক শক্তিশালী কৰাত সহায় পাব, লগতে আপোনাক নিৰ্ণয় লোৱাৰ ক্ষমতাও বঢ়াব।

Strategies Planning VMOSA

সঞ্চালিত কৰাত সহায় কৰিব পাৰে।

মিটিংৰ স্থানক সুব্যৱস্থিত কৰা, অংশ লোৱা সকলো লোকৰ বাবে স্থান নিৰ্বাচিত, বৈঠকক কৃষকৰ লগত জড়িত কৰা, স্বাগতম কৰা, আবেগিক উদ্বেগ আৰু আপত্তিৰ খবৰ ৰখা, তাৰ নিৰাময়ৰ ব্যৱস্থা কৰা, ব্যক্তিগত পৰিচয়, সভাৰ পৰিচয় দিয়া, কাৰ্যসূচীৰ সহমত আৰু কাৰ্যসূচীৰ অনুসাৰে সঞ্চালন, পৰৱৰ্তী পদক্ষেপ (সুনিশ্চিত কৰক যে সকলোৱে গম পাওক যে পৰৱৰ্তী সময়ত কি হ'ব। উদাহৰণস্বৰূপে, পৰৱৰ্তী মিটিংৰ তাৰিখ নিৰ্ধাৰিত কৰা। পৰীক্ষণ কৰক যে আপোনাৰ ওপৰত ৰিপৰ্ট প্ৰচাৰিত কৰিবৰ বাবে সকলোৱে ঠিকনা আছে।), মূল্যাংকন, সমাপন, সামাজিক (অনেক সমূহ অনানুষ্ঠানিক সামূহিক সভাৰ অনুসৰণ কৰে। এক বিকল্প সন্ধান, যি সকলোৰে উপস্থিতিক সুনিশ্চিত কৰিব পাৰে, যেনেদৰে কোনো কাফে লগত যি সন্ধ্যা খুলে বা সভা স্থলত ভোজন যোগান ধৰা। সম্ভাষণ (প্ৰত্যেক ব্যক্তিক বিনা বাধাত কব দিয়া আৰু আনৰ সমালোচনা শুনাৰ সুযোগ প্ৰদান কৰা), সৰু গোট বা যুগল (বহুতো লোক লঘু কম মানুহৰ নিজৰ মত ব্যক্ত কৰাত সুবিধাজনক অনুভৱ কৰে)। বহুতো লোক ৰচনাঅক অনুভৱ কৰে, যেতিয়া তেওঁলোকে গম পায় যে তেওঁলোকৰ পৰামৰ্শ ৰ ওপৰত শীঘ্ৰে আলোচনা নহ'ব। লগতে, কোনো সম্ভাৰনাৰ ওপৰত চিন্তাধাৰা কৰিলে সমূহক এই কথাত সহায় পায় যে তেওঁলোকে আগৰ চিন্তাধাৰা লাগি নাথাকে। প্ৰশ্ন কওক, মানুহক পৰম্পৰাগত চিন্তাধাৰা আৰু অব্যৱহাৰিক পৰামৰ্শৰ পৰা বাহিৰত আহি ভাবিবৰ বাবে প্ৰেৰণা দিয়ে তথা প্ৰত্যেক চিন্তাধাৰাক লিখি লওক। যদি মানুহে কৰিব পাৰে, তেতিয়া তেওঁলোকক সমালোচনা কৰিবৰ বাবে পুনৰ সুযোগ দিয়ক। এই কথৰ ওপৰত জোৰ দিয়ক যে অযথা চিন্তাধাৰাত এক নতুন চিন্তাধাৰাৰ বীজ সিঁচিব পাৰে।

গোটৰ লক্ষ্য আৰু উদ্দেশ্য ৰহনা কৰা

ভিএমঅএচএ (VMOCA) ভিজন (দৃষ্টিকোণ মিশন, উদ্দেশ্য অবজেক্টিভ, উদ্দেশ্য ষ্ট্ৰেটেজি, ৰণনীতি আৰু একচন প্লান, কাৰ্য পৰিকল্পনা) এক ব্যৱহাৰিক নিয়োজন প্ৰক্ৰিয়া আছে, যাৰ প্ৰয়োগ কৃষক সমূহৰ দৃষ্টিক পৰিভাষিত কৰা আৰু পৰিৱৰ্তনক প্ৰয়োগ কৰিবৰ বাবে ব্যৱহাৰিক পদ্ধতিৰে বিকশিত কৰাত সহায় কৰিবৰ বাবে কৰা যায়। কৃষকৰ দীৰ্ঘকালীন দৃষ্টিক মনত ৰাখি-

দৃষ্টি (সপোন) : আমাৰ সপোন এইটো হয় যে আমাৰ কৃষক সংগঠিত হওক। কৃষক সকলৰ বাবে আদৰ্শ পৰিস্থিতি কি হয়- যদি গুৰুত্বপূৰ্ণ বিষয়ৰ ওপৰত আপোনাৰ বাবে শ্ৰেষ্ঠ পদ্ধতিৰে কাম কৰা যায়, তেতিয়া বস্তু কেনেদৰে দেখা পাব।

এক দৃষ্টি পত্ৰই (ভিজন ডকুমেন্ট), কৃষক সংগঠনৰ বিশ্বাস আৰু নীতি সুদৃঢ় কৰে।

উদ্দেশ্য (মিছন): কাৰ্য পৰিকল্পনা প্ৰক্ৰিয়াত বিকাশশীল উদ্দেশ্য পত্ৰক পৰৱৰ্তী পৰ্যায় হয়। কৃষক সংগঠনৰ উদ্দেশ্য পত্ৰকৰ মতে কৃষক ফলে কি কৰিব গৈ আছে আৰু তেওঁলোকে এনেদৰে কিয় কৰিব গৈ আছে তাক প্ৰতিফলিত কৰে।

নিম্নলিখিত উদ্দেশ্য পত্ৰ এনে উদাহৰণ হয়, যি উপৰোক্ত মানদণ্ডক পূৰা কৰে-

- এক সমগ্ৰ পৰিয়াল আৰু কৃষক সমুদায়ৰ পদক্ষেপৰ মাধ্যমেৰে মানুহৰ স্বাস্থ্য আৰু বিকাশক আগত স্থান দিবৰ বাবে।
- সহযোগী পৰিকল্পনা, সামুদায়িক কাৰ্যবাহী আৰু নীতিৰ ওকালতিৰ মাধ্যমেৰে এক সুৰক্ষিত আৰু সুস্থ চুবুৰী বিকশিত কৰা।

উদ্দেশ্য (অবজেক্টিভ)- এবাৰ কৃষক সংগঠনে নিজৰ উদ্দেশ্য পত্ৰক বিকশিত কৰি লয়, তেতিয়া ইয়াৰ পিছৰ পৰ্যায় সেই মিছন প্ৰাপ্ত কৰাৰ বিশেষ উদ্দেশ্যক বিকশিত কৰাত ধ্যান কেন্দ্ৰীভূত কৰিব লাগে। উদ্দেশ্য পদক্ষেপৰ ব্যাপক লক্ষ্যক বিশেষ ৰূপেৰে ধ্যান দিয়া হেতু পৰিণামক সদৰ্ভিত কৰে। কৃষক সংগঠনৰ উদ্দেশ্য সাধাৰণতে কেতিয়া, কিমান কৰা যাব।

উদ্দেশ্যৰ তিনিটা প্ৰাথমিক প্ৰকাৰ আছে। সেইবিলাক হৈছে-

- **ব্যৱহাৰ সম্বন্ধীয় উদ্দেশ্য-** এইটো উদ্দেশ্য লোকৰ ব্যৱহাৰত সলনি (তেওঁলোকে কি কৰিছে আৰু কি কৈছে) আৰু তাৰ ব্যৱহাৰৰ পৰিণামক চায়। উদাহৰণস্বৰূপে এটা চুবুৰী সলনি কৰা সমূহৰ ওচৰত এক উদ্দেশ্য বিকশিত হ'ব পাৰে, গৃহ পুনৰ নিৰ্মাণ বা গৃহ বিস্তাৰ (পৰিণাম) ৰ বৃহৎ ধন ৰাশিৰে পৰিকল্পনা পৰিৱৰ্তন কৰিব পাৰে (ব্যৱহাৰ)।
- **সম্প্ৰদায়-স্তৰীয় পৰিণাম উদ্দেশ্য-** এইটো ব্যৱহাৰ উদ্দেশ্যৰ লগত সম্বন্ধীত হয়, কিন্তু ইয়াত ব্যক্তিগত স্তৰত বনিবনাত সমুদায়িক স্তৰত অধিক ধ্যান কেন্দ্ৰীভূত কৰা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে উক্ত সমূহ সম্প্ৰদায় স্তৰত সকলোৰে ভাল আৱাসৰ সংখ্য বঢ়োৱাৰ পৰামৰ্শ দিব পাৰে।
- **প্ৰক্ৰিয়া উদ্দেশ্য-** এইটো সেই উদ্দেশ্য হয়, যি অন্য উদ্দেশ্যক পাবৰ বাবে আৱশ্যকীয় কামকাজ কৰাৰ পৰামৰ্শ পোৱা যায়। উদাহৰণস্বৰূপে গোট, চুবুৰী আৱাসত উৎকৃষ্ট মানদণ্ডৰ বাবে এক ব্যাপক পৰিকল্পনাক গ্ৰহণ কৰিব পৰা যায়।

ৰণনীতি (একচন প্লান): ৰণনীতি কয় যে প্ৰথমে নিজৰ উদ্দেশ্যলৈকে কেনেদৰে গৈ পাব। সাধাৰণতে, কৃষক সংগঠনৰ ওচৰত বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ ৰণনীতি থাকিব, য'ত কৃষকৰ সমুদায়ৰ বিভিন্ন কৃষি ক্ষেত্ৰৰ কৃষক অন্তৰ্ভুক্ত থাকিব। এইটো ৰণনীতি বহুত ব্যাপক হয়, যি কৃষি সম্প্ৰদায়ৰ বেলেগ বেলেগ অংশৰ পৰা কৃষক আৰু সম্পদক অন্তৰ্ভুক্ত কৰে, যাৰ লক্ষ্য সাৰধানতাৰে নিৰ্দ্ধাৰিত ক্ষেত্ৰে নিশ্চিত কৰে।

কাৰ্য পৰিকল্পনা (ৱৰ্ক প্লান)- কৃষক সংগঠনৰ কাৰ্য পৰিকল্পনাত বিস্তাৰেৰে বৰ্ণনা কৰা হয় যে কেনেদৰে আগতে নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা উদ্দেশ্যক সম্পূৰ্ণ কৰিবৰ বাবে ৰণনীতি কেনেদৰে প্ৰয়োগ কৰা যাব।

পৰিকল্পনা নিৰ্দ্দেশ কৰে-ক) বিশেষ সমুদায় আৰু প্ৰথা পৰিৱৰ্তন, আৰু খ) কৃষক সম্প্ৰদায়ৰ লগত সম্বন্ধীয় সকলো ক্ষেত্ৰ আৰু ভাগত পৰিৱৰ্তন আনিবৰ বাবে বিশেষ অভিযান চলোৱাৰ আৱশ্যকতা।

সাৰাংশ - প্ৰত্যেক কৃষকৰ এটা সপোন থাকে। কিন্তু সকলোতকৈ সফল কৃষক আৰু কৃষক সংগঠন দুয়োটাই সেই সপোনক লওক আৰু তাক লক্ষ্যপ্ৰাপ্তি কৰাৰ এক পদ্ধতিৰ সন্ধান কৰক। ভিএমঅএচএ দল সমূহক এনেদৰে কৰাত সহায় কৰে। এইটো ৰণনীতি নিয়োজন প্ৰক্ৰিয়া সমূহক তাৰ সপোন পূৰা কৰা, তাৰ লক্ষ্য নিৰ্ধাৰিত কৰা, সেই লক্ষ্যক পূৰা কৰাৰ পদ্ধতিৰ পৰিভাষিত কৰে আৰু অন্তত ব্যৱহাৰিক পদ্ধতিৰে বিকশিত কৰাত সহায় কৰে।

দলীয় খেতিৰ উপযুক্ত পৰিচালনা

বজাৰত সংগঠিত হ'বৰ বাবে দুখীয়া কৃষকৰ ক্ষমতাক শক্তিশালী কৰিবৰ বাবে কৌশল সমূহৰ সংযোজন কৰা যায়। দলৰ সদস্য বিশেষ ক্ষমতাক শক্তিশালী কৰে, যি এক বা এটাতকৈ অধিক কৌশল সমূহক পূৰণ আৰু পুৰ্ণ কৰে, উদাহৰণস্বৰূপে-

- যেতিয়া এক কৃষক দলে আভ্যন্তৰিণ সঞ্চয় কৰে আৰু খণ প্ৰদান কৰে বা যেতিয়া কৃষি ক্ষেত্ৰত দলে একেলগে শিকে, তেতিয়া কৃষক দলৰ পৰিচালনা কৌশল শক্তিশালী হয়।
- যেতিয়া এক কৃষক দলে বজাৰৰ সুযোগৰ বিশ্লেষণ কৰা শিকে, তেতিয়া তেওঁলোকে প্ৰায় প্ৰয়োগ আৰু আধুনিক কৌশল শিকাৰ প্ৰয়োজন অনুভৱ কৰে, কাৰণ তেওঁলোকে নিজৰ উৎপাদনৰ কৌশল বা শস্য চপোৱাৰ পাছত কৌশল উন্নত কৰি বজাৰত প্ৰতিযোগিতা কৰিব পাৰে।
- বজাৰৰ চাহিদাক পূৰণ কৰিবৰ বাবে পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা প্ৰায় কৃষক দলসমূহৰ দীৰ্ঘকালিন উৎপাদনৰ অৱস্থাৰ পৰা প্ৰেৰণা দিয়ে, কাৰণ তাৰ গুণগত কীট বা ৰোগ নিয়ন্ত্ৰণ, মাটিৰ উৰ্বৰতা বা সিঞ্চনৰ আৱশ্যক হয়।

সম্পদ পৰিচালনাত

উৎপাদন আৰু সম্ভলিত উৎপাদন কৌশল এনে জ্ঞান আৰু কৌশল হয়, যি কৃষকক মাটি, পানী, জীৱ আৰু বননি সুন্দৰভাৱে ৰখাত সহায় কৰে, যাৰ ওপৰত তাৰ কৃষি জীৱিকা নিৰ্ভৰ কৰে। প্ৰাকৃতিক সংশোধন ব্যক্তিগত আৰু সামূহিক দুয়ো ৰূপেৰে চম্ভালিব পাৰে। প্ৰাকৃতিক সংশোধনৰ ব্যৱহাৰৰ বাবে আৱশ্যকীয় কৌশলক সেই জ্ঞানৰ দৰকাৰ হয়, যি পৰিৱেশত পৰিৱৰ্তনৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে যেনেদৰে প্ৰাকৃতিক শক্তি আৰু কৃষি পদ্ধতি ব্যৱহাৰ কৰে (উদাহৰণস্বৰূপে মাটি কটা আৰু মিলোৱাৰ লগতে ব্যক্তি আৰু সমুদায় কেনেদৰে ব্যৱহাৰ কৰে (উদাহৰণস্বৰূপে, যেনেদৰে পানীৰ নলাৰ আৰম্ভণি ভাগ আৰু শেষৰ ভাগত পানীৰ উপযোগকৰ্তা)।

দুখীয়া কৃষকে নিৰ্ভৰ কৰা প্ৰাকৃতিক সম্পদ প্ৰায়ই বিনষ্ট হয়। ভূমি ক্ষয়ীভূত হয়, মাটিৰ উৰ্বৰতা শক্তি হ্ৰাস পায়, ঘাঁহনি তুতি আহে, পানীৰ গভীৰতা বা স্তৰ নামি যায়। প্ৰাকৃতিক সম্পদ সুৰক্ষিত আৰু উন্নত হলেহে আয় বাঢ়িব, যোগাত্মক পৰিবৰ্তন হ'ব আৰু বহনশীল দলীয় কৃষি সম্পদ হৈ দৰিদ্ৰতা আঁতৰিব। তাৎক্ষণিকভাবে প্ৰাকৃতিক সম্পদ সমৃদ্ধ কৰাৰ প্ৰচেষ্টা দুখীয়া কৃষক সকলে কৰিব নোখোজে, যাৰ বাবে উৎপাদনৰ স্থবিৰতা আহিব পাৰে। গতিকে ইয়াৰ বাবে প্ৰাকৃতিক সম্পদ চহকী কৰা, কৃষি কাৰ্য আৰু ইয়াৰ বাবে আগবঢ়োৱা অনুদান আদিৰ কৌশল শিকোৱা অতি জৰুৰী।

- পৰিবেশৰ বিষয়ে কৃষকৰ জ্ঞান বৃদ্ধি কৰিব লাগিব।
- মাটিৰ সমতলৰ নক্সা, প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ তালিকা আৰু মানচিত্ৰ তৈয়াৰ কৰা কৌশল শিকাই কৃষকক শিক্ষিত কৰি তোলা।
- দলৰ ভিতৰ আৰু বাহিৰৰ সদস্যৰ বিভিন্ন গোটক প্ৰভাৱিত কৰাকৈ প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিবৰ্তনৰ কাৰণ সমূহ বিশ্লেষণ কৰি তাৰ নিৰাময়ৰ কৌশল বিকাশ কৰিবলৈ কৃষক দলক সহায় কৰা।
- সম্পদ পৰিচালনা কাৰ্যত সাৰ্বজনীন অংশগ্ৰহণ কৰিব লাগে। সকলো কৃষকগোটক ভূমিৰ সামূহিক আৰু পাৰস্পৰিক প্ৰয়োজনীয়তা উপলব্ধি কৰাই সকলো সদস্যকে সক্ৰিয় কৰি প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনাৰ পাঠ দিব লাগিব।
- প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনা একেসময়তে নকৰি সময়ে সময়ে কৰিব লাগে। এনে ধৰণে কৰিলে কৃষক দলৰ সফলতাৰ হাৰ বৃদ্ধি হব।
- কৃষক আৰু অন্যান্য দলক প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনা কৰ্ম সম্পাদন কৰাৰ বাবে কৌশল বিকাশ আৰু পৰ্যবেক্ষণ কৰ্ম কৰাৰ বাবে আহুন জনাব।
- কৃষি-ব্যৱসায় আৰু সম্পদ পৰিচালনা কৰ্মক জড়িত কৰক : পাৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ ওপৰত প্ৰভাৱ যদিহে কৃষক দলে পৰিকল্পনা, পৰ্যবেক্ষণ আৰু মূল্যায়ন ব্যৱস্থা বুজি উঠি তেওঁলোকৰ কৃষি কৰ্ম প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনা কৃষি ব্যৱসায়ৰ লগত জড়িত কৰে।

পাৰিপাৰ্শ্বিকতা পৰিচালনাত নূন্যতম ষ্টেডাৰ্ড ৰখা :-

- ১) সামূহিক সিদ্ধান্তৰ বাবে কৃষকে যদি মাটি হেৰুৱায় তাৰ ক্ষতিপূৰণৰ ব্যৱস্থা কৰা।
- ২) প্ৰাকৃতিক সম্পদৰ সীমিত ব্যৱহাৰৰ বাবে কৃষকক উৎসাহিত কৰা।

ৰেহাই ব্যৱস্থাৰ সজাগতা : প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনাত খটুওৱা ধন যদিহে ঘূৰাই পাওতে বিলম্ব হয় তেনে, ৰেহাই বা চাৰচিদিৰ ব্যৱস্থা কৰক। এই ব্যৱস্থাই দুখীয়া কৃষকক আকৰ্ষিত কৰিব। অৱশ্যে এই ব্যৱস্থা অসীম আৰু নিৰ্ভৰশীল হ'ব নেলাগে। সম্প্ৰদায় ভিত্তিক অংশগ্ৰহণ, প্ৰতিশ্ৰুতি আৰু বৰঙণী অবিহনে বেহাই ব্যৱস্থা কৰিব নেলাগে। সম্প্ৰদায় তেওঁলোকৰ উদ্দেশ্য দায়িত্ব আৰু ৰেহাই ব্যৱস্থাৰ শেষ ক'ত জ্ঞাত হ'ব লাগিব।

প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনাৰ কৌশল আৰু বহনশীল উৎপাদনৰ চৰিত্ৰ

১. কৃষক দলবোৰৰ প্ৰাকৃতিক সম্পদ পৰিচালনাৰ কৌশল জনা হ'ব যেতিয়া।
২. তেওঁলোকৰ নিজৰ পাম আৰু উন্নত নক্সা আঁদাৰ আৰু যোগসূত্ৰ স্থাপন কৰিব পাৰিব।
৩. সম্প্ৰদায়ৰ সকলোৱে প্ৰাকৃতিক সম্পদ ব্যৱহাৰৰ ক্ষেত্ৰত সংপক্ত হৈ বোচা কিনা বা বন্দোৱস্তি কৰিব পাৰিব।
৪. প্ৰাকৃতিক সম্পদসমূহৰ পুনৰ্বাসনৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুতকৰণ আৰু বাস্তৱায়ন কৰা।
৫. সেই প্ৰাকৃতিক সম্পদসমূহ ভালদৰে পৰিচালনা কৰাৰ বাবে সম্মিলিত নিয়ম ৰছনা কৰা।
৬. প্ৰাকৃতিক সম্পদ সমূহ ভালদৰে পৰিচালনা কৰা মানে -
 - ক) মাটিৰ খনন আৰু উৰ্বৰতা ৰোধ কৰিবলৈ শস্য পৰিচালনা কৰা
 - খ) জলসম্পদ আহৰণ, ব্যৱহাৰ আৰু সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা
 - গ) জীৱ আৰু উদ্ভিদজগতৰ বৈচিত্ৰতা ৰক্ষা কৰা আৰু বন্ধুত্বপূৰ্ণ ব্যৱহাৰ

দলীয় খেতিৰ বাবে নথিপত্ৰ আৰু হিচাপ ৰখা

ব্যৱসায় পৰিচালনাত তথ্য ৰখা বা হিচাপ ৰখা এটা ভাল অভ্যাস। অকল স্মৃতি শক্তিৰে কৃষকে তেওঁলোকৰ পামৰ কাৰ্যাবলীৰ ওপৰত সিদ্ধান্ত লোৱা টান। কিয়নো সময় যোৱাৰ লগে লগে স্মৃতি ধুসৰ হৈ আহে। সেয়েহে পামৰ ৰেকৰ্ড ৰখা এটা দৰকাৰী কথা। উৎপাদন আৰু টকা পইচাৰ লেনদেনৰ হিচাপ ৰখাৰ বৰ ভাল অভ্যাস হিচাপ থাকিলে পামৰ অন্যৰ লগত নিজৰ পামৰ কাৰ্যাবলীৰ তুলনা কৰিবলৈ ভাল। বিশেষকৈ পাম পৰিচালনা কাৰ্যত। তেওঁলোকৰ পামৰ কাৰ্যাবলীৰ শক্তি আৰু দুৰ্বলতাও দৃশ্যমান হয়। আনহাতে টকা ধাৰলৈ লোৱা চৰকাৰৰ পৰা লোৱা খণ, আয়কৰ দিয়া আদি কামত হিচাপ ৰখা অতি জৰুৰী।

ৰেকৰ্ড আৰু ৰেজিষ্টাৰ সংৰক্ষণ : আইনৰ ২৯ নম্বৰ অনুচ্ছেদ অনুসৰি প্ৰত্যেক প্ৰধান নিয়োগকৰ্তা আৰু প্ৰত্যেক ঠিকাদাৰে নিৰ্ধাৰিত প্ৰপত্ৰত হিচাপ সংৰক্ষণ কৰিব লাগে। এই প্ৰথা কেন্দ্ৰীয় আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ নিয়ম অনুযায়ী বলবত কৰা হয়। ঠিকাদাৰ সকলে আয়কৰৰ হিচাপ দাখিল কৰোতে এই প্ৰপত্ৰ জমা দিব লাগে। মূল নিয়োগকাৰী আৰু ঠিকাদাৰ সকলে এই ৰেকৰ্ড তেওঁলোকৰ কৰ্মক্ষেত্ৰৰ বাহিৰত সকলোৱে দেখাকৈ আঁৰি থব লাগে। য'ত ফটা হিচাপে কামত নিযুক্তি দিয়া হয় তেনে ঠাইত কেইফটাৰ বাবে কিমান শ্ৰমিক নিয়োগ কৰা হ'ল, কি আৰু কেনেকুৱা কামত নিয়োজিত হৈছে আদি তথ্য লিখি থব লাগে।

এই আইনখন মতে ১০ৰ পৰা ১৯জন ব্যক্তি নিয়োজিত অনুষ্ঠানক ক্ষুদ্ৰ প্ৰতিষ্ঠান (Small Establishment) বোলে। এওঁলোকে মূল

প্ৰপত্ৰ এৰ লগত আয়কৰৰ বাবে প্ৰপত্ৰ বি, প্ৰপত্ৰ চি আৰু ডি ত পঞ্জীয়নৰ বাবে মজুত কৰিব লগীয়া হয়। বহুত সৰু প্ৰতিষ্ঠান (এনে প্ৰতিষ্ঠান য'ত ৯ তকৈ বেছি লোক কাম নকৰে) ৰ বাবে প্ৰপত্ৰ এ ত বিৱৰণিকা ভৰোৱা অনিবাৰ্য্য হয় আৰু তাতক অধিনিয়মৰ অন্তৰ্গত নিৰ্ধাৰিত প্ৰপত্ৰ ই জমা কৰিব লাগে। এনে বিৱৰণিকা আৰু পঞ্জীয়নৰ বাবে অনিবাৰ্য্যৰ অনুসূচী ১ত উল্লেখিত বিভিন্ন শ্ৰম আইনৰ সলনি হৈ থাকে।

প্ৰেক্ষিকেল

পামত নথি সংৰক্ষণ সুবিধা সমূহ (উদাহৰণঃ দুগ্ধ পাম)

- প্ৰানীৰ মূল্যায়ন আৰু অতীতৰ নথিয়ে বধ কৰিব লগা প্ৰানীৰ তথ্য যোগান ধৰে।
- প্ৰানীৰ বংশাৱলী আৰু অন্যান্য নথি উপলব্ধ কৰে।
- অতীতৰ ৰেকৰ্ড বিবেচনা কৰি সৃপ্ৰজনন বন্ধ কৰি উন্নত বনসংকৰ জাত তৈয়াৰ কৰা আৰু কাৰ্যকৰী কৰাৰ বাবে উন্নত মাক আৰু বাপেকক বাচনি কৰা হয় আৰু বধ কৰিব লগা প্ৰাণী নিৰ্বাচন কৰোতে সহায়ক হয়।
- যাড় গৰু ব্যৱহাৰ কৰি পোৱা পোৱালী পৰীক্ষা কৰা হয়।
- যথোপযুক্ত উৎপাদনৰ বাবে খাদ্যৰ ব্যয় আৰু উৎপাদন বিশ্লেষণ কৰা।
- গাখীৰৰ নিম্ন উৎপাদন আৰু অস্বাভাবিক বেমাৰৰ বাবে পশুৰ ওজন কমি যোৱা আদি অৱস্থা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা।
- সাধাৰণতে হোৱা বেমাৰৰ প্ৰতিষেধক, পেলুনাশক আদিৰ আগতীয়া প্ৰতিবিধান লোৱা আদিৰ সহায়ক হয়।
- বিক্ৰীৰ বাবে থোৱা পশুৰ দাম স্থিৰ কৰা কাৰ্যত সহায় হয়।
- ফাৰ্মখনৰ পশুবোৰৰ মথায়থ চোৱাচিতা আৰু প্ৰতিপালনত সহায়।
- পামখনৰ আয়-ব্যয় নিশ্চিত কৰা।
- আৰু পামখনৰ আৰি পশুৰ দলবোৰ বিভিন্ন বছৰৰ আয়-ব্যয় পৰ্যবেক্ষণ কৰি ভৱিষ্যতৰ লক্ষ্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা।

দুগ্ধপামত ৰাখিব লগীয়া ৰেকৰ্ডসমূহ :-

১. পশুখন ৰেজিষ্টাৰ (Livestock Register) এই ৰেজিষ্টাৰখনত পশুৰ সংখ্যা ID নম্বৰ, জন্মৰ তাৰিখ, যাড়ৰ নম্বৰ, গাইৰ নম্বৰ, পোৱালী আৰু তাৰ লিংগ, জন্ম দিয়া তাৰিখ, কিনাৰ তাৰিখ, বিক্ৰী - মৃত্যু আদিৰ তথ্য ৰখা হয়।
২. পোৱালি দিয়া ৰেজিষ্টাৰ (Calving Register) পামত জন্ম লোৱা পশুৰ সংখ্যা, লিংগ, তাৰিখ, লগতে বাপেক মাকৰ সংখ্যা আদি ৰখা ৰেজিষ্টাৰ।
৩. দৈনিক দুগ্ধ উৎপাদনৰ ৰেজিষ্টাৰ (Daily milk yield register) ইয়াত দুগ্ধ উৎপাদনৰ দৈনিক তথ্য লিপিবদ্ধ কৰা হয়।
৪. কাফ ৰেজিষ্টাৰ (Calf Register) : ইয়াত পোৱালীৰ সংখ্যা, লিংগ, ওজন আদি লিখা হয়।
৫. বাঢ়ন ৰেজিষ্টাৰ (Growth Record of Young Stock) পশুৰ ওজন বৃদ্ধিৰ তথ্য ৰখা ৰেজিষ্টাৰ।
৬. দৈনিক খাদ্যৰ ৰেজিষ্টাৰ (Daily Feeding Register) দৈনিক যোগান ধৰা খাদ্যৰ ৰেজিষ্টাৰ।
৭. স্বাস্থ্য ৰেজিষ্টাৰ (Herd Health Register) বেমাৰী গৰুৰ বেমাৰ আৰু চিকিৎসা সম্বন্ধীয় তথ্য ৰখা ৰেজিষ্টাৰ।
৮. প্ৰজনন ৰেজিষ্টাৰ (Cattle Breeding Register) : পশুৰ প্ৰজনন তথ্য, গৰম হোৱাৰ তাৰিখ, প্ৰজনন কৰোৱাৰ তাৰিখ, পোৱালি দিয়া তাৰিখ আদি ৰখা হয়।
৯. পশুৰ বিৱৰণ / বৰ্ণনাৰ লিপি (Animal History Sheet) : পশুখনৰ নম্বৰ, প্ৰজাতি, জন্মৰ তাৰিখ, গাই বা যাড়ৰ নম্বৰ, গাখীৰৰ উৎপাদন আদিৰ তথ্য ৰখা লিপি। লগতে বিক্ৰী বা মৃত্যুৰ তথ্য ৰখা ৰেজিষ্টাৰ।

কৃষক গোটৰ ৰেজিষ্ট্ৰেচনৰ সুগম কৰা

ভাৰত চৰকাৰৰ কৃষি মন্ত্ৰালয়ৰ অন্তৰ্গত কৃষি আৰু সমবায় বিভাগ (ডিপাৰ্টমেণ্ট অফ এগ্ৰিকালচাৰ এণ্ড কোঅপাৰেচন (ডিএচি) য়ে সদস্য আধাৰিত কৃষক উৎপাদক সংঘ (ফাৰ্মাৰ প্ৰডিউচাৰ অৰ্গানাইজেশ্বন-এফপিঅ) ক আগত স্থান দিবৰ বাবে ২০১১-১২ ৰ সময়ত ৰাজ্য চৰকাৰৰ সহযোগত এক প্ৰায়োগিক প্ৰগ্ৰেম (পাইলট প্ৰগ্ৰেম) আৰম্ভ কৰিছিল। ইয়াৰ ক্ৰিয়াম্বয়ন ক্ষুদ্ৰ কৃষক কৃষি উদ্যোগ সহায়ক সংঘ (স্মল ফাৰ্মাৰ এগ্ৰিবিজনেচ কনচাৰ্টিয়াম-এচএফচি) ৰ মাধ্যমেৰে কৰা গৈছিল। প্ৰায়োগিক প্ৰগ্ৰেমৰ অন্তৰ্গত দেশত প্ৰায় আঢ়ৈ লাখ কৃষকক ২৫০ এফপিঅ ৰ লগত জড়িত হৈছিল। শতকৰা এক শতাংশ কৃষক উৎপাদক সংঘত হেজাৰ হেজাৰ কৃষক জড়িত হৈছিল। এই কৃষকক ৰাষ্ট্ৰীয় বিকাশ যোজনাৰ দুটা উপ যোজনাৰ লগত জড়িত হৈছিল, ইয়াৰ নাম আছিল- চহৰী বাসীদাৰ বাবে ৰাষ্ট্ৰীয় পাচলি পদক্ষেপ

(নেচনেল ভেজিটেবল ইনষ্টিটিউট ফৰ আৰ্বান স্ক্ৰাস্টাৰ্চ) আৰু বৰষুণ নিৰ্ভৰশীল ৬০,০০০ গাৰত মাহ বিকাশ পৰিযোজনা (প্ৰোগ্ৰেম ফৰ প্লাচেজ ডেভেলপমেণ্ট)। প্ৰায়োগিক প্ৰোগ্ৰেমৰ উদ্দেশ্য দেশত কোনো কোনো ৰাজ্যত বিভিন্ন স্তৰত কৃষক, বিশেষকৈ সৰু কৃষকক একত্ৰ কৰা, যাতে কৌশল প্ৰয়োগত আগ স্থান পায়, উৎপাদকতা বাঢ়ে, সামগ্ৰী, চাপ্লায়াৰ আৰু সেৱালৈকে সংযোগ বাঢ়ি, কৃষকৰ আয় বাঢ়ে। ইয়াৰ পৰা তাৰ সততে কৃষিত আধাৰিত জীৱিকাকো শক্তিশালী কৰিব। ক্ষুদ্ৰ কৃষক কৃষি উদ্যোগ সহায়ক সংঘ এই কৃষক উৎপাদক সংঘক সংসাদন সংস্থান (ৰিচাৰ্চ ইনষ্টিটিউচনচ) ৰ মাধ্যমেৰে সহায় কৰিছে। এই সংসাদন সংস্থানৰ সূচী প্ৰস্তুত কৰা গৈছে, যি প্ৰশিক্ষণ আৰু ক্ষমতা নিৰ্মাণৰ বিভিন্ন সামগ্ৰী (ইনপুট) দি আছে। এই নিকায়ক ইনপুট খৰচদাতা, কৌশল টেকনিক প্ৰদাতা আৰু বজাৰৰ কোম্পানীৰ লগত জড়িত হৈছে।

এফপিঅ (FPO) দক্ষতা দুবছৰ বাবে বিনিয়োগ কৰা হব। SFAC য়ে আঁচনিখনৰ পৰ্যালোচনা আৰু প্ৰগতিও নিৰূপন কৰিব। এই আঁচনিখনে ইতিমধ্যে ৩ লাখতকৈ অধিক কৃষকক সুফল প্ৰদান কৰিছে আৰু তেওঁলোকে গ্ৰামীন পৰ্যায়ত ফাৰ্মাৰ ইটাৰেণ্ট গ্ৰুপ (FIG) হিচাপে ৰেজিষ্টাৰ বা পঞ্জীয়ন কৰিছে। ইয়াৰোপৰিও কৃষকৰ দলবদ্ধ ভাবে কাম কৰাৰ মানসিকতা শক্তিশালী কৰি কৃষি কাৰ্যৰ প্ৰযুক্তি, আহিলা (Inputs), ঋণ (Credit) আৰু উৎপাদন একগোট একগোট কৰি উচ্চদামৰ বাবে বজাৰৰো সম্ভাৱনা জগাই তুলিছে। দ্বাদশ পৰিকল্পনাত RKVY অধীনত ৰাজ্য চৰকাৰক নিয়মিত ভাবে এই FPO বোৰক উৎসাহিত কৰাৰ বাবে নীতি - নিৰ্দেশনাও জাৰী কৰিছে। এই নীতি নিৰ্দেশনাই ৰাজ্যসমূহে এটা নিৰ্দিষ্ট নিয়মেৰে FPO ৰ উন্নয়ন (Promotion) প্ৰাথমিক অনুদান আৰু পৰ্যালোচনা (Monitoring) কৰিবলৈ সীমা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি দিছে। ৰাজ্যসমূহে নিজেই সম্পদ কেন্দ্ৰ (প্ৰাইভেট কোম্পানী, গৱেষণা অনুষ্ঠান, সমবায়, কৃষক দল আদি) সমূহক নিযুক্তি কৰি কৃষকক উত্ৰুদ্ধ কৰিব পাৰিব। (অৱশ্যে এনেদৰে কৰিলে খোলা নিবিদাৰ নিয়মেৰে কৰা উচিত) ইয়াৰ অন্যথাই SFACক তেওঁলোকৰ এই কাৰ্য কৰিবলৈ আহ্বান কৰিব পাৰে। তৃতীয় বিকল্প হিচাপ কমাটো চিৰাই SFACক তেওঁলোকৰ হৈ দিব পাৰে। অৱশ্যে ইয়াৰ বাবে SFACক RKVYৰ শিতানৰ পৰা অনুদান দিব লাগিব। এই ক্ষেত্ৰত ৰাজ্য চৰকাৰক সিদ্ধান্ত লোৱাৰ স্বাধীনতা দিয়া আছে। তলৰ দফাটোৱে প্ৰজেক্টটোৰ নিয়ম-নীতি, অগ্ৰগতিৰ পৰ্যায়-স্তৰ, সুদৃঢ়তাৰ সূচক আৰু শেষ ফলাফল (Outcome) আদিৰ বিষয়ে বৰ্ণনা কৰে।

নিম্নোলিখিত উৎপাদনৰ বাবে কৃষক উৎপাদক সংঘ পঞ্জীকৰণ হ'ব পাৰ

চিনথেটিক পেয় পদাৰ্থ, অৰ্ক আৰু চৰ্বত, চিৰকা লাগিলে চিনথেটিক বা কাঢ়া প্ৰস্তুত হওক, আচাৰ, নিৰ্জলিত ফল আৰু পাচলি, চৰ্বত বস (স্কেশ ক্ৰচ), কাৰ্ডিয়লাচ (মিঠা ফল), জৌ ব পানীৰ জুচ আৰু ফল তৈয়াৰ (ৰেডি টু চাৰ্ভ) পেয় পদাৰ্থ আৰু যি কোনো এনে পেয় পদাৰ্থ, য'ত ফলৰ বস বা গুটি থাকে। জেম, জেলি, মুৰব্বা, বিলাহীৰ প্ৰডাক্ট চাটনি আৰু চ্চ, প্ৰক্ৰিয়াৰে নিৰ্মিত আৰু দানজাতীয় (ক্ৰিস্টল) ফল আৰু বাকলি, অনাৰস আদিৰ দৰে পাতজাতীয় ফল আৰু বটলবন্ধ বস আৰু গুটি, টেমাবন্ধ আৰু বটলবন্ধ পাচলি, জমা হোৱা ফল আৰু পাচলি, মিঠা বাতিত পানী ফলৰ বস বা ফলৰ গুটিৰ লগত বা বিনা, ফল শস্যৰ থোপা, ফল বা পাচলিৰ লগত সম্বন্ধীয় অন্য কোনো অনিৰ্দিষ্ট বস্তু আদি।

এফপিঅ ৰ আবেদন প্ৰক্ৰিয়াৰ বাবে আৱশ্যকতা

- নীৰিক্ষণ ৰিপৰ্টৰ প্ৰতি, যি এফপিঅ ৰ পৰা মান্যতা প্ৰাপ্ত স্বাধীন প্ৰয়োগশালাৰে বিধিবত প্ৰমাণিত হওক।
- ব্যৱসায়িক প্ৰতিষ্ঠান (ফাৰ্ম) ৰ নিৰ্মাণৰ প্ৰমাণিত কৰা দস্তাবেজ, যেনে কোম্পানী ৰেজিষ্টাৰ বা কোনো ৰাজ্য প্ৰাধিকৰণৰ দ্বাৰা পঞ্জীয়ন, যদি আবেদক ফাৰ্ম লিমিটেড কোম্পানী হয়, তেতিয়া আৰ্টিকল অফ মেমোৰেডাম, যদি আবেদক ফাৰ্ম পাৰ্ট নাৰশ্বিপৰ অধীন হয়, তেতিয়া পাৰ্টনাৰশ্বিপ, ডিডি।

দৰকাৰী আৰু নথি

- পেন কাৰ্ড
- আইডি পুফ
- পাচপৰ্ট চাইজ ফটো
- বেংক স্টেটমেন্ট /বিজুলী বিল / মবাইল বিল/টেলিফোন বিল- যি কোনো এটা
- অন্য দস্তাবেজ যি উৎপাদন কোম্পানীৰ বাবে অনিবাৰ্য ভাবে জৰুৰী হয়।

এফপিঅ ৰ চাৰ্টিফিকেচনৰ বাবে তলৰ নথিপত্ৰ লাগিব -

- চৰকাৰী শুল্কৰ বাবে ১০০০ টকাৰ ডিমাণ্ড ড্ৰাফট
- আবেদন পত্ৰ
- শপতনামা
- অফিচ/ফেক্টৰীৰ নক্সা
- পাৰ্টনাৰশ্বিপ /কোম্পানীৰ মেমোৰেডাম
- তিনি বছৰৰ এচাৰ্টি, চিএচাৰ্টি, কোম্পানীৰ নামৰ পেন নম্বৰ
- মেচিনেৰিৰ তালিকা, অনাপত্তি প্ৰমাণ পত্ৰৰ বাবে প্ৰদৰ্শন প্ৰমাণ পত্ৰ
- মেনুফেক্চাৰিং কোম্পানীৰ দ্বাৰা এফপিঅ গ্ৰেড চাৰ্টিফিকেটৰ ঘোষণা
- কোম্পানীৰ বেংকৰ একাউন্ট নম্বৰ
- কৰা কাৰ্যৰ নমুনা
- সত্যাপিত প্ৰতিৰ লগত লাইচেঞ্চ নম্বৰ
- কোম্পানীৰ ৰেজিষ্ট্ৰেচনৰ চাৰ্টিফিকেট
- ট্ৰেডমাৰ্ক ৰেজিষ্ট্ৰেচন নম্বৰ

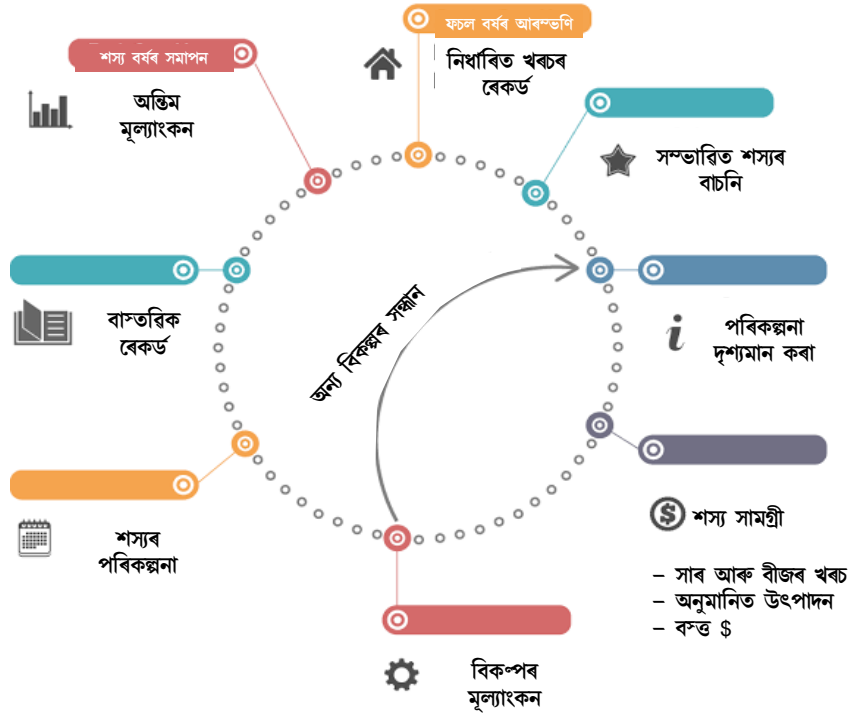

বুনিয়াদী খেতি পৰিচালনা (এজিআৰ) এন ৯৯০১

নিৰ্বাচিত শস্যৰ উৎপাদন খৰচ (কস্ট অফ প্ৰডাকচন/চি.অ.পি.) ৰ অনুমান

ভাৰতৰ বিস্তীৰ্ণ জনগণৰ বাবে কৃষি হ'ল অতি দৰকাৰী জীৱিকা আৰু জীয়াই থকাৰ পথ। আয়ৰ ওপৰত কৃষি বানিজ্যিকিকৰণৰ পূৰ্ণ প্ৰভাৱ আছে। আনহাতে, কৃষি উৎপাদনৰ মূল্য বৃদ্ধি কৰিব পৰা (মূল্য সংযোজনা) ব্যৱস্থাৰ দ্বাৰা ভালেখিনি ৰাজহো সংগ্ৰহ কৰিব পৰা যায়। দিনে দিনে বস্ত্ৰৰ দাম আৰু উৎপাদনৰ ব্যয় বৃদ্ধি হ'বলৈ ধৰাত খেতিয়কৰ আয়-ব্যয় বা তহবিল চলমান হৈ আছে। কৃষিৰ আয় বৃদ্ধি চৰকাৰী ৰেহাই (Subsidy) আৰু ৰাজনৈতিক আঁচনিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। মাটিৰ বিতৰণ আৰু বানিজ্যিকিকৰণেও এই আয়-ব্যয়ৰ

উৎপাদন খৰচ পৰিকল্পনা প্ৰক্ৰিয়া

হিচাপ সামাজিক দল, মাটিৰ শ্ৰেণী আদি ক্ষেত্ৰত। আকাশলজী হয়গৈ। ব্যৱসায় এটাৰ উৎপাদন ব্যয় সেই বস্ত্ৰক বা কোনো এটা সোৱাৰ বাবে কৰা ব্যয়কেই বুজায়। ই শ্ৰমিক কেঁচামাল, উৎপাদনৰ খৰচ হ'ব পৰা বস্ত্ৰ আদিৰ মূল্যও হ'ব পাৰে। চৰকাৰে প্ৰাকৃতিক সম্পদ আহৰণ কৰা কোম্পানীবোৰৰ লগোৱা শুল্ক বা কৰো উৎপাদন ব্যয়ত ধৰা হয়। একে ধৰণে, নিৰ্বাচিত শস্যৰ উৎপাদন খৰচ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰোতে কৃষক সংস্থাবোৰ পৰিচালনা কৰাৰ খৰচো অন্তৰ্ভুক্ত হব। ইয়াত প্ৰত্যক্ষ আৰু পৰোক্ষ খৰচো অন্তৰ্ভুক্ত হব। বীজ, সাৰ আৰু বনুৱাৰ খৰচ প্ৰত্যক্ষ খৰচ, আনহাতে মাটি বন্ধকী লোৱা, প্ৰশাসনীয় খৰচ আৰু ব্যৱহাৰৰ খা-খৰচ আদি পৰোক্ষ খৰচ বুলি বিবেচিত হয়।

ব্যৱহাৰিক গতিবিধি

১৯১৯ চনৰ খৰিফ ধানৰ গড় উৎপাদনৰ খৰহ

গতিবিধিৰ খৰচ	ফচলৰ প্ৰতি একৰত খৰচ (সম্ভাৱ্য)	বাস্তৱিকতে ফচলৰ একৰত খৰচ
ভূমিৰ মূল্য		
হাল বোৰাত খৰচ		
ভূমিৰ প্ৰস্তুতিৰ খৰচ		
জলসিঞ্চনৰ খৰচ		
প্ৰমাণিত বীজৰ খৰচ		
সিঁচিবৰ বাবে শ্ৰমৰ খৰচ		
ৰোপণ-সিঞ্চনৰ খৰচ		
অপতৃণৰ নিয়ন্ত্ৰণৰ খৰচ		
সাৰ ইত্যাদিৰ খৰচ		
চৰাই ৰখাৰ খৰচ		
সেৱাৰ খৰচ / ছটিওৱা / পৰামৰ্শদাতা / সূচনা		
খেতি কটা খৰচ		
বস্তাৰ দাম		
কটা আৰু একগোট কৰাৰ খৰচ		
চাফ-চিকুন কৰাৰ খৰচ		
পৰিবহনৰ খৰচ		
অন্য ব্যয় (যদি আছে)		
উৎপাদনৰ মুঠ খৰচ		
প্ৰতি একৰ উৎপাদন		
বিক্ৰীৰ পৰা আয়		
ঘৰুৱা লাভ (মোটা মুঠ)		
শুদ্ধ লাভ		

মূলধন বিনিয়োগৰ হিচাপ

আয় বৃদ্ধিৰ বাবে ধন কামত লগোৱা বা বিনিয়োগ কৰা হয়। অৰ্থনীতিৰ সূত্ৰমতে বস্তু কিনাৰ বাবে মূলধন বিনিয়োগ কৰা যায়, সেই বস্তু আজি ব্যৱহাৰ নকৰিলেও ভবিষ্যতে সম্পত্তি গঢ়াৰ কামত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। বাণিজ্যত মূলধন বিনিয়োগ এটা দৰকাৰী পদক্ষেপ – য'ত বৰ্তমান টকা বিনিয়োগ কৰি ভবিষ্যতে উচ্চ হাৰত সেই টকা ঘূৰাই পোৱা হয় – লাভ হিচাপে মানুহে পামত টকা বিনিয়োগ কৰিলেও সেই পামত নেথাকে কামো নকৰে পামৰ আচল কাম কৰিবলৈ তেওঁ কৰ্মচাৰী ৰাখে। বহুতো নগদী পশুৰ পাম বানিজ্যিক পাম হিচাপে চলি আছে আৰু তাৰপৰা উৎপন্ন হোৱা বস্তু বজাৰত বিক্ৰী হয়। নগদী শস্যৰ (Cash Crop) ভিতৰত চয়াবীন, মাকৈ, গম, কাঁপাহ, গৰু-ম'হ, গাহৰি আদি পশুধন পৰে। এইবোৰ বহু শিল্পত ব্যৱহাৰ হয়। উদাহৰণ হিচাপে চয়াবীন তেল হিচাপ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি, পশুৰ খাদ্য আৰু মানহৰ খাদ্যৰ উপাদান হিচাপ ব্যৱহাৰ কৰাৰ উপৰিও-প্লাষ্টিক ৰবৰ আৰু কাগজ শিল্পত ফিণ্টাৰ হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কিছুমান নগদ শস্য আকৌ বায়োফুৱেল হিচাপেও ব্যৱহাৰ কৰা হয়। উদ্ভিদ আৰু জীৱ-জন্তুৰ উৎসৰ পৰা বায়োফুৱেল পোৱা যায়। যেনে ইথানল (মাকৈৰ পৰা বা কাঁহিয়াৰৰ পৰা) মূলধন বিনিয়োগ / খৰছৰ ধাৰণা বহল ভিত্তত বিনিয়োগ মানে ভৱিষ্যতৰ সম্পদ।

বিনিয়োগ আৰু খৰহ : বুনীয়াদী ধাৰণা

সঠিক ৰূপত পুঁজী বিনিয়োগৰ অৰ্থ এনে সম্পত্তি অৰ্জিত কৰিবৰ বাবে আজি একো এৰা নহয়, য'ৰ পৰা ভৱিষ্যতে আয় বৃদ্ধি হ'ব। কৃষকে নিজৰ খেতিত ফাৰ্মৰ আহিলা আৰু যন্ত্ৰাদিৰ ব্যৱহাৰ কৰি, পশু আদি কিনি বা তাক ডাঙৰ-দীঘল কৰি, স্হায়ী শস্যৰ ৰোপণ কৰি, ভূমি উন্নত কৰি, কৃষি ভৱনৰ নিৰ্মাণ কৰি বিনিয়োগ কৰে। চৰকাৰে অন্য কামৰ লগতে গ্ৰাম্য ৰাস্তা আৰু

বহু পৰিমাণে জলসিঞ্চনৰ বুনীয়াদী গাঠনি, পৰিসম্পত্তিত নিবেশ কৰিব পাৰে, যি দীঘলীয়া সময়লৈকে বৃদ্ধি হোৱা উৎপাদকতাৰ সদৰ্ভত ৰিটাৰ্ন উৎপন্ন কৰে। এনে ধৰণে কৰা খৰছ ব্যক্তিগত নে ৰাজহুৱা তাক ঠিৰাংকৈ বেছি উলিওৱা সম্ভৱ নহয়। গতিকে এই বিনিয়োগকো মূলধন বৃদ্ধিৰ উপায় বুলি ক'ব পৰা যায়। কৃষিৰ বিনিয়োগ আৰু বস্ত কিনিাৰ খৰছৰ পাৰ্থক্য সময় ভেদে মোটামুটি উলিয়াব পৰা যায়। সময়ত মূলধন বৃদ্ধি প্ৰাপ্ত হৈ লাভ দিয়ে। এইধৰণে গছ ৰোপন কাৰ্যক বিনিয়োগ বুলি ক'ব পৰা যায়, কিয়নো ইয়ে প্ৰতিদান (Return) দিওঁতে সময় লয়। আনহাতে মাকৈ খেতিত সাৰ দিয়া কাৰ্যক বিনিয়োগ বুলি ক'ব পৰা নাযায়, কিনো চলমান বছৰটোতে ইয়াৰ পৰা লাভলাভ পোৱা যাব।

পাম পৰিচালনা – মাটি পৰীক্ষা, শস্যৰ প্ৰজাতিৰ বাচনি, শস্যৰ কেলেডাৰ, শস্যৰ্ত্তণ, অন্তৰ্ৱৰ্ত্তী শস্য, কীটনাশক, ৰাসায়নিক সাৰ-দৰৱৰ আদি প্ৰয়োগৰ বাবে সময়-তালিকা, জলসিঞ্চনৰ সময়-তালিকা কটাৰ সময়-তালিকা আদি

পাম পৰিচালনা অৰ্থনৈতিক অভিযান, কৃষকে আয়ৰ বাবে খেতি কৰে। বহু মাটি সংৰক্ষণ আৰু উন্নতিৰ বাবেও খেতি কৰে। পৰিৱেশ ৰছনা, উন্নয়ন আৰু আয় বৃদ্ধিৰ বাবে কৃষকে পাম পৰিচালনাৰ কিছুসংখ্যক নিয়ম মানি চলিব লাগিব। কিয়নো এইবোৰ নেমানিলে মাটিৰ খাদ্যমৌল তললৈ বা ওচৰ-পাজৰলৈ গুচি যাব আৰু অন্যধৰণে স্তৰীভূত হ'ব। পাম পৰিচালনা কৰিবলৈ বহুতো ভাল উপায় আছে। তাৰ ভিতৰত আটাইতকৈ ভাল উপায় বুলিলে বহু কথাই মনলৈ আহে। যেনে-চহ নকৰাকৈ কৰা খেতি, নিভুল কৃষকৰ্ম, স্মাৰ্ট ফাৰ্মিং পশুধন... ইত্যাদি। এনেবোৰ পদ্ধতিৰ এখন তালিকা প্ৰস্তুত কৰক আৰু পামখনে এই নিয়ম পালন কৰিছেনে তাক নিশ্চিত কৰক।

সাধাৰণ বিনিয়োগ : নিজৰ ধনৰ খৰচ কৰা সময়ত সংযম হৈ থাকিব। মনত ৰাখিব যে আপোনাৰ খেতি সফল তেতিয়া হ'ব পাৰে, যেতিয়া বজাৰ ভাল হয়, তেতিয়া এইটো কিছুমান মাহত হ্রাসো পাব পাৰে আৰু সেই সময়ত লোকচানো হ'ব পাৰে। যেতিয়া ভাল বিনিয়োগ কৰাৰ কথা আছে, তেতিয়া উপযোগী উৎপাদন আৰু কৌশল বাচনি, কৰক যিয়ে ধন, সময় বা শক্তিক বাচাব। নতুন হ'লেই কৌশলক বিনিয়োগ নকৰিব, কাৰণ এইটো নতুন হয় বা এইটো এই বছৰ আপোনাৰ কৰ বা বিলক কম কৰিব। দীঘলীয়া সময়ত এইটো আপোনাৰ বাবে খৰচ বাচাব ও পাৰে।

সাৱধানে পৰ্যালোচনা কৰক : সম্পূৰ্ণ আয়-ব্যয়ৰ হিচাপ ৰাখিব। টকা ক'ত খৰছ হৈছে, ক'ত বিনিয়োগ হৈছে আৰু ক'ত অপচয় হৈছে তাৰ হিচাপ ৰাখক। ব্যক্তিগত আৰু পামৰ খৰছৰ হিচাপ বেলেগ বেলেগ কৰক। আনকি ঘৰত মানুহে পামত সহায় কৰিলেও তেওঁলোকক কমচাৰীৰ দৰে দৰমহা/মূল্য দিয়ক। কৰ দিয়াৰ সময়ত এই প্ৰথাই আপোনাক সহায়-কৰিব। প্ৰয়োজনত টকা কৰ পৰা পাব পৰা হ'ব তাৰো এটা ভাল উৎস গম পোৱা যাব।

বাস্তৱসমত পাম পৰিচালনা : ব্যৱসায় পামখন অতি লাভজনক হৈ থাকিলেও জনা উচিত যে বজাৰখন উঠানমা কৰি থাকে। উঠান হলে পতন হ'ব বুলিও মানুহে কয়। গতিকে পথাৰ বা পামখন ভাল বজাৰৰ দিনত বহলাই দিলে বহু ধৰণৰ সুবিধা হলেও কিন্তু বেয়া বজাৰৰ দিনত কি কৰা ভাল হ'ব তাৰ এটা পৰিকল্পনা কৰিব লাগিব। নহলে পামখনৰ সকলো কাম বাদ দিব লগা হ'ব পাৰে, সেয়েহে সকলো প্ৰতিকূল বতৰৰ বাবে বাস্তৱিকভাৱে পৰিকল্পনা কৰক।

শ্ৰমিকসকলক সুক্ষ্মভাৱে পৰীক্ষা কৰক : এইটো এটা টান কাম, কিয়নো, তেওঁলোকৰ লগত আপোনাৰ এটা সুসম্পৰ্ক গঢ়ি উঠিছে। কিন্তু তেওঁলোকক পৰ্যবেক্ষণ কৰিলে তেওঁলোকৰ লগতে পামখনৰ কল্যাণ হ'ব। তেওঁলোকে কেনেদৰে কাম কৰে আৰু সেই কামবোৰ কৰাৰ যোগ্যতা কেনেধৰণৰ, আপুনি দিয়া দৰমাহৰ সদব্যৱহাৰ হৈছেনে আদি চাব লাগে। কোনো কোনো শ্ৰমিকে ভালদৰে কাম নকৰিলে

তেওঁলোকক প্ৰশিক্ষন আদিৰ ব্যৱস্থা কৰা ভাল যাতে সময় আৰু ব্যয় বাচে। অন্যথা বেয়া নোপোৱাকৈ তেওঁলোকক ঘূৰাই পঠাব লাগে।

ক্ষুদ্ৰ পদক্ষেপ : ভুক্তিতে কল নপকে। কৃষিতো একেদিনাই সফল হোৱা টান। তথাপি দীৰ্ঘম্যাদী পৰিকল্পনা থকা দৰকাৰ। সেয়েহে সময়ে সময়ে ক্ষুদ্ৰ ক্ষুদ্ৰ পদক্ষেপ লৈ আগবাঢ়িলে এদিন সাঁচকৈয়ে কিবা এটাত উপনীত হব পৰা যাব। এনে ক্ষেত্ৰত নীতিশিক্ষা আদিৰে নিজৰ আৰু কৰ্মচাৰীসকলৰ মনোবল বৃদ্ধি কৰিব পৰা যায়।

এটা মুকলি চিন্তাধাৰা : আপুনি প্ৰথমে কিছুমান ভুল কৰিবই আৰু নিশ্চিত ৰূপেৰে ভৱিষ্যতেও কিছুমান ভুল কৰিব। এয়াই সত্য, চিন্তা নকৰিব। জানি লওক যে ভুল কিয় হৈছে আৰু এইটো শিকক যে আগলৈ এনে ধৰণৰ ভুল যাতে নহয়।

গৱেষণা কাৰ্য : আপুনি অহৰহ গৱেষণা কৰিব লাগিব আৰু আধুনিক কৌশলবোৰৰ বিষয়ে জ্ঞাত হৈ থাকিব লাগে। অৰ্থাৎ শস্য সম্প্ৰদায় ৰাজনীতিৰ খবৰ, যি আপোনাৰ অধিকাৰক প্ৰভাৱিত কৰিব পাৰে, আপোনাৰ ক্ষেত্ৰত কি হ'বলৈ গৈ আছে, এই বিষয়ে স্থানীয় খবৰ আৰু আধুনিক কৌশল আৰু টেকনিকৰ বিষয়ে অৱগত হৈ থাকিব লাগিব। সৌভাগ্য যে এই সকলোবোৰ ইণ্টাৰনেটত পাব।

মাটি পৰীক্ষা : উদ্ভিদৰ বৃদ্ধিৰ বাবে প্ৰয়োজন হোৱা পৃথিৱীৰ ওপৰিভাগৰ পাতল প্ৰাকৃতিক স্তৰটোক মাটি বোলে। মাটিৰ খনিজ পদাৰ্থই বংশগত চৰিত্ৰ, লগতে জলবায়ু আৰু পৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ লগত সংপৃক্ত হৈ উদ্ভিদৰ বিকাশ সাধন কৰে। মাটি পৰীক্ষাই উদ্ভিদক যোগান ধৰিব লগা খাদ্য মৌলৰ বিশ্লেষণ সহজ কৰে। মাটি পৰীক্ষাৰ সুফল সমূহ গৱেষণা গত আৰু বহুলভাৱে পথাৰ প্ৰদৰ্শিত। কৃষকে ব্যৱহাৰ কৰা সাৰৰ অনুমোদিত হাৰ নিৰ্দ্ধাৰণ কৰাৰ ই এক বিজ্ঞানসন্মত ব্যৱস্থা।

পতঞ্জলি সীতা (এচআইটিএ) কিটৰে মাটি পৰীক্ষণৰ ব্যৱহাৰিক গতিবিধি প্ৰদৰ্শন

শস্যৰ জাত নিৰ্বাচন : খেতিৰ বাবে শস্য আৰু সেই শস্যৰ জাত নিৰ্বাচন এটা পাম আৰম্ভ কৰাৰ দৰকাৰী পদক্ষেপ। শস্য নিৰ্বাচন কৰোতে বহুতো দিশ বিবেচনা কৰিব লাগে। বহু আগৰে পৰাই চিন্তাৰ্চা কৰিব লাগে। আনকি পামৰ ঠাই স্থিৰ হোৱাৰ আগতে শস্যৰ বজাৰ আৰু লাভালাভ বিবেচনা কৰিব লাগিব।

শস্য পঞ্জী : শস্য পঞ্জী এক উপযুক্ত পদ্ধতি হয় য'ত পৰা বীজৰ পৰা বীজলৈ শস্য উৎপাদনৰ কৌশল তথ্য থাকে। ইয়াত বিশেষ কৃষি-পৰিস্থিতিক ক্ষেত্ৰত স্থানীয় ৰূপেৰে অনুকূল শস্যৰ ৰোপণ, সিঁচা আৰু কটাৰ সময়ৰ তথ্য থাকে। বিপদ, বিঘিনীৰ সময়ত শস্য পঞ্জীয়ে তাৎক্ষনিক পৰিকল্পনা গ্ৰহণ কৰাৰ ভেটী ৰহনা কৰে।

শস্য	গ্ৰীষ্ম		খৰিফ					ৰবি					জাইদ					মুখ্য উৎপাদক ৰাজ্য							
	June	July	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	April	May	June	July	Aug	Sep	Oct		Nov	Dec	Jan	Feb	Mar	April	May
শৰিফ																									
চম্বাৰিন		S	S		H	H																			MP, MH, Raj
কপাহ		S	S	S		H	H																		Guj, MH, AP, MP, Kar
হালধী		S	S	S																					AP, TN, Or, WB, Kar, MH
এৰা গুটি			S	S																					Guj, AP, Raj
ৰূচতৰ বীন			S	S		H	H																		Rajasthan, Haryana, Punj.
জলকীয়া (খৰিফ)				S																					AP, Kar, Or, MH, WB, Raj
জলকীয়া (গ্ৰীষ্ম)					H																				AP, Kar, Or, MH, WB, Raj
মাকৈ		S	S	S																					Kar, AP, MH, MP, UP
আলু (খৰিফ)			S	S		H	H																		Karnataka, AP, TN
আলু (ৰবি)					S	S	S						H	H	H										UP, WB, Punjab, Bihar, Orissa
শেঁহু						S	S	S						H	H	H									UP, MP, Punjab, Haryana
মাকৈ						S	S								H	H	H								Bihar, AP, TN, Kar
সৰিয়হ						S	S								H	H	H								Raj, UP, Punj, Har, MP, WB, Guj
বুট						S	S								H	H									MP, UP, Raj
জৌ						S	S								H	H									Rajasthan
জীৰা						S	S								H	H									Gujarat, Rajasthan
ধনিয়া						S	S	S							H	H	H								Rajasthan, MP, AP

শস্যাবর্তন : বিভিন্ন শস্য একেখিনি মাটিত পদ্ধতিগত ভাবে সলনা সলনি কৰি বহু বছৰলৈ কৰা খেতিকে শস্যাবর্তন (Crop rotation) কৰা বুলি কোৱা হয়। এই পদ্ধতিয়ে মাটিৰ ক্ষয়ীভৱন ৰোধ কৰে, উৰ্বৰতা বজাই ৰাখে আৰু শস্যক ৰোগ-পোক আদিৰ পৰা ৰক্ষা কৰে। পৃথিবীত সার্বজনীন ভাবে গৰহণযোগ্য শস্যাবর্তন নাই। এই কাম স্থানীয় মাটিৰ টাইপ, জলবায়ু আৰু অন্যান্য সম্পদ আদিৰ অৱস্থিতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল হয়। শস্যাবর্তনৰ ম্যাদ বেলেগ বেলেগ শস্যৰ আৰু পাম পৰিচালকৰ প্ৰয়োজন অনুসৰি ভিন্ন হব পাৰে।

অন্তৰতী শস্য : দুটা বা তাতোধিক শস্য এখন পথাৰত একে সময়তে বা কম সময় ব্যৱধানত কৰাকে অন্তৰতী শস্য (Inter Cropping) বোলে। এই কাৰ্যৰ উপকাৰিতা এনেধৰণৰ : ১। মাটিৰ উৰ্বৰতা বৃদ্ধি ২। শস্যৰ বৈচিত্ৰতা (Diversity) বৃদ্ধি কৰা আৰু ৩। ৰোগ বা পোকৰ তীব্ৰতা হ্ৰাস কৰা। এনে কৰিলে শস্যৰ গুণাগুণ আৰু উৎপাদন বৃদ্ধি হয়। বহুধৰণে অন্তৰতী শস্য

সাৰ প্ৰয়োগ : শস্যৰ উৎপাদন, সময়মতে কৰা সাৰ প্ৰয়োগৰ ওপৰত প্ৰত্যক্ষ ভাবে জড়িত। সময়মতে সাৰ প্ৰয়োগ কৰিলে উৎপাদন বাঢ়ে, খাদ্যমৌলৰ অপচয় ৰোধ হয়, পোষকদ্ৰব্য ব্যৱহাৰৰ সুফল বাঢ়ে আৰু পৰিবেশৰ ক্ষতি নহয়। অসমত সাৰ প্ৰয়োগ কৰিলে এইসমূহ লাভ নহয়। অৱশ্যে এই ক্ষতি ব্যৱহাৰ কৰা সাৰৰ ধৰণ আৰু পৰিবেশৰ ওপৰত ইয়াৰ প্ৰভাৱৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

কীটনাশক/ৰাসায়নিক প্ৰয়োগ : কীটনাশক শস্যৰ বিভিন্ন পোক, উৰহ, এদুৰ, নিগনি আদি নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। তেনেদৰে অন্যান্য ৰাসায়নে অপতৃণ, বেমা,ৰ পোক-পৰুৱা নিয়ন্ত্ৰণ কৰে। সময়মতে এইবোৰ প্ৰয়োগ কৰিলে শস্যৰ বেচি ক্ষতি নহয়। অৱশ্যে বহুত সমস্যাও দেখা দিয়ে। দৰৱ যি স্থানত প্ৰয়োগ কৰা হয়। সেই স্থানত নেথাকো। এই দৰৱ পানী, বতাহ আৰু মাটিত বিয়পি পৰে আৰ, ই অন্যান্য জীৱ-জন্তুৰ সংস্পৰ্শলৈ আহি অন্যান্য কৰে।

উদাহৰণ- যিহেতু উপত্যকাৰ নদী হিমালয়ৰ সতেজ পানীৰ পৰা ওলাই আহে আৰু দক্ষিণৰ পাহাৰীয়া অঞ্চলত প্ৰৱেশ কৰে, সেইটো বৈ অহা চহৰ হৈ নিজৰ নিজৰ অঞ্চলত গৈ সিঁচৰিত হয়। নেপালৰ দৰে চহৰৰ নদী বিষ্ণুমতীৰ পৰা বিভিন্ন ধৰণৰ প্ৰদূষিত পদাৰ্থ নদীত আহি যায় আৰু নদীৰ পানী যেতিয়া তলত পৰে তেতিয়া তাৰ গুণ নাশ হৈ গৈ থাকে। এইটো কাৰ্বনিক প্ৰদূষণ গংগা নদীৰ ওচৰত হেজাৰ হেজাৰ মৰাশ জ্বলোৱাৰ লগতে মানৱ আৰু পশুৰ আৱৰ্জনাৰ পৰা আহে। অসংখ্য কাৰখানাৰ পৰা বিপদজনক আৰু অহৰহ ৰাসায়নিক প্ৰদূষণ ওলাই থাকে যি গংগা তথা তাৰ উপ নদীত অহৰহ ৰাসায়নিক প্ৰদূষণৰ পাৰা বিসাক্ত ধাতু যেনে চিচা আৰু তাম আৰু বিভিন্ন চিনেথেটিক মিহলি হৈ থাকে। শস্য ভূমিৰ পৰা কীটনাশকৰ আশংকা থাকে আৰু বেছি পৰিমাণে প্ৰয়োগ কৰা সাৰ নদী গৈ পায়।

কীটনাশকৰ প্ৰতিবিধান - কৃষকৰ দৃষ্টিকোণ

জলসিঞ্চন তালিকাঃ জলসিঞ্চন তালিকা, জলসিঞ্চনৰ বাবে প্ৰয়োগ কৰা প্ৰক্ৰিয়া হয়, যি পানী দিয়াৰ উচিত ব্যৱধান আৰু সময় নিৰ্ধাৰিত কৰে। নিম্নলিখিত কাৰকক মনত ৰাখিব পৰা যায়-

- **জলসিঞ্চন উপকৰণৰ গতিৰে জলসিঞ্চন কৰক-** পানী সাধাৰণত প্ৰতি ফটাত ইঞ্চি বা মি.মি. মতে প্ৰয়োগ কৰা যায়।
- **জলসিঞ্চন প্ৰণালীৰ সমবিতৰণ-** পানী সমান ভাবে কেনেদৰে দিয়া যায়, ইয়াক শতকৰা ৰূপত ব্যক্ত কৰা যায়। শতাংশ যিমান অধিক হ'ব, জলসিঞ্চন সিমানেই কাৰ্যকৰী হ'ব।
- **সোমাই যোৱা পানীৰ হাৰ -** মাটিত পানী কিমান সোনকালে সোমাই যায় বা শুকাই যায়, সেয়া এক দৰকাৰী কথা। ইয়াক সাধাৰণতে ইঞ্চি বা মি.মি. প্ৰতি ফটাত বুলি ব্যক্ত কৰা যায়।
- **ভূমিৰ আকৃতি বা ঢালু যাক সিঞ্চিত কৰা যায়,** সেইটো পানীৰ খাৰত সময়ৰ গতিৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে, ইয়াক সাধাৰণতে শতকৰা ৰূপত ব্যক্ত কৰা যায়, অৰ্থাৎ ঢালু দূৰত্বক এক ফুট প্ৰতি ১০০ ফুট (৩০ মি.), অৰ্থাৎ এক শতাংশৰ বুলি ধৰা হয়।
- **মাটিত জলধাৰণ ক্ষমতা,** ইয়াক মাটিত পানীৰ অনুপাত, যেনে প্ৰতি ফুট মাটিত থকা পানী ইঞ্চিতে।

- শস্যৰ প্ৰভাৱশালী শিপাৰ গভীৰতা, যি ইয়াৰ পৰা প্ৰভাৱিত হয় যে মাটিত কিমান পানী থাকে আৰু তাৰ পৰা পুলিয়ে কিমান পানী পাব।
- শস্যৰ জল সিঞ্চন আৱশ্যকতা (যাৰ গণনা বাস্পীভবন বা ETৰ গণনা কৰি পোৱা যায়), প্ৰায় প্ৰতি দিনে ইঞ্চিত ব্যক্ত কৰা যায়।
- সিঞ্চনৰ বাবে পানী বা শুমৰ প্ৰয়োজন।
- প্ৰস্তাৱিক বৰষুণৰ লাভ উঠোৱা।
- হিতকাৰী উপযোগী দামৰ লাভ লোৱাৰ সময়।
- সেই সময়ত যেতিয়া অন্য গতিবিধি, যেনে খেল আয়োজন, অৱকাশ, লনৰ চোৱাচিতা আৰু ফচল কটাৰ হস্তক্ষেপৰ পৰা বচাৰ সময়।

শস্য চপোৱা কাৰ্য - শস্য কটা এক এনে ক্ৰিয়া হয়, য'ত শস্যৰ উপযোগী অংশ বা অংশক একগোট কৰা যায় আৰু এইটো সেই সময়ত কৰা যায়, যেতিয়া তাত সকলো পোষক তত্ত্ব বিকশিত হয় তথা তাৰ খাদ্য ভাগ পৰিপক্কতা হয়।

সাধাৰণতে ফচল কটা শস্যৰ ভৌতিক পৰিপক্কতাৰ ১০ বা ১৫ দিনৰ পিছত কৰা যায়। পৰিপক্কতাৰ সময়ত শস্যত নিৰ্দিষ্ট পৰিমাণৰ পানী আৰু বিশেষ ভৌতিক গুণ থাকে। ফচল কটাৰ সকলোতকৈ সঠিক সময় বিকাশ চক্ৰৰ দীঘলীয়া (যি শস্য আৰু প্ৰজাতিৰ অনুসাৰে বেলেগ বেলেগ হয়) ৰ আধাৰত আৰু শস্য পৰিপক্কতাৰ অৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ধাৰিত কৰা যায়।

শস্য কটা সেই সময়ত কৰিব লাগে যেতিয়া শস্যত পানীৰ মাত্ৰা ১৫-২০ শতাংশ থাকে। কটাৰ সময়ত শস্যত যিমান অধিক পানী থাকিব, সিমানই অধিক ভেঁকুৰ, কীট আৰু আংকুৰণৰ বিফলতাৰ দ্বাৰা লোকচান হ'ব। অন্য আৰু শস্য যিমান দীঘলীয়া সময়লৈকে খেতিত থাকিব (শস্য আৰু অধিক শুকাবৰ বাবে), শস্যৰ বা পক্ষী, কৃত্তক আৰু অন্য কীটৰ আক্ৰমণ পৰা হোৱা লোকচানৰ দ্বাৰা সিমানই বেছি হ'ব।

শস্য চপোৱা আৰু পাচৰ ব্যৱস্থাপনা

১. উচিত পৰিপক্কতাত শস্য চপোৱা
২. পৰিপ্ৰকাৰ, চাফ চিকুনতা আৰু শ্ৰেণী বিভাগ।
৩. উৎপাদনত উচিত মাত্ৰা পানী ৰখা আৰু শুকুৱা
৪. বীজশোধন
৫. ভালদৰে বন্ধা আৰু ভঁৰালত ৰখা

ওচৰৰ বজাৰ চিনাক্তকৰণ আৰু বজাৰৰ দামৰ খবৰ ৰখা

দানা জাতীয় শস্য আৰু মাহৰ উৎপাদনত পানীৰ শতাংশ কম কৰিবৰ বাবে শূকোৱাৰ আৱশ্যক হয়। কিন্তু পাচলি আদি বজাৰলৈ নুশুকুৱাকৈ আনিব লাগে। বজাৰৰ চাহিদা, স্থানৰ পৰা দূৰৰ আধাৰত চাহিদাৰ অনুপাতক প্ৰাপ্ত কৰাৰ শস্য কাটিব লাগে। কৃষকক কৃষি শস্য বিক্ৰী কৰিবৰ বাবে ওচৰৰ ভাল বজাৰৰ চিনাক্ত কৰিব লাগে। কৃষকক লাগে যে তেওঁলোকে শস্য, প্ৰাকৃতিক সাৰ, পশু, উপযোগ কৰা খেতি ফল আদিক বিক্ৰী /ক্ৰয়/ভাড়া দিবৰ বাবে অনলাইন ইলেকট্ৰনিক ব্যৱসায় মঞ্চ (ই-ট্ৰেডিং প্লেটফৰ্ম) ক গ্ৰহণ কৰিব লাগে।

অনলাইন পৰ্টেলত গতিবিধি

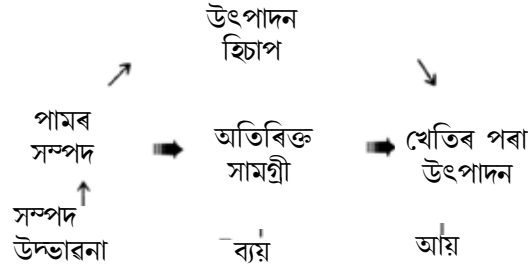
- 1) <https://agmarknet.gov.in/>
- 2) <http://www.kisanpoint.com/mrb/listbestpractice.jsp>

বিনিয়োগ আৰু ব্যয়ৰ হিচাপ ৰাখক

কৃষক সংগঠনৰ ব্যয় আৰু বিনিয়োগৰ হিচাপ ৰখা এটা বৰ জৰুৰী কথা। যদিও ভাল হিচাপ ৰখাজ কাৰ্যই সংগঠনটো সফল বুলি প্ৰতীয়মান নকৰে, তথাপি সেয়া অবিহনে (FO) সফলো নহয়। সাধাৰণতে বেংক আৰু আয়কৰৰ সময়ত ই জৰুৰী হয়। আনহাতে চৰকাৰী অনুষ্ঠানত অংশগ্ৰহণ বীমা আৰু লীজ (বন্ধকী) আদিৰ বাবে ই অতি দৰকাৰী। সাধাৰণতে তিনিবিধ ৰেকৰ্ড ৰখা হয়।

১. সম্পদ উদ্ভাৱনা জাতীয়
২. শস্য বা পশুধনৰ উৎপাদনৰ হিচাপ
৩. আয় আৰু ব্যয়ৰ হিচাপ

শস্যৰ উপ-উৎপাদনৰ ব্যৱহাৰ

মানুহৰ জীৱনধাৰণৰ বাবে কৃষিজাত সামগ্ৰীৰ প্ৰয়োজন। খাদ্যই কৃষিৰ বহুলভাৱে উৎপাদিত সামগ্ৰী। গোলকীয় ভাবে যোৱা পঞ্চাশটা বছৰত মানুহৰ জনমূৰি খাদ্য কেলৰি হিচাপত বিশ শতাংশতকৈ বেচি উপলব্ধ হৈছে। মানুহে বিভিন্ন কাৰণত যেনে কাপোৰ, কাগজ, ফুল, গাড়ীৰ ইন্ধন, হিচাপে ইথানল, ইত্যাদি কৃষিৰ পৰা ব্যৱহাৰ কৰি আহিছে। প্লাষ্টিক উৎপন্ন কৰোতে কৃষিজাত সামগ্ৰী ব্যৱহাৰ কৰা হয়। প্ৰযুক্তিৰ ক্ষীপ্ৰ উন্নতিৰ কাৰণে কৃষি সম্প্ৰসাৰিত হৈ আছে। সেয়েহে প্ৰতিজন কৃষকে কৃষিকাৰ্যৰ উপ-উৎপাদনৰ চাহিদাৰ প্ৰতি সতৰ্ক হ'ব লাগিব। বজাৰৰ চাহিদাৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি কৃষকে কৃষি সংগঠনে শস্য নিৰ্বাচন কৰি লাভ উঠাব পাৰে।

উদ্ভিদৰ উপ-উৎপাদনৰ গতিবিধি

মিলিং উদ্যোগৰ উপ-উৎপাদন : আঁহ, বেয়া আটা, শস্যৰ পৰা উৎপন্ন অনুপযোগী পদাৰ্থ, ঘেঁহু, মাকৈ আৰু ৰাই আদি, কিছুমান বীজৰ সিঁচা যেনে- মটৰ, যৱধান, এক প্ৰকাৰৰ শস্য।

তেলৰ উপ-উৎপাদন : চয়াবিনৰ পৰা নিৰ্মিত খলিহে তেল দিয়া বীজ, যেনে- সূৰ্যমুখী, তিচি সৰিয়হ ইত্যাদি, লেচিথিন আৰু চৰ্বি জাতীয় এছিড।

চেনী উদ্যোগৰ উপ-উৎপাদন : কুঁহিয়াৰৰ ৰসৰ গুৰ, ৰহি, লালি, জাৱৰ ইত্যাদি।

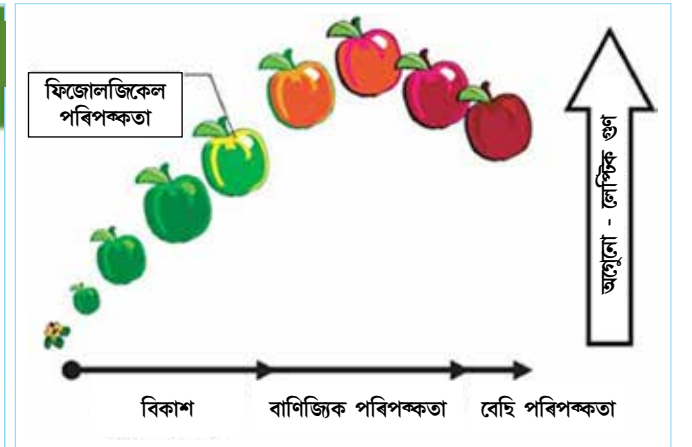
শ্বেতসাৰ উদ্যোগৰ উপ-উৎপাদন : আলুৰ গুটি, পাল্ল, আলু বাকলিৰ ৰস আৰু অন্য, যেতিয়া মাকৈ বা ঘেঁহুৰ সংসাধন কৰা যায়- মাড়ৰ শোষণৰ পিছত বীজৰ অৱশেষ, প্লুটেন, বীজাণু ইত্যাদি।

ফল আৰু পাচলিৰ উপ-উৎপাদন : ফল আৰু পাচলিৰ বাকলি গুচোৱাৰ পিছত পৰিণামস্বৰূপে পোৱা প্ৰডাক্ট, খলিহে, কিছুমান ফলৰ বীজ যেনে- বিলাহী ইত্যাদি।

কটাৰ সময়ত শস্যৰ পৰিপক্কতা নিশ্চিত কৰা

ফলমূল আৰু শাকপাচলি চপোৱাৰ বাবে ভালদৰে পূৰ্ণ হ'ব লাগে। পূৰ্ণ হোৱা, চপোৱা আৰু পকা ফলমূলৰ সাধাৰণতে একোটাহত ভাল সম্বন্ধ আছে। শাৰীৰীক ভাবে পূৰ্ণ হলে সাধাৰণতে পাত হালধীয়া পৰিবলৈ লয়। চপোৱাৰ সময়ত শস্যৰ পূৰ্ণ হোৱাৰ লগত গুণাগুণৰ সম্বন্ধ আছে। পৰিপক্ক অৱস্থাত শস্য চপালে ফলৰ ভাল গুণ পোৱা যায়। অপৈনত অৱস্থাত ফল ছিঙিলে নপৰিকও পাৰে, গোল্ক ও কম হব। আনহাতে বেছি পূৰ্ণ হ'লে সোনকালে নষ্ট হ'ব।

উদাহৰণ : ফ্ৰেসবীন সময়ত নচপালে ছেই ফাটি যায়। তেনেদৰে ভেণ্ট্ৰীৰো চপোৱাৰ সময় বৰ প্ৰয়োজনীয় কথা।

উদ্যান / ব্যৱসায়িক ভাবে পৈনত অৱস্থা : ব্যৱহাৰৰ বাবে যি শস্যৰ সময় সেয়া অছি গুৰুত্বপূৰ্ণ কথা। এয়া মাজে সময়ে ব্যৱসায়িক ভাবে পৈনত অৱস্থাও বুজায়। কেতিয়াবা কেতিয়াবা ইয়াক বাণিজ্যিক পৰিপক্কতাও বোলে।

উদাহৰণ : সাধাৰণতে পাচলি হিচাপে সেউজীয়া বাকলিৰে পূৰ্ণ হোৱা অমিতাক বাণিজ্যিক ভাবে পৈনত বোলা হব। আনহাতে, সাধাৰণ ভাবে ৰঙচুৱা অমিতা ভোজনৰ শেষত খোৱা ফলহিচাপে গণ্য কৰা হব।

পূৰ্ণ অৱস্থাত চপোৱা : ইয়াক শাৰীৰীক পৰিপক্কতা আৰু উদ্যান পৰিপক্কতা বুলিও কোৱা হয়। এইটো এটা অৱস্থা যিয়ে ফল বা পাচলি ক্ৰেতাৰ ওচৰ পাওতেহে সুন্দৰ ৰং আৰু গোল্ক উপলব্ধ হব।

উদাহৰণ : ভালদৰে ৰং ধৰা বিলাহী ওচৰৰ বজাৰ বা চহৰ তৈয়াৰ কৰিবলৈ চপাব লাগিব। আনহাতে, দূৰৰ বজাৰলৈ নিবলৈ কিঞ্চিৎ ৰং ধৰা বিলাহীহে চপাব লাগিব।

পৈনত অৱস্থা চিনাক্তকৰণৰ ব্যৱহাৰিক জ্ঞান

ভালদৰে মন কৰিলে শস্য পূৰ্ণ হোৱা বুজিব পৰা যায়। শস্য পৈনত হোৱা আৰু চপাব পৰা অৱস্থা তলৰ উপায়েৰে নিৰ্ণয় কৰিব পৰা যায় :

- আকাৰ হিচাপত – আকাৰ, ৰং, সাচ আৰু গাঢ়তা ইত্যাদি।
- ৰাসায়নিক হিচাপত – মুঠ দ্ৰৱনীয় পদাৰ্থ (TSS), অম্লতা (Acidity) ইত্যাদি।
- শৰীৰ তাত্ত্বিক নিয়ম – শ্বাস প্ৰশ্বাস, ইথিলিন উৎপাদন হিচাপত।
- এইবোৰৰ উপৰিও ঠাঁৰি ডালৰ অৱস্থা, আপেক্ষিক গধুৰতা, ফুলাৰ পাছৰ সময়, ফলৰ ৰস, তেল ইত্যাদি বিবেচনা কৰি শস্য চপোৱাৰ সময় নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পৰা যায়।

ফলমূল আৰু শাক-পাচলিৰ পৈনত অৱস্থা নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা কেইয়ামান গুৰুত্বপূৰ্ণ উপায় তলত উল্লেখ কৰা হ'ল:

- (ক) ফলৰ ৰং : ফলৰ বাকলি বা ভিতৰৰ সাহৰ ৰং পকিলে পৰিবৰ্তন হয়। এইবোৰ খেতিয়াকে জানে। আপেল, বিলাহী, বগৰী, জলকীয়া আদি পকিলে সহজতে চিনিব পাৰি। ৰং চাব পৰা যন্ত্ৰ বা ৰঙৰ তালিকাও চিত্ৰ সহ চাব পৰা চাৰ্ট পোৱা যায়। কিন্তু কিছুমান ফলত এনে পৰিবৰ্তন দেখা নাযায়। আনহাতে একে শস্যৰ ভিন্ন ভিন্ন জাতৰ মাজতো এই ৰঙৰ বৈচিত্ৰতা দেখা যায়। উদাহৰণ স্বৰূপে ডিমৰু (Kiwifruit) ফলৰ ভিতৰখন পকিলেও সেউজীয়া হৈ থাকে। অৱশ্যে চানুকি গ'ল্ড জাতটোহে পকিলে সোনালী ৰঙ ধৰে।
- (খ) আঁঠিলতা : পকিলে কিছুমান ফলৰ আঁঠিলতা কমি কোমল হয়। কিঞ্চিং জোৰে চেপি বা টিপি চালে ইয়াক বুজিব পৰা যাব।
- (গ) দ্ৰৱনীয় গোট পদাৰ্থ আৰু শ্বেতসাৰৰ পৰিমাণ : পকিলে ফলৰ শ্বেতসাৰ চেনীলৈ ৰূপান্তৰ হয়। সেয়ে শ্বেতসাৰ বা চেনীৰ পৰিমাণ জুখিও সেয়া নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব পৰা যায়। ব্ৰিক্ হাইড্ৰোমিটাৰ বা ৰিফ্ৰেক্টোমিটাৰেৰে চেনীৰ পৰিমাণ জোখা হয়। আনহাতে আয়োডিনৰ দ্বাৰা শ্বেতসাৰৰ পৰিমাণ জোখা হয়।। নাচপতিও এনেদৰে পটাছিয়াম বা আয়োডিনৰ দ্ৰৱনত ডুবাই পূৰ্ণ অৱস্থা নিৰ্ণয় কৰা হয়।
- (ঘ) গুটি ধৰা / কলি পেলোৱাৰ পৰা দিন হিচাপত - ফুলৰ পৰাগসংযোগ হৈ ডিম্বাশয় নিষিক্ত হৈ গুটি ধৰে বা কলি পেলায়। এই কলি পূৰ্ণ হৈ ফলৰ ৰং ধৰালৈ একোটা হত নিৰ্দিষ্ট সময় লাগে। উদাহৰণ স্বৰূপে 'অলপাসো' আৰু পিয়াৰি জাতৰ আম ১১০-১২৫ দিনত পকে, আনহাতে 'লেংৰা' আৰু 'মল্লিকা' জাতক ৮৪-৯৬ দিন লাগে।
- (ঙ) আপেক্ষিক গাঢ়তা - পানীৰ আপেক্ষিক বা বিশিষ্ট ভাৰমান ১.০০ আৰু ২.৫% মিট পানীৰ বিশিষ্ট ভাৰমান (Specific gravity) ১.০২ আৰু এই দুয়োটাৰে আমৰ বিশিষ্ট ভাৰমান জোখা হয়। আমৰ এই মান ১.০১-১.০২।

শাক-পাচলিৰ চপোৱাৰ সময় : শাক-পাচলি চপোৱাৰ পাছত সময়খিনিয়েই সেইবোৰৰ সকলো বুলি বিবেচিত হয়। কিয়নো দেৰি হলেই শাক-পাচলিৰ সতেজতা, গন্ধ আৰু খাদ্যমান কমিবলৈ আৰম্ভ কৰে। প্ৰায় এফটাৰ ভিতৰতে সেই পাচলি ৰান্ধিব পাৰিলে ভাল। শস্য চপোৱাৰ সূচক কেইটামান এনেধৰণৰ :

- ৰং: বিলাহী, জালুক আদি পকাৰ লগে লগে ৰঙহুৱা হয়। এই সময়ত এইবোৰ শস্যক চপাব লাগে।
- উজ্জ্বলতা: শাক-পাচলি পৈনত হলে একপ্ৰকাৰ উজ্জ্বলতা আহে। উদাহৰণ হিচাপে তৰমুজক বাচি লব পাৰি। সময় বাগৰাৰ লগে লগে তৰমুজৰ উজ্জ্বলতা কমি আহে।
- আকাৰ: প্ৰায়ভাগ শাক-পাচলিৰ তুলিবৰ হোৱা বা খোৱাৰ উপযোগী হোৱাৰ একোটা হত আকৰ্ষণীয় আকাৰ থাকে। এই সময়ত পাচলিবিধ গন্ধ আৰু কোমলতাৰ সংমিশ্ৰনত সুন্দৰ হৈ উঠে আৰু তেতিয়াই তাক চপাব লাগে, নহলে পাচলি ব্যৱহাৰৰ আয়োগ্য হব।

বেচিভাগ শাক-পাচলি আধা পুৰঠ হওতেই তোলা ভাল। এনে সময়ত পাচলিৰ কোমলতা আৰু গোন্ধ অতি ভাল হয়। গ্ৰীষ্মৰ শেষত পূৰঠ হোৱা শস্যই পুৰঠ হওতে প্ৰায় দুসপ্তাহ সময় লয়। এনে শস্য ঠাণ্ডাৰ দিনলৈ ৰাখিব পৰা যায়। অভিজ্ঞতা আৰু সোৱাদে ৰন্ধাৰ উপযোগী পাচলিৰ ধাৰণা দিয়ে। বিজ্ঞান সমত পৈনত অৱস্থা আৰু খোৱাৰ উপযোগী পুৰঠ অৱস্থাৰ প্ৰভেদ আছে। তিৰ্যহ আৰু অন্যান্য পাচলি যেনে কোমোৰা, তিতাকেৰেলা আদি ঢেৰ উদাহৰণ পোৱা যায়। আনহাতে, বিলাহীৰ পৈনত অৱস্থা, পকা অৱস্থা আৰু বিজ্ঞানসমত পকা অৱস্থা একেটাই হব।

কৃষি উৎপাদনক উচিত মাত্ৰালৈ শুকোৱা

ৰদত শস্য শুকোৱা মানে তাত থকা পানীৰ পৰিমাণ নিম্নগামী কৰা(সাধাৰণতে ৩০ শতাংশ বা তাতকৈ কম পানী) বেচি পানী থকা শস্য শুকোৱাৰ এই কাৰ্য 'ডিহাইড্ৰেচন' কৰা বুলি কোৱা হয়। ধান, গম, তৈলবীজ, দাইল আদি শস্য ৰদত শুকোৱা হয়। আনহাতে মাংস, ফল, শাকপাচলি আদি সংৰক্ষণৰ বাবে নিৰ্জলীকৰণ (Dehydration) কৰা হয়।

শুকোৱা/নিৰ্জলীকৰণ কৰা গোটেই পৃথিৱীতে শস্য চপোৱাৰ পাছত এটা মহত্বপূৰ্ণ কাম। এই কামে শস্যক সংৰক্ষণ কৰি কিছুদিনলৈ ভালে ৰাখে। শস্য শুকোৱা বা নিৰ্জলীকৰণ এটা উত্তাপ আৰু ভৰ স্থানান্তৰ কৰা প্ৰক্ৰিয়া, অৱশ্যে শস্যৰ গুণাগুণ এনেদৰে সংৰক্ষিত নহয়।

উষ্ণ সৌৰ সুৰংগ (চলাৰ টানেক দ্ৰায়াৰ) ত জলকীয়া শুকোৱাৰ প্ৰক্ৰিয়া

বিভিন্ন শস্যৰ বাবে আদৰ্শ মইচৰ থকা (মইচৰ কৰ্টেট)-

বিভিন্ন দানা শস্যত থকা পানীৰ সৰ্বোত্তম শতাংশ : এই বিষয়ে নানা মুনিৰ নানা মতৰ দৰে। শস্যৰ গুটিত পানী বেছি থাকিলে ভেঁকুৰ আদি লাগি গুটি পছে। পানী পালে বহুতো শস্য ভঁৰালতে গজালি মেলে। কিছুমান শস্য চপোৱাৰ সময়ত থকা পানীৰ পৰিমাণ উল্লেখ কৰা হল : মাকৈ (২২-২৫%), গম (২০-১৪%), ধান (২০-২৫%), ৰাই (৪০-৪৫%)।

এই কথা মনত ৰাখি শস্য কাটিবৰ বাবে আদৰ্শ মইচৰৰ কিছুমান উদাহৰণ তলত দিয়া হৈছে-

মাকৈ- মাকৈৰ শস্যৰ বাবে কটা সময়, যেতিয়া মইচৰৰ মাত্ৰা ২২ৰ পৰা ২৫ শতাংশৰ মাজত থাকে।

ঘেঁহু- ঘেঁহু সদায় ২০-১৪ শতাংশ মইচৰৰ মাজত কাটিব লাগে। ইয়াতকৈ অধিক হ'লে শস্য লোকচান হোৱাৰ সম্ভাৱনা বেছি থাকে আৰু ভৰানৰ লগত জড়িত সমস্যা উৎপন্ন হ'ব পাৰে। ইয়াৰ তলত, কটা ফত্ৰ (কাটাৰ বাৰ) ক লোকচানৰ বেছি সম্ভাৱনা থাকে।

ধান : ই এক মুখ্য শস্য, যিয়ে মইচৰৰ বাবে বহুত সংবেদনশীল হয়। আন্তৰাষ্ট্ৰীয় গৱেষণা সংগঠনৰ মতে কটাৰ সময়ত ধানৰ আদৰ্শ মইচৰ শতাংশ ২০ ৰ পৰা ২৫% ৰ মাজত থাকিব লাগে।

সৰিয়হ : সৰিয়হৰ কটা প্ৰক্ৰিয়া যেতিয়া দানাত মইচৰৰ মাত্ৰা ৪০-৪৫ শতাংশ থাকে। শস্য শুকোৱাৰ পিছত বাস্তৱিক কটা লেহেমীয়া গতিৰে হ'ব লাগে। তেতিয়া সৰিয়হত মইচৰৰ শতাংশ ২০ তকৈ কম হয়। শস্যক কোনটো শস্যৰ গুণগত আৰু তাৰ মূল্য অধিকতম কৰিবৰ বাবে এইটো জৰুৰী হয় যে কটাৰ সময়ত মইচৰ আদৰ্শ স্থিতিত থাকিব লাগে।

দানাত থকা পানী জোখা কাম

শস্যৰ দানাত থকা পানী বা মইচৰ জুখিবৰ বাবে বিভিন্ন উপায় আছে।

এই কাম বিভিন্ন ধৰণে কৰা হয়। তাৰ ভিতৰত ওভেনত পৰীক্ষা কামটো ওজন সম্পৰ্কীয় আৰু প্ৰায় নিৰ্ভুল পদ্ধতি। এই পদ্ধতিত কিছু পৰিমাণৰ দানা ওজন কৰি ওভেনত দি শুকোৱা হয়। শুকোৱাৰ পাত সেইখিনি পুনৰ ওজন কৰি। শুকুৱাই শতাংশ নিৰ্ণয় কৰা যায়। এই পদ্ধতিটোৱে সময় লয় আৰু ওজন কৰা, ওভেনত দিয়া আদি কামত ব্যৱহাৰ কৰা দানা কেইটা নষ্ট হয়।

'গ্ৰেইন মইস্বাৰ মিটাৰ' অন্য এটা দানাত থকা পানীৰ পৰিমাণ জোখা যন্ত্ৰ। ইয়াতো চিপাই পানীৰ শতাংশ প্ৰায় সঠিককৈ নিৰ্ণয় কৰিব পৰা যায়। সকলোতকৈ ভাল মইস্বাৰ মিটাৰটো হ'ল Delmhorst's D999-FR; এইটোক পথাৰলৈ নি পথাৰতে জুখিব পৰা যায়।

'গ্ৰেইন মইস্বাৰ মিটাৰ' পথাৰলৈ নি শস্য চপোৱাৰ আগতে দানাত থকা পানী জুখি শস্য চপোৱাৰ ব্যৱস্থা কৰা ভাল।

উৎপাদিত সামগ্ৰী চফা কৰা, বাচনি কৰা, গ্ৰেডিং কৰা (শ্ৰেণী বিভাজন), টোপোলা বন্ধা আৰু ভঁড়ালত ৰখা কাম।

সকলোবোৰ খাদ্য, পশুখাদ্য, আঁহ, আৰু ইন্ধন সামগ্ৰী শস্য চপোৱাৰ পাছৰ কেইটামান অবস্থা যেনে – পৰিষ্কাৰ কৰা, গ্ৰেডিং কৰা, পৃথকীকৰণ কৰা, শুকোৱা, ভৰালত ৰখা, মিলিং কৰা, চফা কৰি পেকেট কৰা আৰু বজাৰলৈ পৰিবহন কৰা আদি পদক্ষেপৰ অন্তত গ্ৰাহকৰ হাতত পৰে। কৃষিৰ এনেবোৰ ব্যৱস্থা ভালদৰে কৰিলে শস্যৰ সংৰক্ষন হয় আৰু বজাৰ সংযোজন (Value addition) হয় আৰ, বানিজ্যিক ভাবে লাভবান হয়।

চফা কৰা / শ্ৰেণী বিভাগ কৰা / পৃথকীকৰণ কৰা : চপোৱাৰ পাছত দানবোৰ মৰণা মৰা শুকোৱা, জৰা, বচা আদি ভালেমান কাম কৰাৰ পাছত অলাগতিয়াল বস্তু যেনে ঘূণ্ডলা, বাহিৰা গুটি, ভঙা গুটি আদি বাহিৰ হৈ মিলত দিব পৰা ভাল গুণাগুণৰ গুটি পাব পৰা হয়। এনে দানাৰ ভাল বজাৰ পোৱা যায়।

» ভাৰতৰ প্ৰত্যেক গাঁৱৰ ঘৰত চাউল আৰু দাইলৰ চাফ-চিকুন কৰা সাধাৰণ কথা। টিনৰ দ্বাৰা নিৰ্মিত পাত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰি ইয়াক কৰা যায়, যাক স্টুপ বা ছালনি বুলি কোৱা হয়। ইয়াত দানা জাতীয় শস্য ৰখা যায়। ছালনি আৰু লেহেমীয়া গতিৰে কৰি এই দানাৰ পৰা আৱৰ্জনা আৰু আঁহক বেলেগ কৰা যায়। প্ৰায় সকলো ধৰণৰ শুকান দানা যেনে ঘেঁহু, মাকৈ, ধান, দালি আদিক চাফা কৰিব পৰা যায়।

- ক) দানা আৰু দাইল জাতীয় শস্য বাচা ঢিনৰ 'চাজ' বা 'স্টুপত' ৰাখি লাহে লাহে বতাহ দি জৰিলে ঘূণ্ডলা আৰু অনাৱশ্যকীয় উচ্ছিস্তখিনি আঁতৰ হৈ চফা হব।
- খ) বাঁহৰ কুলাৰে ৪-৫ ফুট উচ্চতাৰ পৰা বতাহৰ বিপৰীতে দানাশস্য এৰি দিও চফা কৰিব পাৰি। আধুনিক 'এয়াৰ চেপাৰেটৰ', 'চাইক্লন চেপাৰেটৰ' আদিৰেও শস্য বা দি চফা কৰা হয়।

ভঁৰালত ৰখা দানা ছালি লোৱাৰ পিছত সাধাৰণতে কৃষকে ধাতুৰ ডাঙৰ বাচন বা মৰাপাটৰ সৰু-বৰ বসতাত থৈ দিয়ে। আজিকালি ডাঙৰ চাইজৰ চিলোচ বা দানাৰ ভাঙাৰণ পোৱা যায়। বেচি গুটি চিলো বা ভঁৰালঘৰত ৰখা ভাল। বন্ধ ভঁৰালত মইচৰ পুনৰ প্ৰবেশ কৰিব নোৱাৰে। ইয়াত জলীয় ভাপ, নিগনি আৰু পোক-পৰুৱাৰ পৰাও বাচাব পাৰি।

শ্ৰেণীবিভাজন (বৰ্গীকৰণ)

শস্য চপোৱাৰ পাছত ফল আৰু পাচলিৰ বৰ্গীকৰণ কৰা এক অত্যন্ত গুৰুত্বপূৰ্ণ পদক্ষেপ। ভৌতিক গুণ যেনে ওজন, আকাৰ আৰু ৰং, আকৃতি, ঘনত্ব বেমাৰ লগা বা নলগা হিচাপত ফল আৰু পাচলিৰ বৰ্গীকৰণ কৰা যায়। ফল আৰু পাচলিৰ বৰ্গীকৰণৰ জ্ঞান হাতেদি কৰা আৰু আকাৰত ভিত্তিত কৰা বৰ্গীকৰণ হয়। সতেজ ৰূপত ফল আৰু পাচলিৰ বৰ্গীকৰণ কৰা গুণগতৰ বাবে জৰুৰী হয় কাৰণ মানুহে গুণগতক লৈ সজাগ হয়। ইমানেই নহয়, পুৰুষেই কেন্দ্ৰত ফল আৰু পাচলিৰ বৰ্গীকৰণ গুণগতৰ আধাৰত কঠোৰতাৰে কৰিব লাগে। কম পৰিপক্ক হোৱা, ভালদৰে পৰিপক্ক আৰু বেছি পৰিপক্ক হোৱা ফল আৰু পাচলিক শ্ৰেষ্ঠ বৰ্গীকৰণ কৰি বিভাজিত কৰিব লাগিব।

বৰ্গীকৰণৰ পৰিভাষা

বজাৰত উচ্চ মূল্য পাবৰ বাবে আকাৰ, আকৃতি, ৰং, ওজন আৰু আয়তন অনুপাতে পাচলি আৰু ফলক বেলেগ বেলেগ শ্ৰেণীত বিভক্ত কৰা যায়।

আন্তৰাষ্ট্ৰীয় বজাৰৰ বাবে ৩ টা সাধাৰণ শ্ৰেণী প্ৰস্তুত কৰা হৈছে।

১. অসামান্য শ্ৰেণী- অসামান্য শ্ৰেণী শ্ৰেষ্ঠতম গুণগতৰ হয়, যি শ্ৰেণীৰ বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ আকৃতি আৰু ৰঙক আৱৰি থাকে। ৰং, আকাৰ, আয়তন, গাঢ়তা আৰু সুগন্ধত এই শ্ৰেণী অদ্বিতীয় - অৱশ্যে পাঁচ শতাংশ দৰি হ'ব পাৰে। ইয়াক মনোযোগেৰে প্ৰস্তুত কৰিব লাগে, যাতে পেকেটৰ গুণগত আকাৰ আৰু ৰঙৰ স্থিতিত অবিচল থাকিব লাগে বা পূৰ্ব পেকিং সামগ্ৰীৰ ওপৰত ধ্যান দিব লাগে।

২. **প্ৰথম শ্ৰেণী** - অসামান্য শ্ৰেণীৰ দৰেই হয় ইয়াৰো গুণাগুণ ভাল হ'ব লাগিব। অৱশ্যে ইয়াত ১০% ইফাল সিফাল অনুমতি দিয়া যায়। ইয়াত ফলৰ আকাৰ, ৰং, সাধাৰণ বেয়া হোৱা তথা সাধাৰণ ভাবে বাকলিৰ তাৰতম্য অনুমতি দিয়া যায়।
৩. **দ্বিতীয় শ্ৰেণী** - এই শ্ৰেণীৰ সামগ্ৰীৰ বাহিৰা আৰু ভিতৰৰ কিছু বেয়া থাকিলেও সতেজ অৱস্থাত খাব পৰা বিধৰ হয়। এই শ্ৰেণীৰ সামগ্ৰী ওচৰৰ বজাৰৰ (কম দূৰত্বৰ) বাবে আৰু খাদ্যমানতকৈ কম দামী সামগ্ৰী বিচৰা মানুহৰ বাবে ভাল হ'ব।

শ্ৰেণী বিভাজনৰ সুবিধা সমূহ :

১. বিক্ৰীদাম ভাল পোৱা যায়।
২. বস্ত কিনা বেচা কৰা সহজ হয় আৰ, মানুহলৈ বাট চাব নেলাগে।
৩. শ্ৰেণী বিভাজন কৰা ভাল বস্তৰ বাবে ভাল দাম ধাৰ্য কৰিব পৰা যায়।
৪. পেকিং আৰু পৰিবহনৰ বাবে বেচি খৰছ কৰাৰ প্ৰয়োজন নহয়।
৫. এই পদ্ধতিত বেয়া হোৱা সামগ্ৰীয়ে বেমাৰ বিয়পোৱাৰ সম্ভাৱনা নেথাকে।
৬. ক্ৰেতা আৰু বিক্ৰেতাৰ লগত সুমধুৰ সম্পৰ্ক হয়।
৭. গ্ৰাহকে শ্ৰেণী বিভাজন কৰা সামগ্ৰীক সন্দেহ নকৰি পৰীক্ষা নকৰাকৈ ক্ৰয় কৰে।

ফলৰ শ্ৰেণী বিভাজন : ফলবোৰ আকাৰ, ওজন, ভাৰমান, ৰং, জাত, ইত্যাদিৰ আধাৰত শ্ৰেণীবিভাগ কৰা হয়। আকাৰ বিবেচনা কৰি বিভাজন প্ৰায় সকলো ফলতেই কৰা হয়। সৰু, মধ্যম, ডাঙৰ আৰু অতি বিভাগেৰে ফলৰ ভাগ কৰা যায়। পূৰ্ঠ, ভাল পূৰ্ঠ আৰু বেচি পূৰ্ঠ হিচাপেও ভাগ কৰা হয়। পৈনত অৱস্থাত দিন হিচাপত বিবেচনা কৰি শ্ৰেণী বিভাজন কৰিলে খাদ্যমান আৰু বহুদিনলৈ ভাল হৈ থকা সম্ভৱ হয়। আনফাৰ্গো আৰু পিয়াৰি জাতৰ আম ওজন হিচাপত ভাগ কৰা হয়। যেনে ২০০ গ্ৰামৰ তলৰ, ২০০-২৪৯ গ্ৰাঃ, ২৫০-২৯৯ গ্ৰাম, ৩০০-৩৪৯ গ্ৰাম আৰু ৩৫০ গ্ৰামৰ অধিক। ইয়াৰ ভিতৰত ২৫০-২৯৯ বিভাগটোত প্ৰায় ৩০% ফল থাকে। আম ভৰমানৰ ওপৰতো ভাগ কৰা হয় (৩ টা গ্ৰেড - যেনে ভৰমান ১ ৰ তলৰ, ১-১.০২ আৰ, ১.০২ৰ ওপৰত) শতকৰা ৫০ ভাগ আলফাৰ্গো আৰু পিয়াৰি আমৰ ভাৰমান ১.০-১.০২।

শাকপাচলিৰ বিভাগ : তিতাকেৰেলা, ভেদী, বেঙেনা, জলকীয়া ইত্যাদি সৰু, মধ্যমীয়া আৰু ডাঙৰ এই তিনি হিচাপত ভাগ কৰা হয়। বিলাহীন ৰং বিবেচনা কৰি ভাগ কৰা হয়।

পেকেট কৰা আৰু ভৰালত সঞ্চয় কৰা : এই কামে সমুগ্ৰীক সংৰক্ষণ কৰি বহুদিনলৈ ব্যৱহাৰৰ যোগ্য কৰি ৰাখে। ইয়ে অক্সিজেন, জলীয় ভাপ, ধূলি আদিৰ পৰা বচাই ৰাখে। পেকেটত থকা লেবেলত সামগ্ৰীবিধ কেনেদৰে ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব, কেনেদৰে পৰিবহন, পুনঃব্যৱহাৰ কৰিব বা নষ্ট কৰি পেলাব, নিৰাপত্তা আদি বিষয় লিপিবদ্ধ হ'ব লাগিব।

শস্য ভঁৰালত ৰখা এটা অত্যাৱশ্যকীয় আৰু দৰকাৰী বিষয়। ব্যৱসায় হিচাপত খেতি কৰিলে কামবোৰ বেছি ডাঙৰকৈ আৰু বহলভিত্তিক কৰা হয়। গতিকে এই বহলভাৱে উৎপাদিত দানা শস্য বেয়া নোহোৱাকৈ ভঁৰালত ৰখা বিষয়টো ভালদৰে পৰিকল্পনা কৰি ব্যৱস্থা ল'ব লাগিব। শস্যৰ দানাবোৰোৰ নিৰ্দ্দষ্ট আদ্রতা (moisture) সংৰক্ষণ কৰিব লাগিব। শস্যভেদে এই আদ্রতা বেলেগ বেলেগ হয়।

কীটনাশক ব্যৱহাৰ : নিগনি এন্দ্ৰ আৰু ভঁৰালৰ পোক-পতংগৰ শস্য বচাবলৈ কীটনাশক ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। আনহাতে শস্যৰ মাজত গেচীয় কীটনাশক, শুকান নিমপাত আদি ভৰাই থলে উশাহ বন্ধ হৈ বহুতো কীট পতংগ ধংস হয়।

দাইল জাতীয় শস্য সংৰক্ষণৰ উৰিষ্যাত উদভাৱন কৰা এটা নতুন কৌশল অধ্যয়ণ

উৰিষ্যাৰ কোৰাপুট জিলাৰ আদিবাসী বহুল ক্ষেত্ৰত ক্ষুদ্ৰ আৰু উপাৰ্জ কৃষকৰ বৰমুন নিৰ্ভৰশীল শস্য মগু মাহ আৰু মাটিমাহৰ বাবে উন্নত প্ৰজাতিৰ বীজৰ সংৰক্ষণ এক প্ৰত্যাহ্বানপূৰ্ণ কাৰ্য হয়। কৃষকৰ মাটিমাহ আৰু মগুমাহৰো প্ৰত্যেক বতৰত গুণগতৰ বীজ কিনিব লগীয়া হয়, কিয়নো ভঁৰালত কীট পতংগৰ আক্ৰমণৰ বাবে সঞ্চিত বীজৰ অংকুৰণৰ হাৰ কমি যায়। কৃষকক উন্নত প্ৰজাতিৰ গুণগত বীজৰ প্ৰয়োজন নিশ্চিত কৰা সাৰ্বজনিক ক্ষেত্ৰৰ সংস্থানৰ বাবে কঠিন কাম হয়, কাৰণ ব্যক্তিগত বীজ উদ্যোগে আৰ্থিক কাৰণত বীজ উৎপাদনৰ কাম কৰিব নোখোজে। অৰ্চিপিএফ, মৰক্কা পৰিকল্পনাৰ ওপৰৰ পড়মু ইম্প্ৰভড ক্ৰপ টেকনোলজিৰ প্ৰদৰ্শন কৰা গৈছে। ইয়াৰ প্ৰয়োগো কৰা গৈছে। মৰক্কা প্ৰকল্প হস্তক্ষেপত তিনি তৰপীয়া প্লাষ্টিক মোনাত মাটিমহ আৰু মগুমাহৰ গুটি ৯ মাহলৈ গাঁৱৰ বীজ বেংকত ৰাখি ভাল ফল পোৱা হৈছিল। এনে তিনি তৰপীয়া প্লাষ্টিক মোনাত, ৰখা গুটি ৮৯-৯৫% গজালি মেলাৰ বিপৰীতে মৰাপাটৰ মোনা, ধাতু বা টিনৰ পাত্ৰ বা সাৰৰ মোনাত ৰখা বীজৰ পৰা মাত্ৰ ৭৫-৮০% অঙ্কুৰিত হৈছিল। এই পদ্ধতি কৃষকৰ মাজত বেচ জনপ্ৰিয় হ'ল। কিয়নো এই পদ্ধতি অতি কম খৰছী, আৰু মোনাবোৰ ৪-৫ বছৰলৈ ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা হয়। তাৰোপৰি প্ৰতি হেক্টৰত বীজৰ পৰিমাণ কম লগা হ'ল, কিয়নো বেচি শতাংশ বীজ গজে। তিনি তৰপৰ মোনা ব্যৱহাৰ কৰা কাৰণে কীটনাশকৰো প্ৰয়োজন নোহোৱা হ'ল।

চিত্ৰ ১ : তিনিটা তৰপৰ বসতাত মাটিমাহৰ সংৰক্ষিত বীজ দেখুৱাই এজন কৃষক।

এই অধ্যয়ণত স্পষ্ট ৰূপে বীজৰ ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা আৰু বীজৰ গজালি মেলা সদৰ্তত তিনিটা তৰপৰ বসতা আৰু নিয়ন্ত্ৰিত বসতা গুৰুত্বপূৰ্ণ, পাৰ্থক্য দেখা গৈছিল। তিনিটা তৰপৰ বসতাত ভঁৰালত পোক-পৰুৱাৰ দ্বাৰা বীজৰ লোকচান প্ৰায় ৩-৪ শতাংশ আছিল, কিন্তু নিয়ন্ত্ৰিত বসতাত এইটো ৪৪.৫% শতাংশ আছিল। গজালি মেলাৰ হাৰ ক্ৰমে ৯১ শতাংশ আৰু ৭৮ শতাংশ আছিল। গ্ৰাম্য বীজ বেংকত মগুমাহ আৰু মাটিমাহ ক্ষেত্ৰত ভঁৰালত থোৱাৰ সময়ত পোক-পৰুৱাৰ দ্বাৰা লোকচান ক্ৰমে ৩ আৰু ৪ শতাংশ আছিল। উৰিষ্যাৰ গাঁওত আদিবাসী সম্প্ৰদায়ে দালিৰ মূল্য বীজৰ ভঁৰালত এই কৌশল ব্যৱহাৰ কৰিছে। মূল্য মতে ইয়াৰ প্ৰভাৱশালী আৰু টেকনিকক গ্ৰহণ কৰাৰ সহজ প্ৰকৃতিৰে এই কথাৰ অনুভৱ হয় যে দালিৰ বীজ সংৰক্ষণ কৰাৰ এয়া এক ভাল কৌশল।

তালিকা ১- উৰিষ্যা ৰাজ্যৰ ক্লাস্টাৰ সমূহত তিনি তৰপিয়া প্লাষ্টিক মোনাত বীজৰ সংৰক্ষণৰ অধ্যয়ন (২০১৪-১৬)

বিৱৰণ	সমূহ 1**		সমূহ 1**	
	মণ্ডমাহ	মাটি মাহ	মণ্ডমাহ	মাটি মাহ
বীজ সংৰক্ষণ অধ্যয়নত অংশ লোৱা কৃষকৰ সংখ্যা	৪৫	৪৬	৩৫	৪২
বস্তুত পোক-পৰুৱাৰ দ্বাৰা নষ্ট হোৱা বীজৰ শতাংশ	৩	৪	২	৩
নিয়ন্ত্ৰিত বস্তুত পোকৰ দ্বাৰা নষ্ট হোৱা বীজৰ শতাংশ *	৪৫	৪৮	৪৪	৪১
তিনিটা তৰপৰ বস্তুত সংৰক্ষিত বীজৰ পৰা অংকুৰণৰ শতাংশ	৯০	৮৯	৯০	৯৫
নিয়ন্ত্ৰিত বস্তুত ৰখা বীজৰ পৰা অংকুৰণৰ শতাংশ *	৭৫	৭৮	৭৯	৮০

*নিয়ন্ত্ৰিত বস্তু-মৰাপাটৰ বস্তু/টিন পাত্ৰ/ সাৰৰ বস্তু আদি, যিহত কৃষকে গুটি ৰাখে।

**একেটা ক্লাস্টাৰত পাঁচ খন গাঁৱৰ ১০০ কৃষকক সামৰি বীজ সংৰক্ষণ অধ্যয়নৰ বাবে বাচনি কৰা হৈছিল।

কৃষকৰ ধাৰণা

১. কৌশলটোক কোনো পূৰ্ব চৰ্ত নোহোৱাকৈ সহজতে গ্ৰহণ কৰিব পৰা যায়।
২. বস্তু ৪-৫ বছৰলৈকে পুনৰ ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়।
৩. কৃষকে এই বস্তুৰ দাম বহন কৰিব পাৰে।
৪. মূল্যবান বীজৰ গুণ আৰু মাত্ৰা বজায় ৰাখিব পাৰি।
৫. উচ্চ শতাংশ গজালি মেলা বাবে প্ৰতি হেক্টৰত কম বীজ লাগে, খৰছ কমে।
৬. এই বস্তুত এবাৰ বীজ ৰাখিলে কোনো কীটনাশকৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ প্ৰয়োজন নহয়। বীজৰ মইচৰ আতৰোৱা আৰু পোক-পৰুৱাৰ আক্ৰমণৰ পৰা বচাবৰ বাবে বাবে শুকোৱাৰ দৰকাৰো নহয়। গতিকে মহিলাৰ পৰিচৰ্যাও কমি যায়।
৭. বীজৰ চোৱা-চিতা (বাৰে বাৰে শুকোৱা, চাফা কৰা, ভঁৰালত কীটৰ পৰা মুক্তিৰ বাবে কীটনাশক দিয়া) ৰ খৰছ শূন্য হৈ যায়।
৮. বীজৰ ভাঙাৰণ গ্ৰাম্য স্তৰত কৰিব পৰা যায়। ইয়াৰ পৰা কৃষকৰ বীজ আৰু খাদ্য সুৰক্ষা নিশ্চিত হয়।

উৎপাদিত সামগ্ৰীৰ গুণাগুণ ভালে ৰাখি পৰিচালনা কৰা :

উন্নয়নশীল ৰাষ্ট্ৰ সমূহৰ বাবে উন্নত ৰাষ্ট্ৰলৈ উৎপাদিত সামগ্ৰী ৰপ্তানী কৰা এটা ডাঙৰ ব্যৱসায় হিচাপে গণ্য কৰা হয়। এই ব্যৱসায়ত অৱশ্যে ডাঙৰ প্ৰত্যাহ্বানো আছে। এই ব্যৱস্থাত প্ৰৱেশ কৰাৰ ডাঙৰ সমস্যা হৈছে খাদ্যমান আৰু খাদ্য নিৰাপত্তাৰ মানদণ্ড বজাই ৰখা। আনহাতে ৰসায়নিক সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ, শক্তি, পানী, বৰ্জিত পদাৰ্থ আৰু পৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ বিষয়টোও মন দিব লাগিব। এইবোৰৰ মান উন্নত ৰাষ্ট্ৰৰ বাব বৰ কঠোৰ আৰু তেওঁলোকৰ বাবে বস্তু পঠোৱা এটা খৰছী কাম।

খাদ্য নিৰাপত্তা - খাদ্য সমূহে যাতে উপভোক্তক অন্যায়ে নকৰে তাৰ প্ৰতিশ্ৰুতি থাকিব লাগিব।

খাদ্য গুণাগুণ - খাদ্যৰ মানদণ্ড ভাল হ'ব লাগিব। গুণ অক্ষুণ্ণ থাকিব লাগিব।

খাদ্য নিৰাপত্তা বনাম খাদ্যৰ গুণাগুণ - খাদ্য গুণ বেয়া হ'লে বিক্ৰী নহব, উপভোক্তা নাৰজ হব, বস্তু নিকিনিব। আনহাতে খোৱাৰ পাছত স্বাস্থ্যজনিত সমস্যা উদ্ভৱৰ সমস্যা উদ্ভৱ হলে, চৰকাৰে ব্যৱস্থা ল'ব আৰু জনসাধাৰণক স্বাস্থ্যৰ হানিকাৰক খাদ্য খুউৱা বিষটো অপৰাধ হিচাপে গণ্য হ'ব।

খাদ্য নিৰাপত্তাৰ বাবে উৎপন্ন হোৱা সমস্যাই জনসাধাৰণৰ স্বাস্থ্য আৰু ব্যয় বা খৰছত প্ৰভাৱ পেলায়। সেয়েহে এই বিষয়টোত ওপৰত চোকা দৃষ্টি ৰাখিব লাগিব যাতে খাদ্যমান যথেষ্ট উন্নত হয়।

ভাৰতীয় খাদ্য নিগম (ফুড কৰপোৰেচন অফ ইন্ডিয়া FCI) গুণগত নিয়ন্ত্ৰণ-অৱলোকন

FCI ৰ গুণ বা খাদ্যমান নিয়ন্ত্ৰণ (QC) বিভাগত প্ৰশিক্ষণপ্ৰাপ্ত বিষয়া সমূহে দানাজাতীয় বস্তু কিনা আৰু সংৰক্ষণ কৰাৰ ওপৰত দৃষ্টি ৰাখে। চৰকাৰে বান্ধি দিয়া নিয়মমতে ক্ৰয় কৰা বস্তু ভালদৰে ভঁৰালত ৰখা আৰু সময়ে সময়ে সেইবোৰ পৰীক্ষা কৰি খাদ্যমান অটুত ৰাখিবলৈ ফিজিকেল আৰু কেমিকেল পৰীক্ষা কৰাৰ প্ৰয়োজন হয়। প্ৰয়োজন অনুসাৰে দানাৰ চেম্পাল NABL পৰীক্ষালৈও FSS আইন অনুসাৰে প্ৰেৰণ কৰা হয়।

FCI ৰ পৰীক্ষাগাৰ দেশখনৰ বিভিন্ন ঠাইত প্ৰতিষ্ঠিত হৈ আছে যত FSS ২০০৬ আইন অনুসাৰে উপভোক্তাৰ সন্তুষ্টিমতে সেই নিয়ম পালন কৰা হয়। এই পৰীক্ষাগাৰ সমূহ অত্যাধুনিক সা-সৰঞ্জামেৰে সমৃদ্ধ। তাৰ ভিতৰত গুৰগাঁৱৰ খাদ্য নিৰাপত্তা অনুসন্ধান (Institute of food Security - IFS) দিনকদিনে অত্যাধুনিক ৰূপে গঢ় দিয়া হৈ আছে।

ভাৰতত খাদ্যৰ গুণগতৰ লগত জড়িত ৱেবছাইট

1. India Standards Portal: Export Inspection Council of India(EIC) <http://indiastandardsportal.org/ExportInspectionCouncil.aspx>
2. Food Corporation of India's: <http://fci.gov.in/qualities.php>
3. Ministry of Agriculture and Farmers Welfare Government of India: <https://dmi.gov.in/GradesStandard.aspx>
4. Commodities | National Portal of India: <https://www.india.gov.in/topics/food-public-distribution/commodities>

সূচল স্থানত সংগ্ৰহকেন্দ্ৰ স্থাপন আৰু পৰিচালনা

সংগ্ৰহকেন্দ্ৰ স্থাপনৰ উদ্দেশ্য হল উৎপাদিত সামগ্ৰী পৰিষ্কাৰকৈ, নিৰাপদে আৰু ব্যৱহাৰপিত পৰিৱেশত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰা। এনে কেন্দ্ৰ উপভোক্তাৰ ওচৰত হলে ভাল। নহলে পৰিবহনত সামগ্ৰী নষ্ট হব। এনে কাৰ্যত শস্য সামগ্ৰী পৰিচালনাত তিনিটা প্ৰাথমিক দায়িত্ব আছে :

- **অধিগ্ৰহণ** : কিনা (সঠিক অংশ, সঠিক পৰিমাণ, সঠিক মান সৰ্বনিম্ন ব্যয়)
- **নিয়ন্ত্ৰণ** : ভঁৰাল আদি।
- **গতিবিধি** : ভঁৰালৰ ব্যৱস্থা (উচিত স্থান উচিত সময়)

নিৰ্দিষ্ট সামগ্ৰী কত, কিমান পৰিমাণে লাগে কোন তাৰিখে লাগিব সেই হিচাপ মতে সঠিক পৰিকল্পনা কৰা মানুহ এজন লাগিব। সেইমতে সামগ্ৰী সংগ্ৰহ কৰি কিনি অনা হয়। সামগ্ৰী গ্ৰাহকৰ পছন্দ মতে হব লাগিব। প্ৰয়োজন অনুসাৰে বিক্ৰেতাই সেই দ্ৰব্য ভঁৰালত বিধিসম্মত ভাবে ৰেবহাউচত ৰখাৰ ব্যৱস্থা কৰে আৰু যেতিয়াই পথাৰত ব্যৱহাৰৰ বাবে প্ৰয়োজন হয় তেতিয়া সামগ্ৰী নষ্ট নোহোৱাকৈ প্ৰেৰণ কৰে। বহুসময়ত শস্যৰ সামগ্ৰী ভঁৰালৰ ৰখীয়া মানুহে পঠাই দিয়ে। যি নহওক এই ভঁৰালটো সামগ্ৰী সমূহ চলাচলৰ মাজত পৰে।

উৎপাদনৰ সঠিক মাপন

শস্যৰ এলেকা, উৎপাদন আৰু উৎপাদিকা শক্তি কি ধৰণৰ পৰিকল্পনা আৰু সম্পদ ব্যৱহাৰ হব তাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰিব। পৰিকল্পনা কৰা আৰু নীতি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা মানুহক সময়মতে শস্যৰ এলেকা, উৎপাদিকা শক্তি আৰু উৎপাদনৰ সঠিক হিচাপ পালে উপযুক্ত বাণিজ্য নীতি ক্ৰয়, ভঁৰালৰ ব্যৱস্থা, বিতৰণ, আমদানি – ৰপ্তানী আৰু সংশ্লিষ্ট বিষয় সমূহৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়। শস্যৰ কৃষিক্ষেত্ৰ এটা অতি দৰকাৰী তথ্য আৰু সকলো দেশতে ই এটা মুখ্য চলক (Variable), যিয়ে শস্যৰ উৎপাদন আৰু উৎপাদিকা নিৰূপন কৰে। এলেকা, উৎপাদন শস্যনষ্ট ইত্যাদি সঠিক হিচাপে প্ৰয়োজন হয় :

এইবোৰ কামৰ বাবে উৎপাদন আৰু ফচলৰ লোকচানৰ সঠিক আৰু সময় থাকোতে অনুমান কৰা গুৰুত্বপূৰ্ণ দক্ষতা বুলি জনা যায়। কৃষকক এই কিদূৰ সঠিক অনুমান লগোৱাৰ দৰকাৰ।

১. শস্য বীমাৰ উদ্দেশ্যত
২. বেপাৰ আৰু সামগ্ৰী যোগান ধৰাৰ পৰিকল্পনাৰ বাবে
৩. শস্য চপোৱা, ভঁৰালত ৰখা ঠাই বিবেচনা কৰিবলৈ আৰু
৪. নগদ ধন আহি থকাৰ পৰিকল্পনা মতে।

শস্য পকাৰ আগতে অভিজ্ঞ মানুহে শস্য উৎপাদনৰ ধাৰণা দিব পাৰে। শস্য চপোৱাৰ সময়লৈ উৎপাদনৰ হিচাপ ভালদৰে কৰিব পৰা হয়।

প্ৰেক্ষিকেল : শস্যৰ উৎপাদনৰ হিচাপ (উদাহৰণ)

নাম

তাৰিখ

শস্যৰ প্ৰকাৰজাত

স্থান

অনুমানিক ১০০ দানাৰ ওজন গ্ৰাম

গতিকে $K =$

পৰিবহন ব্যৱস্থাৰ যোগেদি উৎপাদিত সামগ্ৰী নিৰাপদে আৰু সময়তে এৰি দিয়া :

শস্যৰ বেপাৰ পৰিবহন ব্যৱস্থাৰ ওপৰত নিৰ্ভৰশীল। পৰিবহনৰ সময়ৰ ভাল আৰু বেয়া দুয়োবিধ প্ৰভাৱ আছে। বেয়া ফলে পৰিবহনৰ খৰছ বৃদ্ধি কৰি কৃষকৰ আয় নষ্ট কৰে। পৰিবহনত শস্যৰ উৎপাদনৰ কিছু অংশ নষ্ট হয়। ইয়াৰ বিপৰীতে ডাঙৰ, উচ্চ ক্ষমতাসম্পন্ন উপযুক্ত পৰিবহন ব্যৱস্থাকে কৰিলে পৰিবহন আৰু বানিজ্যিক লেন দেনৰ খৰছ কম হব। যদিহে কৃষকে পোৱা বিক্ৰীমূল্য আৰু চহৰ অঞ্চলৰ উপভোক্তাই দিয়া মূল্য বেছি হয় তেতিয়া ফলপ্ৰসু চাহিদা কৃষকলৈ কমি যাব। তেনেদৰে পৰিবহন ব্যয় এখন দেশত বেচি হলে কৃষি সামগ্ৰী ৰপ্তানীত সেই দেশত ব্যাঘাট ঘটিব।

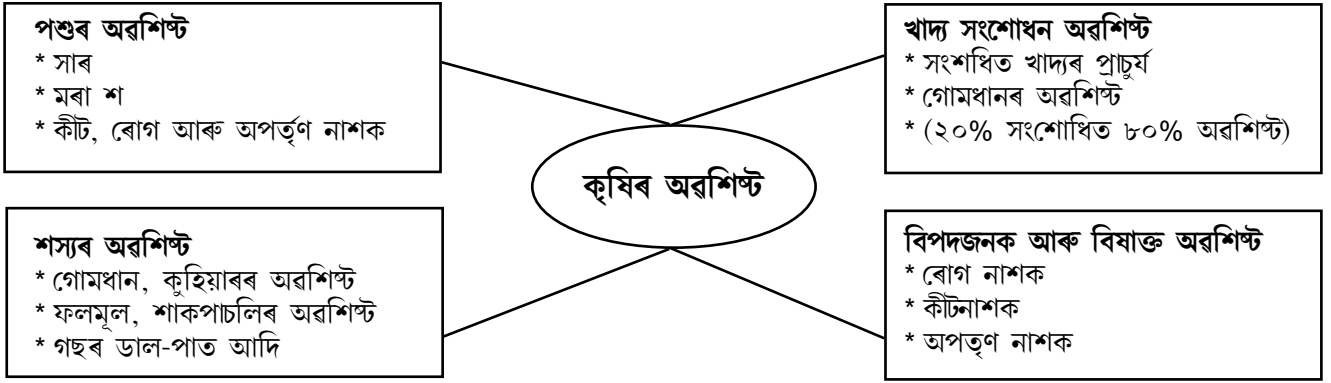

খেতিৰ অৱশিষ্ট দ্ৰব্যৰ ব্যৱস্থাপনা (এজিআৰ) এন ৯৯১৩

পৃথিৱীৰ ওপৰিভাগত বতৰৰ লগে লগে যিবোৰ উৎপন্ন হয় তাকে কৃষিজাত দ্ৰব্য বোলা হয়। বাস্তবিকতে এইবোৰ প্ৰাকৃতিকভাবে উৎপন্ন হয়। এইবোৰ মানুহ আৰু জীৱজন্তুৰে গ্ৰহণ কৰে আৰু শক্তিৰ উৎস হিচাপে বা অন্যান্য কামত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়। শস্যৰ অৱশিষ্টখিনি শক্তিৰ উৎস হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ পূৰ্ণ সম্ভাৱনীয়তা থাকে। জীৱজন্তু বা শস্যৰ অৱশিষ্টৰ পৰা যি পদাৰ্থ উৎপাদন হয় তাক বায়োমাছ (Biomass) বা জৈৱিক দ্ৰব্যমান বোলে। এই দ্ৰব্যমানৰ লগত পৰিপাশ্চিকতাৰ ওতঃপ্ৰোতঃ সম্বন্ধ আছে।

ব্যৱহাৰ হিচাপে পামৰ অৱশিষ্ট দ্ৰব্যৰ পৃথকীকৰণ

কৃষিৰ বিভিন্ন কাম কৰোত অনেক অৱশিষ্ট দ্ৰব্য উৎপন্ন হয়। সাৰ আৰু পামৰ অন্যান্য অৱশিষ্ট, হাঁহ কুকুৰাৰ গড়াল, জীৱ বধ কৰা ঘৰ, শস্য চপোৱাৰ অৱশিষ্ট, পথাৰৰ সাৰমিশ্ৰিত বৈ অহা পানী, কীটনাশক – যিয়ে পানী মাটি বা বায়ুত সোমায়, নিমখ (Salt) আৰু পলস এই অৱশিষ্ট দ্ৰব্যৰ ভিতৰত পৰে। অন্যান্য অৱশিষ্ট যেনে – প্লাষ্টিক, বহী, বস্তা, ৰাসায়নিক পদাৰ্থৰ চৈম্য, দানা আৰু সাৰৰ বস্তা, কাগজ, যন্ত্ৰাংশ, বৈদ্যুতিক অংশ, বেৰ দিয়া সজুলি, মামৰে খোৱা লোহা, গাড়ীৰ বেটাৰী, ঘৰৰ, অৱশিষ্ট, যেনে চকী, মেজ, ৰন্ধা বঢ়া সজুলি, খাদ্যৰ অৱশিষ্ট, ৰং, আয়না, প্লাচ, নলী, কাঠ, কংক্ৰীট, ইঞ্জিনৰ অংশ, হাইড্ৰলিক তেল, মৃত পশু-পক্ষী আৰু জীৱজন্তুৰ দৰব আদি ধৰা হয়।

ক্র.নং.	কৃষি অৱশিষ্ট	ব্যৱহাৰ
১	ধানৰ তুঁহ, ছাই আৰু খৰিৰ কয়লা	<ul style="list-style-type: none"> চিমেন্ট বনাওতে এঠাৰ কাম কৰে পানী গিলাচ তৈয়াৰ কৰা এক্টিভ কাৰ্বন
২	তুঁহ	<ul style="list-style-type: none"> বিদ্যুৎ উৎপাদন
৩	কলৰ বাকলি আৰু কুঁহিয়াৰৰ সিঠা ইত্যাদি	<ul style="list-style-type: none"> কাগজ বনোৱা মণ্ড
৪	অইল পাম গছৰ খালি থোকা	<ul style="list-style-type: none"> মালচিং, জৈৱিক সাৰ
৫	অইল পাম, ৰবৰৰ কাণ্ড	<ul style="list-style-type: none"> প্লাষ্টিকবোৰ্ড, ফাৰ্নিচাৰ বনোৱা
৬	পিয়াঁজৰ, বাদামৰ বাকলি	<ul style="list-style-type: none"> গধূৰ ধাতুক নিস্কাষণৰ কাম
৭	তুঁহ আৰু খেৰ আদিৰ জাবৰ	<ul style="list-style-type: none"> কাঠফুলাৰ খেতি
৮	কুঁহিয়াৰ, কল আদিৰ ফলৰ অৱশিষ্ট	<ul style="list-style-type: none"> ইথিলিন তৈয়াৰ কৰা পশু খাদ্য
৯	তুঁহ, খেৰ, গোৱৰ	<ul style="list-style-type: none"> বায়ো গেছ উৎপাদন, বিদ্যুৎ উৎপাদনৰ কাম

১০	সূৰ্যমুখী ফুল, গোমধান, কুঁহিয়াৰৰ জাৰৰ	• থাৰ্মাপ্লাষ্টিকৰ শক্তিবৰ্দ্ধক
১১	পশু গোবৰ	• কমপোষ্ট, সাৰ

পামৰ অৱশিষ্টৰ জ্বলোৱাৰ কু-প্ৰভাৱ

পামৰ অৱশিষ্টখিনি জ্বলালে মাটি, পানী, বায়ু প্ৰদূষিত হয়, এই কাৰ্যই মাটিৰ পোষকদ্রব্যতো কু-প্ৰভাৱ পেলায়। ধোৱাই বায়ুৰ ওপৰত থকা ওজনস্তৰৰ ক্ষতি সাধন কৰে। বায়ু প্ৰদূষণ মানুহৰ স্বাস্থ্যৰ বাবে ভীষণ ক্ষতিকাৰক। বায়ু প্ৰদূষণৰ বাবে মানুহৰ চকু আৰু নাকৰ খুজুৱতি, উশাহ নিশাহ লোৱা কষ্ট, কাঁহ আৰু মূৰ কামোৰনি ইত্যাদি হয়। কলিজাৰ বেমাৰ থকা মানুহ, এজমা, ইত্যাদি অন্য উশাহজনিত ৰোগ ইত্যাদিৰ বাবে বায়ু প্ৰদূষণ ভয়ঙ্কৰ। চীন দেশত জাবৰ-জোথৰ জ্বলোৱা কাৰ্য চৰকাৰী ভাৱে নিষিদ্ধ। তথাপি মানুহে জ্বলায়েই আছে। পঞ্জাৰ প্ৰদূষণ নিয়ন্ত্ৰণ বোৰ্ডেও এই কাৰ্যত নিষেধাজ্ঞা জাৰি কৰিছে যদিও এই কাৰ্য ৰুদ্ধ হোৱা নাই।

শস্যৰ অৱশিষ্ট জ্বলোৱা কাৰ্যৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন

পঞ্জাৰত ২০-৩৫ বছৰ বয়সৰ মানুহ আৰু ১০-১৩ বছৰ বয়সৰ কিশোৰ কিশোৰীৰ ওপৰত এটা পালমুনাৰী ফাংচন টেষ্ট (Pulmonary function test) কৰা হৈছিল। ধান আৰু গম ধানৰ নৰা খেৰ আদি জ্বলোৱা ঠাইত এই অধ্যয়ন কৰা হৈছিল। ইয়াত EVC, FEV1, PEF আৰু PEF (25-75% FVE) আদি টেষ্ট ৪০ জন স্বাস্থ্যবান মানুহৰ ওপৰত কৰা হৈছিল। এওঁলোক পাতিয়ালা চহৰৰ গ্ৰামীন এলেকা সিদ্ধুৱাল গাঁৱৰ লোক আছিল আৰু এই অধ্যয়ন ২০০৮ চনৰ আগষ্ট পৰা ২০০৯ চনৰ জুলাই মাহলৈ চলোৱা হৈছিল। এই অধ্যয়নটোত SPM, PM 10 আৰু PM 25 ৰ গাঢ়তা বতাহত বৃদ্ধি হোৱাই নহয়, শিশুসকলৰ ক্ষেত্ৰতো (PFT) প্ৰভাৱ পৰিছিল। প্ৰাপ্ত বয়স্ক (২০-৩৫ বছৰ) সকলে অৱশ্যে জাৰৰ জ্বলোৱা প্ৰক্ৰিয়া শেষ হোৱাৰ পাছত PFT ৰ পৰা আৰোগ্য হৈছিল কিন্তু ১০-১৩ বছৰ বয়সীয়া কিশোৰ সকলৰ ক্ষেত্ৰত এনে হোৱা নাছিল। এই অধ্যয়নটোৱে কৃষিৰ অৱশিষ্ট জ্বলাই দিয়াৰ বাবে বায়ুপ্ৰদূষণৰ ভয়াবহ পৰিণতি উন্মুক্ত কৰে।

খেতিৰ আৱৰ্জনা ব্যৱস্থাপনাত ব্যৱহাৰ কৰা বিভিন্ন যন্ত্ৰ

কৃষি যন্ত্ৰ, যান্ত্ৰিক উপকৰণ, ট্ৰেক্টৰ আৰু অন্য সামগ্ৰীয়ে কম সময়তে কাৰ্য সিদ্ধি কৰি সময় আৰু শ্ৰম বচায়। প্ৰাচীনকালৰ পৰা ব্যৱহাৰ কৰা সহজ-সৰল হস্ত সঞ্চালিত উপকৰণৰ পৰা লৈ আধুনিক জটিল হাল বোৱা-কটা যন্ত্ৰলৈকে, বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ শ্ৰেষ্ঠ উপকৰণ সহ কৃষি যন্ত্ৰৰ এক বিস্তৃত শৃংখলা অন্তৰ্ভুক্ত থাকে। ধানৰ নৰা কটা যন্ত্ৰ কৃষি অৱশিষ্ট সংশোধন কৰাত বহুত সক্ষম হয়। এনে যন্ত্ৰ য'ত তিনিটা সমস্যা সমাধান হয়, খেতিৰ মাটিৰ বাবে কৃষি অৱশিষ্টক উচিত সাৰ বনাই দিয়ে আৰু জৈৱিক সাৰ বা ইন্ধনৰ ৰূপ পৰিৱৰ্তিত কৰি দিয়ে। নৰাৰ পৰা সেইটো জৈৱিক সাৰ নিৰ্মিত হয়, কৃষি অৱশেষৰ পৰা পশুৰ বাবে খাদ্য নিৰ্মিত হয়।

খেতিৰ আৱৰ্জনাৰ পৰা জৈৱিক সাৰ প্ৰস্তুত কৰা :

পচা জৈৱিক পদাৰ্থক 'কম্পোষ্ট' বোলা হয়। কুঁহিয়াৰৰ আৱৰ্জনা, ধানৰ খেৰ, জাৱৰ, অপতৃণ, গছ লতিকাৰ ডাল পাত আদিৰ পৰা কম্পোষ্ট তৈয়াৰ কৰিব পাৰি। এই সাৰত ০.৫% নাইট্ৰজেন, ০.১৫% ফছফৰাছ আৰু ০.৫% পটাছিয়াম পোৱা যায়। ইয়াত চুপাৰ ফছফেট বা বক ফছফেট ১০-১৫ কিঃগ্ৰা / টন সাৰ অনুপাতে মিহলালে খাদ্যমান বৃদ্ধি হয়। এই কাৰ্য গাঁতটো ভৰ্ত্তী কৰাৰ আগতে কৰিব লাগিব। চহৰাঞ্চলৰ ময়লা আৱৰ্জনাৰ পৰা তৈয়াৰ কৰা পচনসাৰত ১.৪% নাইট্ৰজেন, ১% ফছফৰাছ আৰু ১.৪ পটাছিয়াম উপলব্ধ হয়।

খেতিৰ অৱশিষ্টক উপযুক্ত আকাৰৰ গাঁত বা নলাত স্থাপন কৰি পচনসাৰ তৈয়াৰ কৰা হয়। ৪.৫ মিটাৰৰ পৰা ৫ মিটাৰ দীঘল ১.৫-২.০ মিঃ বহল আৰু ১-২ মিঃ গভীৰ নলাত ফাৰ্ম কম্পোষ্ট তৈয়াৰ কৰা হয়। তৰপ তৰপকৈ পামৰ আৱৰ্জনা তাত দি গৰুৰ গোৱৰ, গোমূত্ৰ, পানী আদি ছত্ৰিয়াই গাঁতটো মাটিৰ ওপৰৰ ০.৫ মিঃ উচ্চতালৈ ভৰ্ত্তী কৰিব লাগে। ৫-৬ মাহ, পাছত এই সাৰ ব্যৱহাৰৰ যোগ্য হ'ব অনুজীৱৰ দ্বাৰা জৈৱিক পদাৰ্থ সমূহৰ পচন কাৰ্য এনেদৰে সংঘটিত হয়। ইয়াক গ্ৰামীন কম্পোষ্ট আৰু চহৰাঞ্চলৰ কম্পোষ্ট হিচাপে জনা যায়।

কটা যন্ত্ৰৰ দ্বাৰা খেতিৰ আৱৰ্জনাৰ সৰু টুকুৰালৈ সলনি কৰা

জৈৱিক সাৰ দৰিদ্ৰ কৃষকৰ বাবে মেৰুদুড আৰু বুনীয়াদী প্ৰয়োজনীয়তা হয়। শস্য অৱশেষক কাটিবৰ বাবে সাধাৰণৰ পদ্ধতিৰে সন্তোষজনক নহয়। অধিক মূল্য হোৱাৰ কাৰণে ৰাসায়নিক উৰ্বৰক সাৰ প্ৰত্যেক কৃষকৰ বাবে সম্ভৱো নহয়। তাত, সাৰ খাদ্য অৱশিষ্ট উচ্চ কেলৰী আৰু পোষক দ্ৰব্যও থাকে। আৱৰ্জনাৰ অনিয়ন্ত্ৰিত সংগ্ৰহণ যেনে অপৰ্যাপ্ত ব্যৱহাৰ আদি কেইবাটাও প্ৰতিকূল পৰিণাম দেখা যায়। কটা যন্ত্ৰৰ প্ৰয়োগ কম সময়ত গেলি যোৱা জৈৱিক অৱশেষ পদাৰ্থক সৰু-সৰু টুকুৰা কৰিবৰ বাবে হয়। জৈৱিক অৱশেষক কটা যন্ত্ৰৰ ডিজাইন এনেদৰে হ'ব লাগে, যি সকলো ধৰণৰ অৱশেষক কাটিব পাৰে।

জৈৱিক অৱশেষ কটা যন্ত্ৰ

কৃষি ভূমিত সেউজীয়া সাৰ মিলোৱা :

কৃষিৰ বাবে সেউজ সাৰ খেতি পথাৰও গজোৱা যায়। সাধাৰণতে সেউজ সাৰৰ গুটি সিচি পুলিবোৰ ডাঙৰ হৈ সেউজীয়া হৈ থকাৰ সময়ত বা ফুল ফুলাৰ পিছত মাটিত মিহলি কৰি দিয়া যায়। সেউজীয়া সাৰে জৈৱিক খেতিক আৰু উৎকৃষ্ট বাৰ্ষিক শস্য পদ্ধতিত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা পালন কৰিব পাৰে।

কৃষি উৎপাদনৰ বাবে সেউজীয়া সাৰৰ মহত্ব

সেউজীয়া সাৰৰ প্ৰয়োগঃ ভাৰতত জৈৱিক সাৰৰ প্ৰয়োগ, য'ত সেউজীয়া সাৰো থাকে, বহুত মাত্ৰাত কম হৈ যায়। ৰাসায়নিক সাৰ বহুত দামী হয়, আৰু তাৰ ভূমি উৎপাদকতাৰ ক্ষয়ক্ষতিৰো প্ৰশ্ন থাকি যায়। গতিকে এনেদৰে বৈকল্পিক উৎসৰ বিচাৰ কৰা গৈছে, যি অজৈৱিক সাৰৰ পূৰক প্ৰস্তুত কৰিব পাৰে। সেউজীয়া সাৰৰ প্ৰয়োগত খৰছ বেচি নহয় আৰু সাৰৰ মূল্যক ন্যূনতম কৰাৰ প্ৰয়োজনীয় কৌশল হয় আৰু লগতে ভূমিৰ উৎপাদকতাৰো সুৰক্ষা কৰে।

পথাৰতে সেউজীয়া সাৰৰ প্ৰয়োগ মাকৈ-যেঁহু শস্য পদ্ধতিত উত্তৰ হিমালয় পৰ্বতমালাৰ ৰাজ্যৰ ওখ ভূমিৰ বাবে এক উৎকৃষ্ট কৌশল হয়, যি কেৱল ১৬ শতাংশ উচ্চ উৎপাদনেই নকৰে, বৰঞ্চ ৰাসায়নিক সাৰৰ পৰিপূৰক হয় আৰু, ২৭-৩৩% মাটিও সংৰক্ষিত হয়। এই কৌশল কৃষকে গ্ৰহণ কৰি, ৰাসায়নিক সাৰৰ দাম বঢ়োৱাৰ লগতে ভূমিৰ গুণ আৰু কাৰ্বন সমৃদ্ধ কৰিছে।

কটাৰ পাছত নৰাৰ বোজা প্ৰস্তুত কৰা

দানাজাতীয় শস্য মৰণা মৰাৰ পাছত যথেষ্ট খেৰ আৰু নৰা গোট খায়। বাৰ্লি, ওট, ধান, ৰাই আৰু গমধানৰ উৎপাদনৰ প্ৰায় আধা এই খেৰ বা নৰা উৎপাদিত হয়। এই সমূহৰ পশুখাদ্য, ইন্ধন, কৃষিৰ সা-সজুলি সজা, ঘৰত ছালত ব্যৱহাৰ কৰাৰ উপৰিও জীৱজন্তুৰ শোৱা বিছনা আদি বিভিন্ন ধৰনেৰে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এইবোৰক সাধাৰণতে খেৰ, পূজি বা মেজি হিচাপে ৰখা হয়।

নৰাক সাধাৰণতে একগোট কৰি বান্ধি ৰখা যায়। নৰাৰ বোজা বৰ্গাকাৰো, আয়তাকাৰ বা গোলাকাৰ কৰিব পাৰে আৰু ইয়াৰ আকাৰ নৰাক গোলাকাৰ ৰূপত একগোট কৰা আৰু বোজা বন্ধা ফত্ৰৰ প্ৰকাৰৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে। ঘাঁহৰ তুলনাত যেঁহুৰ নৰাক গোলাকাৰ গাঠিৰ ৰূপত বন্ধা সহজ হয় আৰু বিশেষ ধৰণৰ হয়। সাধাৰণতে যেঁহুৰ কটাৰ সময় বা শীঘ্ৰে পিছত শস্য কটা ফত্ৰৰ দ্বাৰা নৰা মিলাই বোজা কৰি ৰাখিব লাগে।

অৱশেষৰ বোজা বনোৱাৰ খৰচৰ বাদেও খেতিত বোজা চম্ভালা আৰু স্থানান্তৰ কৰি, বজাৰলৈকে লৈ যোৱাৰ ব্যৱস্থা আৰু ঘাঁহক খেতিৰ পৰা উঘালি লোৱাত নষ্ট হোৱা মাটিৰ খাদ্যমৌলও কমি যাব। কেটকি বিশ্ববিদ্যালয়ৰ এটি সূত্ৰ মতে গমধানৰ বেলিং কাৰ্যৰ বাবে প্ৰতি টন খেৰত ১২ পাউণ্ড নাইট্ৰজেন, ৪ পাউণ্ড ফছফৰাছ আৰু ২০ পাউণ্ড পটাছিয়াম আঁতৰ হয়। গতিকে পাছৰ খেতিৰ সাৰ বেছি কৈ দিব লাগিব।

চপামাৰি বন্ধা বোজাৰ (বেইল) সংৰক্ষন আৰু পৰিবহন :

দানাজাতীয় শস্যৰ খেৰ কৃষি আৰু শিল্পাদি কাৰ্যত ব্যৱহাৰ কৰা এটি উপযুক্ত উপ উৎপাদন। এই দ্ৰব্য পশু আদিৰ কিচনা, বা শক্তি উৎপাদনৰ আহিলা হিচাপে সঞ্চিত কৰা হয়। কম খৰছ আৰু খাদ্যমান সম্পূৰ্ণ অট্ট বখাৰ এটা বিস্তৰ কাৰ্য সুকলমে কৰা হ'ব লাগিব। খুব টানকৈ নেবাঞ্চিলে খেৰখিনি পৰিবহন আৰু সংৰক্ষন কৰাত অসুবিধা আহি পৰিব। এই ক্ষেত্ৰত ওজন ৫০-৩০০ কিঃগ্ৰা প্ৰতি ঘন মিটাৰত হ'লে ভাল। পেলেট বা ব্ৰীকুয়েট পদ্ধতিৰে বান্ধি সৰ্ব্বোচ্চ ওজন ৫০০ কিঃগ্ৰা/ঘন মিটাৰত পোৱা হৈছিল। এনেবোৰ ব্ৰীকুয়েট দূৰ দূৰনিলৈ আৰু আঁহজাতীয় জৈৱ ইন্ধন Biofuel ৰ বাবে কৰা হয়। সাধাৰণ পেলেটৰ প্ৰতি ঘনমিটাৰত ৮০-১৬০ কিঃগ্ৰা ওজন থাকে। চপোৱা যন্ত্ৰ, পৰিবহন, সংৰক্ষন কাৰ্যত ব্যৱহাৰ আদি কাৰ্যত এনেবোৰ প্ৰক্ৰিয়া প্ৰয়োজন হয়। এনে প্ৰক্ৰিয়া সমূহৰ মূল্যায়ন আৰু অধ্যয়ন সংশ্লিষ্ট চিত্ৰত প্ৰতিফলিত হৈছে।

কৃষি অৱশেষৰ পৰা নিৰ্মিত উপযোগী গোলাকাৰ আৰু আয়তাকাৰ ইন্ধন

সামগ্ৰীৰ ঘনত্বৰ কম হোৱা বাবে তাক চেপা দি আয়তাকাৰে নিৰ্মাণ কৰা হয়। এইটো পৰিৱহন আৰু উঠা নমা কাৰ্য খৰচ বাঢ়ে দুয়োটাৰে তাৰ জ্বলনৰ ক্ষমতাও মূল কৃষি অৱশিষ্টৰ তুলনাত শ্ৰেষ্ঠ হয়।

জৈৱিক গোলাকাৰ

গোটা আয়তাকাৰ

ফোপোলা আয়তাকাৰ

জৈৱিক আয়তাকাৰ

মুদাংকন আয়তাকাৰ ফত্ৰে নিৰ্মিত

স্ক্ৰু আয়তাকাৰ ফত্ৰে নিৰ্মিত

আয়তাকাৰ সামগ্ৰীৰ বিভিন্ন নিৰ্মাণ ফত্ৰৰ প্ৰয়োগৰ বিষয়ে জনা

কৃষি অৱশিষ্ট আৰু অন্য জৈৱিক সামগ্ৰী আয়তাকাৰ নিৰ্মাণ ফত্ৰ, আয়তাকাৰ ইটা নিৰ্মাণ ফত্ৰৰ প্ৰকাৰৰ ভিতৰত এটা হয়, যি বিভিন্ন কৃষি আৰু খৰিৰ অৱশিষ্টৰে আয়তাকাৰ বায়ো ইটা নিৰ্মাণ কৰিব পাৰে। কৃষি আৰু খৰিৰ অৱশেষক পাউদাৰৰ ৰূপত (৫ এমএম ৰ পৰা ৮ এমএম) প্ৰয়োগ কৰক, য'ত মইচৰৰ মাত্ৰা কেৱল ১০ ৰ পৰা ১২ শতাংশ হয়। যদি আপুনি কেচা মালক পাউদাৰৰ ৰূপত প্ৰাপ্ত কৰিবৰ বাবে পিচিব বিচাৰে, তেতিয়া পিচা ফত্ৰক প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে আৰু শুকানৰ বাবে শুকান ফত্ৰৰ প্ৰয়োগ কৰিব পাৰে।

নিম্নলিখিত কৃষি-সহ প্ৰডাক্ট আৰু খৰিৰ আৱৰ্জনাৰ কেচা মালৰ ৰূপত উপযুক্ত ৰূপত ব্যৱহাৰ কৰিব পৰা যায়-

বাদামৰ বাকলি, কুঁহিয়াৰৰ সিঠা/জাৱৰ, গোমখানৰ উচ্ছসত, কফিৰ চোকোৰা, মৰা ঠাৰি, কাঠৰ গুৰি, কাঠ বাদাম, তামোল, নাৰিকলৰ বাকলি, সূৰ্যমুখী ফুলৰ ঠাৰি, জোৱাৰৰ খেৰ, উৰহীৰ খেৰ, অৰহৰৰ শুকান ডাল-পাত, ধানৰ খেৰ, জামনী বন, সুবাবুল গছৰ পাত, চাহ পাতৰ আৱৰ্জনা, ধানৰ তুঁহ, তেতেলীৰ বাকলি, খলিহে আদিৰে ব্ৰীক্ৰেট বনাব পাৰি। পেলটে-ব্ৰীক্ৰেট তৈয়াৰ কৰা যন্ত্ৰ ২০ মিঃ মিঃ / ৩০ মিঃ মিঃ মডেলটো ভাল আৰু ইয়াৰে ২০-৩০ মিঃ মিঃ পেলটে- ব্ৰীক্ৰেট তৈয়াৰ কৰিব পৰা যায়। এই যন্ত্ৰটো গাওঁ আৰু চহৰত, বিদ্যুৎ চলিত বায়ো গেছ প্লেণ্ট, কৃষি শিল্প ইন্ধন আদিত বহুলভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

গোলাকাৰ বা আয়তাকাৰ সামগ্ৰীৰ (পেলেট বা ব্ৰীকুৱেট) বিভিন্ন প্ৰয়োগ

বইলাৰত জলীয় বাষ্প উৎপাদন, উত্তাপ, শুকোৱা, গেছ-প্লেটৰ ইন্ধন, ডিজেল, কেৰাচিন, তৰল তেল, ইত্যাদি উত্তাপ দিব পৰা কামত কৃষি আৱৰ্জনা পেলেট বা ব্ৰীকুৱেট বহুলভাৱে ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

- ১) কেঁচামাল ঘনীভূত কৰি ব্ৰীকুৱেট বা পেলেট বনোৱা হয়।
- ২) জৈৱিকভাৱে বনোৱা পেলেট আৰু ব্ৰীকুৱেট কোনো পদাৰ্থৰ কেঁচামালক সমৃদ্ধ কৰি উন্নিত কৰা হয়।
- ৩) ঘনত্ব বৃদ্ধি কৰি এইবোৰৰ পৰা বেচি শক্তি উৎপাদন কৰা সম্ভৱ হয়।

বিভিন্ন উদ্যোগত অনুকূল পৰিৱেশত জৈৱ ইন্ধন আয়তাকাৰ/জৈৱ-কয়লাৰ ব্যৱহাৰ :

গেছীয়কৰণ (গেছিফিকেশ্বন) প্ৰণালীৰ প্ৰয়োগ	চৰেমিক উদ্যোগ
অগ্নিৰোধক উদ্যোগ	দূৰ নিষ্কাষণ কাৰ্য
ৰাসায়নিক উদ্যোগ	ৰং দিয়া গোটিত
দুগ্ধ প্ৰকল্পত	খাদ্য সংশোধন
শাক পাচলিৰ উদ্যোগ	সংফত্ৰ বস্ত্ৰ উদ্যোগ
কটা (স্পীনিং) কাৰখানা	লেমিনিচন উদ্যোগ
চৰ্ম উদ্যোগ	ইটা নিৰ্মাণ কাৰখানা
ৰবৰ উদ্যোগ	যি কোনো উদ্যোগিক তাপ প্ৰয়োগত

ক্রেতা আৰু কেঁচামাল / সেৱা যোগানকাৰীৰ লগত সমন্বয় আৰু বিনিময় (এজিআৰ/এন ৭৮২৭)

বৰ্তমান ব্যৱসায় পদ্ধতি আৰু পৰিৱেশ বুজি উঠা

কৃষি সামগ্ৰী বেচা কিনাকে কৃষি বানিজ্য বোলা হয়। আগতে এই বিষয়টো কোনো অসুবিধাজনক নাছিল, কিয়নো গাঁৱৰ প্ৰায় সকলো মানুহ স্বনির্ভৰশীল আছিল আৰু সামগ্ৰীসমূহ উপভোক্তাই প্ৰত্যক্ষভাবে নগদ ধনেৰে বা বিনিময় প্ৰথাৰে পাব পাৰিছিল।

আজিকলি কৃষিৰ বেচা কিনা উপভোক্তাই পোৱাৰ আগতে, বহুকেইজন মানুহ সংযুক্ত হৈ পৰে। বানিজ্যৰ তিনিটা স্তৰ থাকে সামগ্ৰী গোটেৱা, উপভোক্তাৰ বাবে প্ৰস্তুতিকৰণ কৰা আৰু বিতৰণ। কোনো এক উৎপাদন সামগ্ৰীৰ বিক্ৰী চাহিদা কিছুমান কাৰকৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে, যেনেদৰে প্ৰডাক্টৰ চাহিদা, ভঁৰালৰ উপলব্ধতা আদি। প্ৰডাক্টক চিখা গৈ বজাৰত বিক্ৰী কৰিব পৰা যায় বা তাক কিছু সময়ৰ বাবে স্থানীয় ভাবে ভৰালত ৰাখিব পৰা যায়। ইয়াৰ উপৰিও তেওঁলোকে উৎপাদনক খেতিতে একগোট কৰি বা গাঁওৰ কৃষক বা ব্যৱসায়ী তাত বিক্ৰী কৰি দিব পাৰে। তাত চাফা, বৰ্গীকৰণ (গ্ৰেডিং) ইত্যাদি ক্ৰেতাই নিজে কৰি ৰাখিব পাৰে। বিতৰণ প্ৰণালীৰ প্ৰত্যাহান থাকে যে বৰ্তমান চাহিদাৰ অনুরূপ সম্পূৰ্ণ বিক্ৰী কৰি আৰু বিভিন্ন বজাৰৰ দৰে প্ৰাথমিক বা অন্তিম বজাৰৰ বিভিন্ন কেন্দ্ৰৰ মাধ্যমেৰে সমন্বয় বজাই ৰখা যায়।

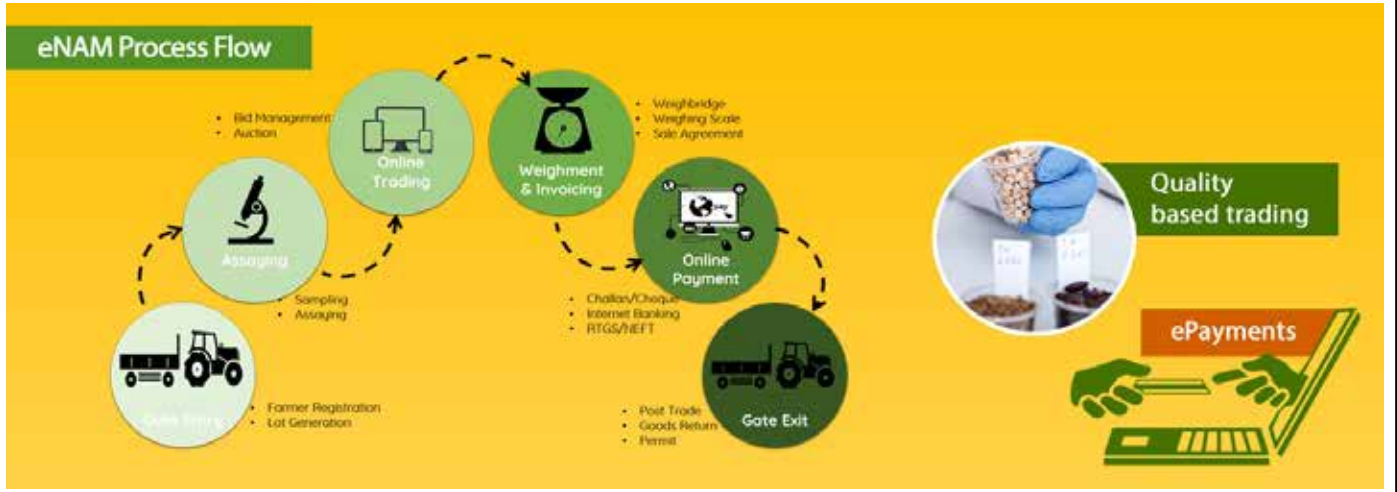
ভাৰতত বেছিভাগ কৃষি প্ৰডাক্ট কৃষকৰ দ্বাৰা ব্যক্তিগত ক্ষেত্ৰৰে বা দালালী (যাৰ কৃষক স্বামী হ'ব পাৰে) বা গাঁওৰ ব্যৱসায়িক বিক্ৰী কৰে। উৎপাদন কেইবা ধৰণে বিক্ৰী কৰিব পৰা যায়। উদাহৰণৰ বাবে- কৃষকৰ গাঁওৰ সাপ্তাহিক গ্ৰাম্য বজাৰ বা চুবুৰীয়াৰ বজাৰত বিক্ৰী কৰে। যদি এইটো বজাৰৰ বিকল্প উপলব্ধ নাথাকে, তেতিয়া উৎপাদিত সামগ্ৰী অনিয়মিত অন্তৰালৰ ওচৰে-পাঁজৰে গাঁও বা নগৰৰ বজাৰ বা মণ্ডিত বিক্ৰী কৰিব পৰা যায়।

ভাৰতত অনেক চৰকাৰী সংগঠন আছে, যি কৃষি বিপণনৰ কাৰ্যত লাগি থাকে, যেনেদৰে কৃষি খৰচ আৰু মূল্য আয়োগ, ভাৰতীয় খাদ্য নিগম, ভাৰতীয় কঁপাহ নিগম, ভাৰতীয় মৰাপাট নিগম ইত্যাদি। ৰবৰ, চাহ, কফি, ধপাঁত, মহলা আৰু পাচলিৰ বাবে বিশেষ বিপণনৰ কাৰ্য কৰে।

কৃষি উৎপাদন (বৰ্গীকৰণ আৰু বিপণন) অধিনিয়ম ১৯৩৭ৰ অন্তৰ্গত ৪০ তকৈ অধিক প্ৰাথমিক বস্তুক ৰপ্তানিৰ বাবে অনিবাৰ্য ৰূপেৰে বৰ্গীকৃত কৰা গৈছে আৰু আভ্যন্তৰীণ উপভোগৰ বাবে ঐচ্ছিক বৰ্গীকৰণ কৰা গৈছে। তথাপি বস্তু বজাৰৰ বিনিময় ৰাজ্যিক শস্যৰ কাৰ্য হয়, বিপণন আৰু নিৰীক্ষণ নিৰ্দেশালয় নিৰ্বাচিত বজাৰত বস্তু বৰ্গীকৰণ কেন্দ্ৰৰ স্থাপনত সহায় কৰিবৰ বাবে গ্ৰাম্য স্তৰলৈকে বিপণন আৰু নিৰীক্ষণ সেৱা আৰু বিত্তীয় সহায় প্ৰদান কৰে।

কৃষি উৎপাদন, বিপণন তথা সহায়ক ইত্যাদি বানিজ্যিক প্ৰণালীৰে যেনেদৰে কৃষক সহায় কৰে, এতিয়া সময় আহিছে যে আমি পুনৰ কাৰ্যৰে মূল্য বৰ্ধিত সেৱাৰ বিষয়ে নতুনকৈ চিন্তা কৰা উচিত। মূল্যবৰ্ধন আমাক বৰ্তমান কৃষি পৰিদৃশ্যক নতুন ক্ষেত্ৰ লৈ যাব। পৰৱৰ্তীত মুখ্য পদক্ষেপ খাদ্য প্ৰসংস্কৰণ হ'ব পাৰে, যি কেৱল আমাদানী বঢ়োৱাত সহায় নকৰে বৰং ইয়াৰ পৰা আমাৰ যুৱক সকলৰ ৰোজগাৰৰ কেইটাৰো সুযোগ উপলব্ধ হ'ব। কৃষি পৰিদৃশ্য আৰু বৈশ্বিক প্ৰতিস্পৰ্ধাৰ সদৰ্ভত আৱশ্যক যে উপলব্ধ সংসাধনৰ উচিত দোহন কৰা যায়।

ৰাষ্ট্ৰীয় কৃষি বজাৰ- নেচনেল এগ্ৰীকালচাৰ মাৰ্কেট (ই-এনএএম) এক অখিল ভাৰতীয় আনলাইন ব্যৱসায়ীক পৰ্টেল হয়, যি বৰ্তমান এপিএমটি মন্ডিৰ কৃষি বস্ত্ৰৰ বাবে একীকৃত ৰাষ্ট্ৰীয় বজাৰ স্থাপনৰ বাবে নেটৱৰ্ক প্ৰদান কৰা। ক্ষুদ্ৰ কৃষক কৃষি ব্যৱসায় সংকুল (এচএফএচি) ভাৰত চৰকাৰৰ কৃষি আৰু কৃষক কল্যাণ মন্ত্ৰালয়ৰ তত্ত্বাধীনত ইএনএএম ক প্ৰয়োগ কৰাৰ মুখ্য এজেণ্ডা হয়।

কৃষকৰ পৰা উপভোক্তাৰ খোৱা মেজলৈ চিখা বিপণনঃ খেতিৰ পৰা চিখা বিক্ৰী বা উপভোক্তাৰ ওচৰলৈ নিয়া এটা বহুদিনৰ দৰকাৰী বিষয় ইয়ে কৃষি প্ৰডাক্টৰ প্ৰত্যক্ষ বিপণন কৰি দালালীক মাজৰ পৰা আঁতৰোৱাত সহায় কৰে। দালালে বজাৰ গোদামৰ পৰা অনা উৎপাদনৰ অত্যধিক কমিচন লয় আৰু তাৰ পিছত উচ্চ মূল্যত উপভোক্তাক বিক্ৰী কৰি বেছি মুনাফা উপাৰ্জন কৰে।

কৃষকক এইটো কথাৰ ওপৰত মন দিয়াৰ দৰকাৰ যে বিপণনৰ কোনটো পথক কেতিয়া বাচনি কৰা যায়, যি তাৰ খেতিৰ সংসাধন, উদ্দেশ্য আৰু উপভোক্তালৈকে গৈ পোৱাত সহজ হয়।

সকলো সফল কৃষি কাৰ্যৰ বাবে উৎপাদন আৰু বিতৰণৰ সৰল সম্বলনত পাৰ্গত হোৱাৰ দৰকাৰ। কোনো কোনো উৎপাদনৰ বাবে প্ৰত্যক্ষ বজাৰক বাচনি কৰা হয়, কাৰণ ইয়াত খুচুৰা বিক্ৰীৰ তুলনাত উৎকৃষ্ট ভাবে লাভ অৰ্জন কৰাৰ সুযোগ আছে। দালাল অবিহনে গ্ৰাহকৰ প্ৰত্যক্ষ প্ৰতিক্ৰিয়াৰে জনা যায় আৰু বিক্ৰীৰ বাবে শ্ৰমিক নিয়োগ কৰিব নোলাগে, খৰছো ৰাহি হয়।

খেতিৰ পৰা চিখা বিপণনঃ খেতিৰ পৰা উপভোক্তালৈ চিখাই বস্ত্ৰ বেঁচা কাৰ্যক ফাৰ্মৰ পোনপতীয়া বজাৰ বোলা হৈছে। এই কাৰ্য গেলামালৰ দোকানীৰ দৰেই। এই বোপাৰত কৃষকে বস্ত্ৰক শস্য বুলি নকৈ 'মাল' বুলিহে ক'ব খোজে। উপভোক্তাইও এনেদৰেই কিনিব খোজে। হোটেল - ৰেষ্টুৰেণ্ট, খুচুৰা ব্যৱসায়ী আৰু কোনো অনুষ্ঠানলৈ কৃষকে নিজে বিক্ৰী কৰে। এনেবোৰ কামত তেওঁলোকৰ এটা মথুৰ সম্পৰ্ক হয় আৰু দৰদাম নিয়ন্ত্ৰিত হয়।

পোনপতীয়া বজাৰ লাভ : কৃষকে কম পৰিমাণৰ বস্ত্ৰ বিক্ৰী কৰিব পাৰে, সেয়েহে ক্ষুদ্ৰ খেতিয়াকেও অংশগ্ৰহণ কৰিব পাৰে। দৰদামৰ নিয়ন্ত্ৰণ থাকে, ভাল বস্ত্ৰৰে ভাল দাম পায় সেয়ে সৰু ফাৰ্ম লাভবান হয়। পোনপতীয়া বজাৰত বস্ত্ৰৰ গুণাগুণ, সেৱা আৰু দাম তুৰন্তে পাব পৰা হয়। কৃষকেও এনে প্ৰত্যক্ষ মতামত পাই তেওঁলোকৰ ফাৰ্মৰ লাভালাভ বৃদ্ধি কৰিব পাৰে।

পদপথৰ বজাৰ : এই কাৰ্যত কৃষকে তেওঁৰ পাম - পথাৰৰ ওচৰৰ পথত ৰৈ থাকে। ইয়াত বস্ত্ৰ বজাৰলৈ নিয়াৰ খৰছ নোথাকে। কম সময় লাগে, আৰু অন্যান্য সজুলিও নোলাগে। অৱশ্যে স্থানৰ অৱস্থিতি ভাল হ'ব লাগিব।

কৃষকৰ বজাৰ : বেছি উপভোক্তা আৰু বেছি বস্ত্ৰ ভালদামত কিনা বেচা কৰিবলৈ আৰু অন্য দোকানদাৰৰ লগত প্ৰতিযোগিতা কৰিবলৈ এনে বজাৰ বহে। ইয়াতো ক্ৰেতাৰ মতামত আৰু আশ্বাস প্ৰত্যক্ষভাবে পোৱা যায়। ব্যৱসায় বৃদ্ধি কৰিব পৰা হয়। অৱশ্যে সামগ্ৰী বেচিদিন ৰখাৰ বাবে সামগ্ৰীৰ মান, গাভীৰ সঘন আহ-যাহ, বতৰৰ বাবে সামগ্ৰী আৰু পৰিৱেশ বিনষ্ট হ'ব পাৰে। কৃষকৰ নিজা ভঁৰাল আৰু পৰিবহন ব্যৱস্থা থাকিব লাগে। নগদ, চেক ইত্যাদি বিভিন্ন ধৰণে পৰিশোধ কৰা ধন গ্ৰহণ কৰিব পৰা ব্যৱস্থাই কৃষকক সমৃদ্ধ কৰিব। অৱশ্যে কৃষকে গ্ৰাহকৰ মতামত, বিক্ৰীৰ দিনা কি বস্ত্ৰৰ কি মূল্য, বেচোতাৰ মাচুল আদিৰ বিষয়ে অৱগত হ'ব লাগিব।

কৃষকৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী বেছিৰ পৰা বেছি উপভোক্তাৰ দৃষ্টিত অহা আৰু ক্ৰেতাই প্ৰতি কিলোগ্ৰামত উচ্চতম মূল্যৰ দিব লগা ব্যৱস্থা এটা হ'ব লাগিব। তেতিয়া কৃষকৰ অন্য বিক্ৰেতাৰে চিখা প্ৰতিযোগিতা হয়। এইটো এটা এনে পদ্ধতি হয়, য'ত গ্ৰাহকৰ বিশ্বাস জগাব পাৰে, চিখা প্ৰতিক্ৰিয়া প্ৰাপ্ত হয় আৰু নিজৰ খেতিৰ ব্যৱসায়ক উন্নত কৰিব পাৰে। কৃষকক বজাৰ বিক্ৰীত বিভিন্ন সমস্যা সহ্য কৰিব লগীয়া হয়, কাৰণ তেওঁলোকে নিজৰ খেতিৰ পৰা দূৰত থাকে বা তাক মালবাহক ট্ৰাকত শস্য লৈ যাব লগীয়া হয় আৰু হাট-বজাৰৰ দিনত অনিশ্চিত্যতাৰ সম্মুখীন হ'ব লগীয়াও হ'ব পাৰে। বজাৰত মাল বিক্ৰীৰ বাবে উপভোক্তাৰ লগত ভাল সম্পৰ্ক কৰাৰ প্ৰয়োজন হয়। কৃষকক যোগ্য পৰিবহন আৰু ভঁৰাল ঘৰৰ ব্যৱস্থা, বিভিন্ন ধৰণৰ উপভোগ পদ্ধতি, যোগ্যতাক স্বীকাৰ কৰাৰ দৰকাৰ হয় আৰু এক এনেদৰে ভাল উপায় বিকশিত কৰিব লগীয়া যে আপুনি নিৰ্ধাৰিত দিনত নিজৰ উৎপাদন বিক্ৰী কৰিব পাৰে। এনে বজাৰত নতুন, কিন্তু কম শ্ৰমিকৰ দৰকাৰ হয়। কিন্তু জনতাক নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব লাগিব, সম্বন্ধ গাঢ় হ'ব লাগিব, চুৰি কাৰ্য প্ৰতিৰোধ কৰি সামগ্ৰীৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণ ৰাখিব লাগিব। আনহাতে হেতাওপৰা লাগি মানুহৰ যেন আঘাট নহয় তাৰ বাবেও সতৰ্ক হ'ব লাগিব। সাধাৰণতে ফল, বাগিছা আদিৰ বজাৰত এনে ধৰণৰ ব্যৱস্থা ল'ব লাগিব।

বৰঙনীৰে কৰা কৃষি বা গোস্ঠী সমৰ্থিত কৃষি প্ৰগ্ৰাম : সাধাৰণতে এই ব্যৱস্থাত গ্ৰাহকে সামগ্ৰী উৎপাদন কৰিবলৈ অগ্ৰীম ধন দিয়ে। সাধাৰণতে শীতকালৰ আৰম্ভণীতে এই ধন যোগান ধৰা হয়। এনে কাৰ্যত বিক্ৰী নিশ্চিত হৈ থাকে আৰু গোস্ঠীগত সম্পৰ্ক অনুভূত হয়। লগতে সামগ্ৰী পথাৰৰ পৰা উঠোৱা - ঠাইত যোগান দিয়া, প্ৰতিসপ্তাহত এই কাৰ্যত জড়িত হোৱা আদি কাৰ্য সদস্য সকলৰ লগত মত বিনিময় আৰ, সংযোগ স্থাপন হয়। লগতে সংঘাৱদ্ধভাবে এক প্ৰতিযোগিতাত নামি পৰা যেন অনুভূত হ'ব।

খেতিৰ পৰা খোৱা খালিলৈকে

কণী সংগ্ৰহ কৰা যায় আৰু পালন কেন্দ্ৰত গৈ পোৱালী তাক বিকশিত কৰা যায়, যাতে ভৱিষ্যতে তাৰ মাংস প্ৰাপ্ত কৰিব পৰা যায়।

মূগী কোম্পানী এদিন বয়সৰ মাইকী প্ৰজনক পোৱালি কিনে, যাক পুষ্টি বুলি কোৱা হয়। ২০ সপ্তাহত বয়সত, সেইটো মূগী ফাৰ্মত নিষেচিত (Fertilized) কণী (খোৱা কণী নহয়) ৰ উৎপাদন কৰিবৰ বাবে মতা আৰু মাইকী মূগীক মিলন কৰা হয়।

মূগীৰ ওজন যেতিয়া বিক্ৰী যোগ্য হয় অৰ্থাৎ ৪ ৰ পৰা ৭ পাউণ্ড হয় তেতিয়া তাক পালন কেন্দ্ৰৰ পৰা প্ৰসংস্কৰণ সংক্ৰমণ লৈ যায়। সংক্ৰমণত তাক শীঘ্ৰে কটা যায় আৰু পিছত ভালদৰে ধুই চাফা কৰা যায় ভোজনৰ পূৰ্বে তাৰ পৰীক্ষণ ইউএচডিএ দ্বাৰা কৰা যায়।

পোৱালীক স্থানীয় পালন কেন্দ্ৰলৈ অনা যায়, ই মডেল পক্টি ফাৰ্মত থাকে, যত অনুকূল বতাহ আৰু তাপ পৰিৱেশ তথা এনে স্থানত থাকে, য'ত আৰামত ঘূৰিব পাৰে আৰু পশু চিকিৎসকৰ নিৰীক্ষণতো থাকে।

বিতৰণ অংশীদাৰী সংক্ৰমণৰ পৰা বজাৰ লৈ যোৱা সময়ত মূগীৰ মাংসক ঠাণ্ডা কৰি ৰাখক, যাতে এইটো নিশ্চিত কৰিব পৰা যায় যে যি মাংস আপুনি কিনে সেইটো দেশৰ বজাৰ, স্থানীয় দোকানী আৰু ৰেষ্টোৰেণ্টলৈকে সুৰক্ষিত গৈ পাব পাৰে।

মূগী বহন কৰাৰ যোগ্য পোষক ভোজনৰ আধাৰ হয়। পৰিয়ালে এই বিষয়ে বিশ্বাস অনুভৱ কৰিব পাৰে যে সেইবিলাক সুৰক্ষিত আৰু গুণগত প্ৰডাক্ট প্ৰয়োগ কৰিছে আৰু আমেৰিকাৰ ভাল উদ্যোগে কৃষকৰ সহায় কৰিছে।

ৰেস্টোৰেণ্ট/হোটেল/খাবাঃ বিশেষ খাদ্য, থলুৱা খাদ্যৰ বাবে খুব উপযোগী বজাৰ যিয়ে বছৰটোৰ বাবে নিৰাপত্তা ভাবে সামগ্ৰীৰ ব্যৱহাৰ হয়। এনে ব্যৱস্থাত চাহিদা মতে শস্যৰ খেতি কৰিব পৰা হয়। অৱশ্যে সৰু সুৰা অসুবিধাও থাকিব পাৰে। যেনে সামগ্ৰী কমকৈ বা বেচিকৈ প্ৰয়োজন হোৱা, গুণগত মান ৰক্ষা কৰা আৰু ৰান্ধনীৰ লগত বুজাপৰাৰ অভাৱ আদি।

প্ৰত্যক্ষ বেপাৰৰ প্ৰত্যাহ্বান : যিহেতু ফাৰ্ম এখনে প্ৰত্যক্ষভাবে যি উৎপাদন কৰে তাক বিক্ৰী কৰে, তেনেক্ষেত্ৰত বিপদৰ আশঙ্কাও বেছি হয়। প্ৰত্যক্ষ বিক্ৰী পাম চলোৱাৰ উপৰিও এটা সৰু ব্যৱসায়ত হাত দিয়াৰ দৰে। এই ব্যৱসায়ত খুচুৰা বিক্ৰী ক্ষেত্ৰতো অৰ্থৰ প্ৰয়োজন হয়। বিজ্ঞাপন, ক্ৰেতাৰ লগত সম্পৰ্ক আদি কাৰ্যও কৰিব লগা হয়। কামটোত ব্যক্তিত্ব আৰু ধৈৰ্য্যৰো প্ৰয়োজন আছে। এনে বিপদৰ বাবে শ্ৰম বহুত বেছি হয়, কিন্তু ইয়াত বেছি লাভো হয়। এই পদ্ধতিৰে শস্য উৎপাদন কৰা, গ্ৰাহকক সেৱা প্ৰদান কৰা আৰু বহুত কিছু কৰাৰ বাবে বেছি সময়ৰ প্ৰয়োজন হয়।

বিক্ৰীৰ বাবে ফচলৰ বাচনিঃ কি বিক্ৰী কৰে, এইটো নিৰ্ধাৰিত কৰা বিপদৰ এক অভিন্ন অংগ হয়। খেতিৰ পৰা চিখা বিপদৰ ওচৰৰ পৰা (দোকানৰ পৰা প্ৰডাক্টৰ বিক্ৰী) ৰ ধাৰণাৰ লগত জড়িত। খেতিৰ পৰা বিপদৰ এনে প্ৰডাক্টৰ উৎপাদন কৰি আছে, যি আনৰ উৎপাদনৰ পৰা অলপ বেলেগ হয়। নিজৰ বিশেষ মাধ্যমেৰে, উৎপাদিত সামগ্ৰী বজাৰত এক সুযোগ বা অন্তৰ উৎপন্ন কৰে।

উদাহৰণ :

তোমাৰ অঞ্চলৰ ক্ৰেতাৰ ধৰণ আৰু প্ৰয়োজন বিবেচনা কৰা

১. তাত তুমি উৎপাদন কৰা বস্তু কোনোবাই কিনে ? তেওঁলোকে কিমান মূল্য দিয়ে ?
২. তোমাৰ উৎপাদিত সামগ্ৰী ক'ত বোচা হ'ব ? তালৈ কেনেদৰে নিয়া যাব ? উপভোক্তাৰ তেনেই ওচৰলৈ নিয়া কাৰ্য সম্ভৱ হ'বনে ?
৩. কৃষকৰ বজাৰ কিমান ওচৰত আছে ?
৪. ডেলিভাৰি ট্ৰাকেৰে সামগ্ৰী নিবলৈ সময় আৰু সামৰ্থ হ'বনে ?
৫. প্ৰতিযোগিতাৰ মনোভাব ল'ব পাৰিবনে ?
৬. বজাৰৰ বৰ্তমান দাম বুজিব লাগিব। উৎপাদিত বস্তু লাভত বিক্ৰী কৰিব পৰা হ'বনে ?
৭. পৰিবহন, যোগান ধৰা, শ্ৰম আৰু খাদ্যৰ নিৰাপত্তা নিশ্চিত হৈ আছেনে ?
৮. শস্য চপোৱাৰ পাছত ব্যৱস্থাপনা যেনে – সামগ্ৰী সতেজ, পৰিস্কাৰ, খাবলৈ মন যোৱা, নাইবা শীতল কৰি ৰখা, পেকেজিং কৰা আদি ব্যৱস্থা আছেনে ?
৯. খাদ্য সংশোধন আৰু তাৰ অধিনিয়মৰ বিষয়ে জ্ঞাত হোৱা।
১০. সম্ভাব্য বিপদৰ বাবে সাজু থকা।

কেঁচা মাল / সেৱা প্ৰদানকাৰীক চিনাক্তকৰন আৰু বুজাবুজি

কৃষি ব্যৱসায়ত শক্তিশালী বুজাবুজিৰ কৌশলৰ আৱশ্যক হয়। বুজাবুজিৰে কৃতকাৰ্য হ'ব পাৰি। ব্যৱসায় প্ৰসংগত কাৰ্য আলোচনা, দল গঠন, বদেৱস্ৰিত, সামগ্ৰী আদি পৰিচালনা কৰোতে হোৱা মতান্তৰ আদি আঁতৰোৱা পথ উইন উইন (Win Win) লক্ষ্যৰে অৱতীৰ্ণ হ'ব লাগিব। সৌহাৰ্দপূৰ্ণ ভাবে দুয়োপক্ষ সন্তুষ্ট হোৱাকৈ বুজাবুজি কৰিব লাগিব।

শস্য বিক্ৰীৰ বাবে কৰা বুজাবুজিতে আশংকা থাকে। এটা সিদ্ধান্ত হোৱাৰ পাছত কেতিয়াবা আকৌ পুনৰ আলোচনা কৰিবলৈ লোৱা কথা আঘাত লগা ধৰণৰ হয়। বিক্ৰীৰ সঠিক বুজাবুজি হলে অতীতৰ কোনো কিনা-বোচা কাৰ্যও মনোগ্ৰাহী হৈ দেখা দি দুয়ো পক্ষক আনন্দিত কৰিব পাৰে। ভাল দৰ আৰু লাভ পাবলৈ বিক্ৰেতাৰসকলে তলত উল্লেখ কৰা পাঁচটো কৌশল আয়ত্ত কৰিব লাগিবঃ

১. সঠিক মানুহৰ লগতহে কথা বতৰা হোৱা : সিদ্ধান্ত লোৱা আৰু সিদ্ধান্ত দিব পৰা মানুহৰ লগতহে কথা বতৰা পতা উচিত। বহুসময়ত অন্য মানুহে অব্যবত প্ৰশ্ন অৱতাৰনা কৰি থাকে আৰু সময় নষ্ট কৰে।

২. গ্ৰাহকৰ বেদনা বুজা : কৌশলী খেতিয়কে গ্ৰাহকৰ বেদনা বুজে। অৰ্থজনিত আৰু গ্ৰাহকৰ আবেগজনিত কাৰণ বুজিব লাগিব।
৩. সম্বন্ধ স্থাপন কৰা : গ্ৰাহকে দৰদাম কৰাৰ সময়ত কঠোৰ ভাষা ভাল নাপায়। দৰদাম কৰোতে তেওঁলোকে বিক্ৰেতাক বিশ্বাসযোগ্য আংশীদাৰ বুলি ভাবি লয়। সেয়েহে বিক্ৰেতা খেতিয়কে গ্ৰাহকৰ লগত বিশ্বাস আৰু সম্বন্ধ দৃঢ় কৰি পাছলৈ বুজাবুজিৰে অসুবিধাবোৰ দূৰ কৰিব লাগিব।
৪. মূল্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰা : গ্ৰাহকক বস্তুবিধৰ মূল্য আৰু সমাধানৰ উপায় বুজি পোৱাব লাগিব। তেহে তেওঁ তাৰ মূল্য দিবলৈ ৰাজি হব। সেয়েহে বস্তু বিধৰ দাম কিয় তেনে হ'ল তাক ভালদৰে ব্যাখ্যা কৰিব লাগিব।
৫. সৰ্বনিম্ন মূল্যৰ কমচাৰীৰ বিষয়ে জনা : কেতিয়াবা ওপৰোক্ত চাৰিটা পদক্ষেপ উপেক্ষা কৰি হঠাৎ সিদ্ধান্ত লোৱা হয়। তেনে কিছু সিদ্ধান্ত ললে কৃষকে আগতীয়াকৈ পৰিৱেশ আৰু সৰ্বনিম্ন মূল্য বিবেচনা কৰি থব লাগিব। যাতে হঠাৎ লোৱা সিদ্ধান্তৰ দ্বাৰা ক্ষতিগ্ৰস্ত হোৱা নাযায়।

ক্ৰেতাৰ প্ৰয়োজনৰ বিষয়ে জনা

এজন কৃষি সামগ্ৰী ক্ৰেতাই পুনৰ সেইখিনি বিক্ৰী কৰিব খুজিব। বহু সময়ত তেওঁলোকে কৃষিৰ অৱশিষ্ট খনিত কি নি ৰূপ সলাই বিক্ৰী কৰিবলৈ আগ্ৰহী হয়। ক্ৰেতা আৰু কিনা এজেট সকলে দানা জাতীয় শস্য, ফল, খঁপাত আনকি গছো কিনিব খুজিব।

গতিকে

১. বিশ্বাস আৰু সম্বন্ধ গঢ় কৰা।
২. সঠিক সময়ত সঠিক প্ৰশ্ন কৰা। মিচিঙৰ আগতে প্ৰশ্নবোৰ জুকিয়াই লিষ্ট এখন কৰা উচিত।
৩. সমস্যাটোৰ গভীৰতালৈ সোমাই যাব লাগিব।
৪. সক্ষিপ্তকৰণ কৰি মঞ্চ এটা তৈয়াৰ কৰা।

সঠিক মূল্য ঠিক সময়তে সদস্য সকলক পৰিশোধ কৰিবলৈ বুজা বুজি কৰা

বুজাবুজি দুটা দলৰ ভিন্ন ভিন্ন প্ৰয়োজন আৰু লক্ষ্যৰ গ্ৰহণযোগ্য সমাধানৰ বাবে হোৱা আলোচনা বা সিদ্ধান্ত। কৃষি ব্যৱসায়ত বুজাবুজিৰ কৌশল এটা দৈনিক প্ৰয়োজন হোৱা বিষয়। বিক্ৰী, বন্ধকী, সেৱা প্ৰদান আৰু অন্য বৈধ ঠিকান্তিত্তিক কাম ভাল বুজাবুজিএটা কৃতকাৰ্য তাৰ মাপ।

১. ভাল সম্পৰ্ক স্থাপন কৰে।
২. গুণাগুণৰ বিষয়ে দীৰ্ঘস্থায়ী সমাধান প্ৰদান কৰে।
৩. ভৱিষ্যতৰ সমস্যা আৰু মতভেদ দূৰ কৰে আৰু

বুজাবুজি এটা দিয়া লোৱা বা এৰা ধৰা প্ৰক্ৰিয়া। দুয়োপক্ষ এই ধৰণৰ সৌহাদ্যমূলক আৰু গঠনমূলক 'উইন উইন' মনোভাৱেৰে অৱতীৰ্ণ হয়। এই ক্ষেত্ৰত দৰ দামত কিছু সকাহ (Concession) দিলে বিক্ৰেতাৰ অলপ কম, কিন্তু ক্ৰেতাৰ বহু বেছি লাভ হোৱা ধাৰণা হয়। ভাল বুজাবুজিত কৃষি ব্যৱসায় তৰান্বিত হয়।

বিলাহী উৎপন্ন
হোৱা এলেকা
কমিছে।

দাম নিয়গামী
হোৱাত কৃষকে
বিলাহী খেতি
এৰিছে।

মাহৰাষ্ট্ৰত কৃষকৰ
হৰতাল বাবে
কেইবা ট্ৰাক
বিলাহী আৰু
পকা ফচল বেয়া
কৰি দিছে।

বিলাহীৰ দাম কিয় বাঢ়ে

সাধাৰণ
কীটনাশকে কীটক
নিয়ন্ত্ৰণ কৰিব
লোৱাৰে

কৃষক/ব্যৱসায়ী
কোম্পানীৰ ওচৰত
ৰপ্তানি আদেশৰ
পুৰা কৰিব লগীয়া
হয়।

পিঁয়াজ
ৰাজস্থান আৰু
মধ্য প্ৰদেশত বেছি
বৰষুণৰ বাবে
নষ্ট হৈছে।

পিঁয়াজৰ দাম কিয় বাঢ়ে

কৃষক আৰু
ব্যৱসায়ীয়ে চাহিদা
বৃদ্ধিৰ বিজ্ঞাপন
দিয়া কাৰ্য।

সময়তে ঠিক জোখত সামগ্ৰী যোগান ধৰা

সময়মতে সামগ্ৰী যোগান ধৰা আৰু বিক্ৰী কৰাৰ সাৰকথা হ'ল শুদ্ধ পৰিকল্পনা। কিছু কিছু সমস্যা যেনে সামগ্ৰীবিধৰ দাম, কিমান খেতিয়কে বস্তুবিধ দিব পাৰিব, কেঁচামালৰ খৰছ, প্ৰযুক্তিগত পৰিৱৰ্তন, বতৰৰ প্ৰভাৱ আদিৰ বাবে যোগান ধৰা সামগ্ৰীৰ পৰিমাণ প্ৰভাৱিত হব পাৰে। পৰিমাণ আৰু দাম সময়মতে উৎপাদন হোৱা সামগ্ৰীৰ হীনদেটিৰ কাৰণ হব পাৰে। প্ৰযুক্তিৰ পৰিৱৰ্তন আৰু বতৰৰ তাৰতম্যৰ বাবেও যোগান ধৰা মালৰ কম বেছি হব পাৰে।

যোগাযোগ আৰু বুজা পৰা কৌশল আয়ত্ব কৰা

যি সকল কৃষকে ভাল যোগাযোগ আৰু দৰদামৰ কৌশল জানে তেওঁলোকে বহু সমস্যাৰ সমাধানৰ পথো উলিয়াব পাৰে। নিজৰ লক্ষ্যৰ প্ৰতি চকু নিদি তেওঁলোকে সমস্যা সমাধানৰ পক্ষেতহে ৰায় দিয়ে। এনে কৰিলে যোগাযোগৰ ক্ষতি হলেও দুয়োপক্ষৰ কল্যাণ হয়।

ক্ষুদ্ৰ কৃষি ব্যৱসায় : কৃষক গোট আদি সমকলোতে দৈনিক ভিত্তিত বুজাবুজি হয়। এইটো মিটিং এখনৰ স্থান, সময় ডাঙৰ ঠিকা আদিৰ বিষয়ে হওঁক, কৃষি ব্যৱসায়ী সকলে যোগাযোগ আৰু বদোৱস্তিৰ বুজাপৰা বিষয়ত সিদ্ধহস্ত হব লাগিব।

বাকহীন ইচ্ছা : বদোৱস্তিৰ সময়ত বাকহীন ইঙ্গিত বুজিব লাগিব। এই ইংগিত সমূহ বুজিব লাগিব। যেনে, কথা বতৰাৰ মাজতে কোনোৱে যদি হাতদুখন বুকুত 'ক্ৰছ' কৰি লয় তেন্তে বুজিব লাগিব যে তেওঁ আলোচনা কৰা বিষয়টো গ্ৰহণ কৰা নাই। এই ধৰণৰ ইংগিত বুজি উঠিলে পৰবৰ্তী পৰ্যায়টো সলাব লাগিব।

মৌখিক : মুখৰ কথাত গুৰুত্ব দিব লাগিব। বদোৱস্তিৰ সময়ত কিছু সৰল নিয়ম মানি চলা উচিত। যেনে উত্তেজিত নোহোৱা, অন্য মানুহে কথা কলে বাধা নিদিয়া নাইবা আন মানুহে নুবুজা বেবেৰিবাং কথা নোকোৱাই ভাল। এইক্ষেত্ৰত প্ৰত্যক্ষ আৰু স্পষ্ট মত বিনিময়েই উত্তম কথা।

প্ৰস্ততি : বদোৱস্তিৰ আগেয়ে প্ৰত্যুত্তৰৰ বাবে সাজু হব লাগিব। লক্ষ্য নিৰ্দ্ধাৰণ বহু কেইটা বিষয়ৰ বৌদ্ধিক সমাধান আৰু বদোৱস্তিৰ মূল কৌশল আদি এই প্ৰস্ততিৰ অন্তৰ্গত বিষয়। তাৰোপৰি মূল বিষয় সমূহ জুকিয়াই লৈহে কথা বতৰা পতা উচিত। সফল আৰু সন্তুস্তিৰ বুজাপৰাৰ বাবে আলোচনাৰ কেন্দ্ৰীভূত বিষয়টো সুন্দৰ ভাবে বুজি উঠি মিলা মিচা (Compromise) কৰিবই লাগিব।

টেলিঙগনাৰ ক্ষুদ্ৰ খেতিয়কৰ FPCত অংশগ্ৰহণৰ ক্ষেত্ৰ অধ্যয়ন :

গোটেই পৃথিৱীতে কৃষি ব্যৱসায় গঢ় লৈ উঠিছে। ভাৰতবৰ্ষত বহু ক্ষুদ্ৰ খেতিয়ক ডাঙৰ পামৰ লগত প্ৰতিযোগিতাত নামি ক্ষতিগ্ৰস্থ হৈছে। যোৱাটো দশকত খাদ্যৰ বিকল্প গোট (AFN = Alternative Food Network) গঠন হৈ খেতিয়কক তেওঁলোকৰ কৃষিৰ ক্ষতিপূৰণ আৰু সফলতাৰৰ মুখ দেখুৱাবলৈ সক্ষম হৈছে।

তেলেঙ্গানাৰ হায়দৰাবাদস্থিত 'সহজ আহৰাম' নামৰ কৃষি উৎপাদন গোট এটা গঠন হৈছিল। যদিও প্ৰথমে মাত্ৰ সাত জন কৃষকেৰে এই গোটটো গঠন হৈছিল পাছলৈ বহু কৃষক এই গোটত সোমাই পৰি ৰাসায়নিক কৃষি বাদ দি জৈৱিক খেতিত মনোনিবেশ কৰে। বহু কৃষকে জৈৱিক কৃষিলৈ পৰিৱৰ্তন কৰি সহায়তা লাভ কৰিলে। এই সহায়তা অৰ্থনৈতিক ভাবেই নহয় - ব্যক্তিগত স্বাস্থ্য, সুখ আৰু পাৰিপাৰ্শ্বিকভাৱে পালে। অতিৰিক্ত ভাৱে 'সহজ আহৰাম' যোজনাৰ অংশগ্ৰহণ কৰা কৃষকক ভাৰতৰ ভিতৰতে দৰ দিবলৈ সক্ষম হয়। এইধৰনে সেই সদস্যসকলৰ জীৱন প্ৰণালী উন্নিত হল। জৈৱিক কৃষিৰ জ্ঞান বিয়পি পৰি কৃষকসকল লাভান্বিত হ'ল। যি নহওক কৃষকসকলে বহু প্ৰত্যাহ্বানৰো মুখামুখী হৈছিল। তেওঁলোকৰ 'সহজ আহৰাম' FPC ত এখন ভাল বজাৰ পোৱাৰ আগতে ভাল যুজ দিব লগা হৈছিল। তেওঁলোকে হতাশ নহৈ দৃঢ় ভাবে কৃষি কাৰ্য বহলাই নিজৰ ভাগ্য তৈয়াৰ কৰিলে। এই প্ৰগ্ৰামটোৱে তেওঁলোকক একগোট কৰি বান্ধি সম্পৰ্ক সুদৃঢ় কৰিলে।

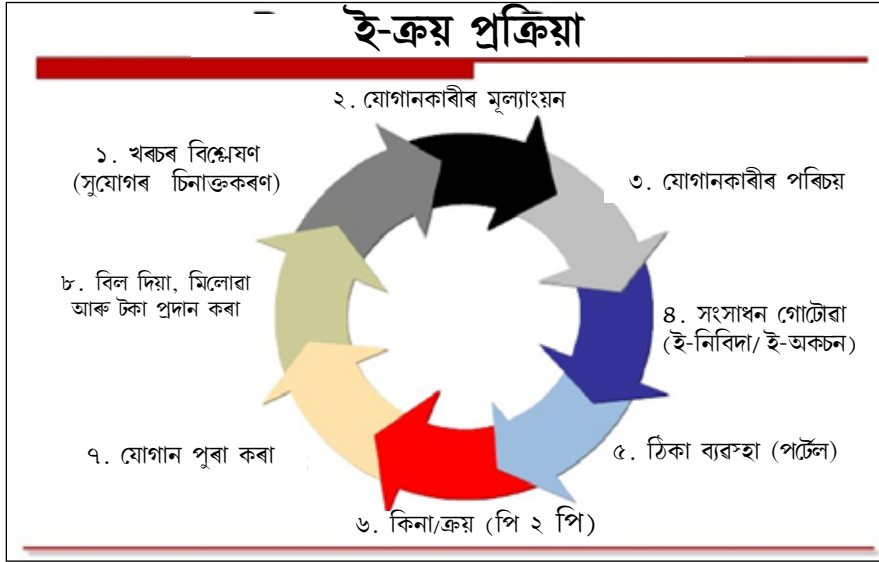
যোগসূত্ৰ নবীকৰণ : বন্দোৱস্তিত 'হয়' বা নহয় 'শব্দ' দুটাই যদিও কথা বতৰা শেষ হোৱা বুজায়, নবীকৰণ যোগসূত্ৰই বহু অন্য খা-খবৰো জনাই দিয়ে। উদাহৰণ হিচাপে 'যি কৰা' বুলি কোনো বন্দোৱস্তিত এজনৰ ওপৰত পেলাই থৈ আহিলে তেওঁৰ আপত্তিও জানিব পৰা হব। এই কাৰ্যই কিহ ওপৰত নজৰ দিব লাগিব সেয়া গম পোৱা হব। এটা নতুন প্ৰশ্ন কৰি অপেক্ষা কৰিলে অন্য এজনৰ পৰা উত্তৰ পোৱা যাব। তেনেক্ষেত্ৰত অধিক কথা বতৰা নকৰাই ভাল।

বিবেচনাবোৰ : বন্দোৱস্তিতৰ সময়ত কিছুমান শক্তি প্ৰদৰ্শন কৰা কাৰ্যই বিনিময় প্ৰথাত প্ৰভাৱ পেলায়। উদাহৰণ হিচাপে ডাঙৰ ডেক্স এখনৰ পাছফালে বহি অন্যসকলে সাধাৰণ চকীত বহি থকা কাৰ্যত অন্যসকলৰ মানত তেওঁ যে ডাঙৰ এনে শক্তি এটা প্ৰদৰ্শিত হোৱা বুজা যায়। এই কাৰ্য মনোবৈজ্ঞানিক যদিও ই সফল যোগসূত্ৰ নহয়। মুক্ত ভাবে আৰু সৎভাবে 'উইন উইন' পদ্ধতিৰে যোগাযোগ স্থাপন কৰিলে কৰিবোৰ শুদ্ধ হব।

সংগ্ৰহ কৰা মানে নতুন বা দ্বিতীয়বিধ সামগ্ৰী মিহলি কৰি নতুন দৰদাম কৰা। যেতিয়া কোনো কোম্পানী বা কৃষক গোটে তেওঁলোকৰ জমা ষ্টক বিক্ৰীৰ বাবে ঘোষনা কৰে তেতিয়া ইয়াৰ অংশ প্ৰথমে এজন বা বেচি আবেদনকাৰীক প্ৰদান কৰা হয়। তেওঁ তেতিয়া জনসাধাৰণকে বেচাৰ দায়িত্ব লয়।

নিৰ্বাচিত শস্যৰ বজাৰ মঞ্চৰ বিষয়ে জনা ইলেক্ট্ৰনিক কিনা-বেচা মঞ্চত বুজি উঠা

কৃষি বানিজ্য মানে কৃষি সামগ্ৰীৰ কিনা বেচা কৰা। পুৰণি কালত যেতিয়া বস্ত্ৰ উভৈনদী আছিল ই এটা সমস্যা নাছিল। কিয়নো কৃষকে উপভোক্তাক নগদ বা বিনিময় প্ৰথাৰে বস্ত্ৰ বিক্ৰী বা সলনি কৰিছিল। আজি কালি কৃষি বানিজ্যত উপভোক্তাই পোৱাৰ আগতে কিছুমান আন মানুহ জড়িত হৈ পৰে। সামগ্ৰী একগোট কৰা গ্ৰাহকৰ বাবে সাজু কৰা আৰু বিতৰণ কৰা এই তিনিবিধ কাম বজাৰৰ লগত যুক্ত হৈ থাকে।

পৰম্পৰাগত ভাৱে, ভাৰতত কৃষি সামগ্ৰী কিনা গ্ৰাম্য অঞ্চলৰ মুখ্য কেন্দ্ৰ বজাৰত কৰা যায়, যাক মণ্ডি বা স্থানীয় বজাৰৰ ৰূপত জনা যায়। দালাল সকলে সামগ্ৰী খোৰতে কিনি লৈ ভাল লাভ উঠায়। এওঁলোক জটিল কৃষি বেপাৰী, সহজতে কিনা বেচা কাৰ্যত মধ্যস্থতাকাৰীৰ ভূমিকাত অৱতীৰ্ণ হয়, অসাধু উপায়েৰে আৰু অবৈজ্ঞানিক ভাবে সামগ্ৰীৰ মান নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি কৃষকক ঠগিব খোজে। সেইকাৰণে কৃষক সকলে হতাশ হৈ ভাল বস্ত্ৰ উৎপাদন কৰিবলৈ আগ্ৰহী নহয়। 'ই-ট্ৰোপল' এই ক্ষেত্ৰত কৃষক সকলক উচ্চ দামৰ ক্ৰেতাৰ সন্ধান দিয়ে যত মাধ্যমভোগী নেথাকে। তথ্য আৰু যোগাযোগ ব্যৱস্থা উন্নত হোৱাত ইয়াক ব্যৱহাৰ কৰি বজাৰৰ তথ্যৰ আসোৱাহ আঁতৰাই কৃষি বানিজ্য লাভজনক কৰি তোলে। ইয়ে পুনৰ সম্প্ৰসাৰিত হৈ কৃষকক দক্ষ, কৰি গ্ৰামীন উন্নতি ঘটায়।

ই পাকিউৰমেট বা ইলেক্ট্ৰনিক কিনা বেচাই সামগ্ৰী ইলেক্ট্ৰনিক মাধ্যমেৰে কিনা বেচা বা সেৱা ইন্টাৰনেটৰ সহায়ত কৰা ব্যৱসায় হয়। ই মানুহে হাতে কামে কৰা বজাৰৰ বিকল্প আৰু উন্নত পহা। বহু প্ৰতিষ্ঠানে অদৰকাৰী আৰু খৰছী কিছুমান উপায় পৰিহাৰ কৰিব পৰা এই পহা ব্যৱহাৰ কৰি সুফল পাইছে।

উত্তৰ ভাৰতৰ হাৰিয়ানাৰ গ্ৰামীন কৃষক সকলক ডিজিটেল মাধ্যমেৰে ব্যৱসায় কৰিবলৈ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰি, খাদ্য আৰু যোগান মন্ত্ৰী কৰণ দেব কস্ম্বাজে কৃষি সামগ্ৰী 'অন লাইন' বিক্ৰী কৰিবলৈ কৃষকসকলক উদ্বুদ্ধ কৰিছে। এই প্ৰক্ৰিয়া ধান / চাউল কিনা-বেচা কাৰ্যত অচিৰেই লগোৱা হব বুলি ঘোষণা কৰিছে। এইক্ষেত্ৰত কমিছন এজেণ্ট, সকলে ব্যৱসায়ৰ অংশ হিচাপে কাম কৰিব। ভাৰত চৰকাৰেও ই পাকিউৰমেট সম্প্ৰসাৰণত ব্যক্তিগত আৰু ৰাজস্বৰা খণ্ডত শক্তিশালী ৰূপত কৰাৰ ইচ্ছা প্ৰকাশ কৰিছে। মোৱাবছৰ এই প্ৰচেষ্টাত পোটে লৰ আয়তন ৩-৫ হাজাৰ কোটি ডলাৰ হৈছিল গৈ। সমগ্ৰ বিশ্বতে এতিয়া কৃষিৰ এই কিনাবেচা কাৰ্য এনেধৰনেৰে হৈ আছে।

কৃষকৰ বাবে আটাইতকৈ ভাল এপ : কৃষি ই-মার্কেটিং মঞ্চত মধ্যভোগীৰ অৱস্থান নেথাকে। ই য'তে ত'তে উপলব্ধ কৃষকে বুজি পোৱা ভাষাৰ আৰু ইয়াত কোনো মাচুল দিব নেলাগে।

এই ব্যৱস্থাটো স্বচ্ছ। খাদ্য যোগান শৃঙ্খলটোৰ মান উন্নত আৰু সময়মতে হয়। এনেবোৰ ব্যৱস্থাই কৃষকৰ অৱস্থাৰ পৰিৱৰ্তন আনিছে। তলত তাৰে কেইটামান এপৰ বিষয়ে উল্লেখ কৰা হৈছে :

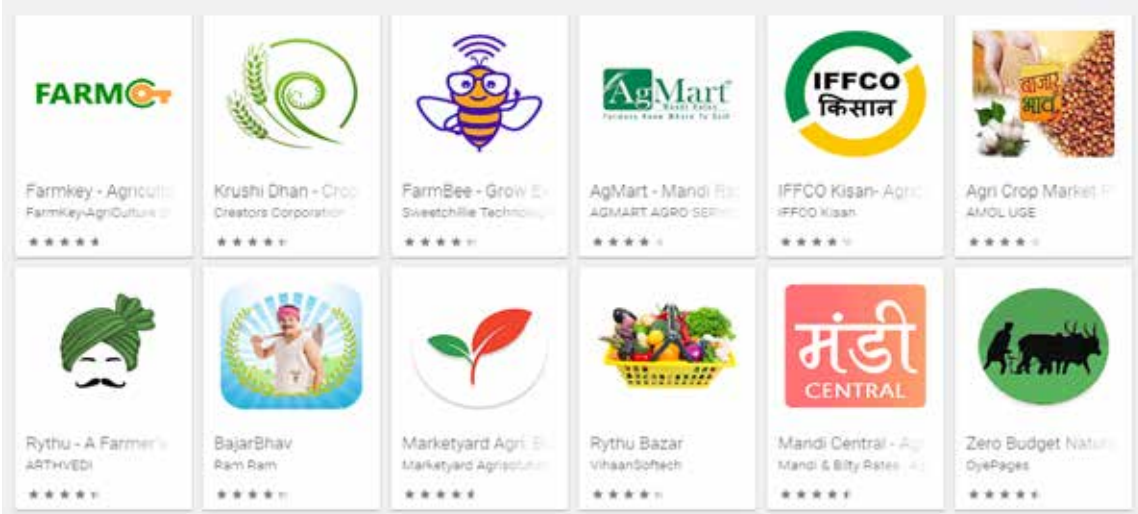
স্মাৰ্টক্ৰপ (Smartcrop) : ভাৰতবৰ্ষৰ ভিতৰত শস্য কিনা বেচা কৰিব পৰা অনলাইন বজাৰ। ইয়াৰ দ্বাৰা কৃষকে বেচি গ্ৰাহক আকৰ্ষণ কৰিবৰ বাবে ইয়াত বিজ্ঞাপ্তী দিব পাৰে। এই কাৰ্যই সময় ৰাহি কৰি ভাল দাম পাবলৈ সক্ষম হয়। ব্যৱহাৰকাৰীয়ে মধ্যস্থতাকাৰীক আঁতৰাই বেপাৰ কৰিব পাৰে। সামগ্ৰী বিক্ৰী হলে এপত বিজ্ঞাপ্তী গুছাই নতুনকৈ বিজ্ঞাপন দিব পাৰিব।

ধান মণ্ডী (শস্য বজাৰ) (Dhan Mandi Crop Market) : ইও শূন্যবিহীন মোবাইল এপ। ই সকলোৰে বাবে বেচা কিনা কৰিব পৰা বজাৰ। অৱশ্যে ই ভাৰতৰ ভিতৰতহে সীমাবদ্ধ। ইয়াত ব্যৱহাৰকাৰীয়ে ইংৰাজী আৰু হিন্দী ভাষা ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

এগ্রিবাড - এগ্রিএপ (Agribuzz - Agriapp) : এও শুষ্কবিহীন মোবাইল এপ্লিকেচন। মোবাই ফোনৰ জৰীয়াতে ইয়াত মধ্যস্থতাকাৰীক নোলোৱাকৈ ইয়াত পোষ্ট দিব পৰা যায়। ইয়াত মানুহে ১২টা বিভাগ আৰু ১১০ তা উপবিভাগত বেচা কিনা কৰিব পাৰে। ই মেইলৰ জৰীয়াতে বন্দোবস্তী কৰি ফোনেৰে যোগাযোগ কৰাৰ ব্যৱস্থাও ইয়াত আছে।

এপ ব্যৱহাৰ কাৰীয়ে কৃষি বিষয়ৰ তথ্য একমিনিটে দিব পাৰে। শস্যৰ ফটো এখন আৰু তাৰ বিৱৰণ লিখি চাবমিট এড্ বুলি আপলোড কৰিলেই বিজ্ঞাপ্তী প্ৰদৰ্শন হব।

ডিজিটেল মন্দি ইন্দিয়া (Digital Mandi India) : ভাৰতবৰ্ষৰ বেলেগ বেলেগ ৰাজ্যৰ বেলেগ বেলেগ চহৰত ভাৰতীয় শস্য সমূহৰ মণ্ডি বজাৰৰ দাম উপলব্ধি হয়। এই এপটো বৰ সহজ আৰু উপযুক্ত।

গ্ৰামসেৱা / কিষান (Gramsewa / Kisan-Mandi Prices) : এই এপ্লিকেচনটো কৃষকৰ বাবে বৰ উপযোগী। ইয়াত সামগ্ৰীৰ দাম চৰকাৰী ৱেবছাইট data.gov.in. ৰ পৰা পাব পৰা হয়।

মণ্ডি ট্ৰেডছ (Manditrades) : বেপাৰী আৰু কৃষকৰ প্ৰত্যক্ষ সংযোগকাৰী মঞ্চ। ইয়াক ভাৰত চৰকাৰৰ পৰা উপলব্ধ হয়, মধ্যস্থতা কাৰী নেথাকে আৰু ইয়াত জিও-ট্ৰেগিং ব্যৱহাৰে কৃষি সামগ্ৰীৰ স্থান প্ৰদৰ্শিত হয়।

এগ্রিমাৰ্কেট (Agri Market) : শস্যৰ অৱস্থিতিৰ ৫০ কিলোমিটাৰ ভিতৰত GPS (Global Positioning System) পদ্ধতিৰে পৰিচালিত এটি কৃষকৰ বাবে সহায় হোৱা এটা সৰল এপ।

বিশ্বাসযোগ্য উৎসৰ পৰা বজাৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ কৰা

কৃষকৰ অনুষ্ঠান (FO = Farmer Organization) ৰ সহ্য সকলৰ উপভোক্তা বা ক্ৰেতাৰ লগত বুজাবুজি ভালদৰে কৰিবলৈ বজাৰ গৱেষণা বা মাৰ্কেট ৰিছাৰ্চ কৰা হয়। ইয়াত নিৰ্দিষ্ট বজাৰৰ নিৰ্দিষ্ট ব্যৱসায়ী/উপভোক্তাৰ লগত তথ্য আদান-প্ৰদান কৰি প্ৰত্যেকৰে প্ৰয়োজন পূৰণ কৰাৰ ওপৰত গৱেষণা কৰা হয়। ইয়াত বজাৰৰ আয়তন, প্ৰতিযোগিতা আৰু বজাৰৰ প্ৰয়োজন আদি তথ্য বিশ্লেষণ কৰা হয়।

বজাৰ গৱেষণাৰ সমূহ :

সুযোগ ব্যৱহাৰ : বজাৰৰ সুযোগ লবলৈ 'বজাৰ বিশ্লেষণ' বা 'বজাৰ গৱেষণা' বৰ ভাল। ইয়াত অংশগ্ৰহণকাৰী দৰ্শকক চিনাক্ত কৰণ (তেওঁলোকে সামগ্ৰীসমূহৰ প্ৰতি আগ্ৰহী হয় নে নহয়) বৰ সোনকালে কৰি ব্যৱস্থা লব পৰা যায়।

যোগাযোগৰ প্ৰেৰণা দিয়া : বজাৰ অনুসন্ধান নিজৰ গ্ৰাহকৰ লগত সংযোগ স্থাপন কৰাৰ সকলোতকৈ ভাল পদ্ধতি। অনুসন্ধান কৰাৰ পিছত, গ্ৰাহকৰ প্ৰকৃতি, ব্যক্তিত্ব, পছন্দ, অপছন্দ আদিৰ বিষয়ে গম পোৱা যায়। ইয়াৰ পৰা বিস্তৰ লাভ হয়।

আশংকা কম কৰা : বজাৰ চাভে এক অন্য মুখ্য লাভ এইটো যে এইটো কিছুমান বিষয়ৰ ওপৰত কাম কৰাৰ লগতে আশংকা কম কৰি ব্যৱসায়ৰ সহায় কৰে। উদাহৰণৰ হিচাপে শস্যৰ গুণ কিছু বৃদ্ধি কৰাত, বেছি লোকে সেই শস্য কিনি বিক্ৰী নোহোৱা আশংকা কম কৰা হয়।

বজাৰত নিজৰ স্থান আৰু ৰুচি বজাই ৰখা- বজাৰ সলনি হৈ থাকে। এনে ধৰণৰ পৰিবেশত কেৱল গভীৰ বজাৰ অনুসন্ধানৰ দ্বাৰা প্ৰচলিত ধাৰা আৰু গ্ৰাহকৰ বৰ্তমান আৱশ্যকতা অনুসাৰে পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰক।

সম্ভাৱিত সমস্যাৰ বিষয়ে গম পোৱা- যিহেতু বজাৰ অনুসন্ধান গ্ৰাহকৰ প্ৰতিক্ৰিয়া, পছন্দ আৰু প্ৰাথমিকতাক পৰিদৃশ্যমান কৰে এনে সময়তে কৃষি-ব্যৱসায়ী সেই সময়তো শস্যৰ প্ৰকাৰ সলনি কৰিব পাৰে। যদি কাৰোবাৰ ওচৰত অনুসন্ধানৰ পৰিণাম হাতত থাকে, তেতিয়া সমস্যাৰ বিষয়ে গম পোৱা আৰু তাৰ ওপৰত কাম কৰা সহজ হয়।

বজাৰৰ তথ্যৰ বিশ্লেষণ কৰা

বজাৰৰ তথ্য সংগ্ৰহ আৰু বিশ্লেষণ এটা অহৰহ চলি থকা প্ৰণালী। বজাৰৰ তথ্য প্ৰণালী এটা নিয়ম আৰু প্ৰণালীৰ সংহতি, যত নিয়মীয়া, বিবেচনামূলক সংগ্ৰহ, তথ্য বিতৰণ আৰু বজাৰৰ সিদ্ধান্ত গ্ৰহণ কৰা হয়। ই এটা অতি দৰকাৰী পদক্ষেপ, কিয়নো টকা পইচাৰ শক্তি সেৱা আৰু উন্নত বুজাবুজিৰেহে গ্ৰাহকৰ প্ৰয়োজনীয় অভাৱ পূৰণ কৰা হয়। ইয়ে সেৱা বজাৰ আদি নিৰ্দ্ধাৰণ কৰে। গ্ৰাহকৰ ব্যৱহাৰ, প্ৰযুক্তি অৰ্থনৈতিক অৱস্থা আৰু চাৰকাৰী নীতি ইয়াৰ দ্বাৰা প্ৰকট হৈ উঠে।

(MIS) Marketing Information System বা বজাৰৰ তথ্য প্ৰণালীৰ নীতি আৰু নিয়ম প্ৰযোজ্য কৰিবলৈ গ্ৰাহকৰ সিদ্ধান্ত সমৰ্থন কৰাৰ এটা কৌশল। বুদ্ধিমান বজাৰ মানে বজাৰ বিষয়ৰ কামকাজ পয়ালোচনা কৰি গ্ৰাহকৰ প্ৰতি সেৱা আৰু সম্বন্ধ সময়তে কৰা প্ৰথাক বুজায়।

উৎপাদন সামগ্ৰীৰ বজাৰৰ বাবে সঠিক স্থান আৰু সময়

দানাজাতীয় শস্য, দুগ্ধ আদিৰ প্ৰতিস্থিত বজাৰ থাকে। তেওঁলোকে যুটীয়া ভাবে তেওঁলোকৰ মধ্য ব্যৱহাৰ কৰি, সমবায় গঢ়ি, উৎপাদিত সামগ্ৰী বেপাৰ কৰিব পাৰে। কিন্তু ক্ষুদ্ৰ খেতিয়কে (ফলমূল আৰু শাকপাচলিৰ) সেই সুবিধা নেপায় আৰু সেয়েহে তেওঁলোকে নিজা ভাগে ব্যৱস্থা কৰে। ফলমূল আৰু শাকপাচলি বতৰ বিশেষেহে উৎপাদন হয়, কিন্তু বজাৰখন বাৰমহীয়া হয়। এই সমস্যা দুই ধৰণে সমাধান কৰা সম্ভৱ :-

১. সতেজ ভাবে উৎপাদিত সামগ্ৰী তোলাৰ লগে লগে বিক্ৰী কৰা।
২. আৰু ৰাহি ৰোৱা সামগ্ৰী সংশাখিত কৰি বছৰৰ অন্য সময়লৈ ৰখা।

প্ৰযুক্তি উন্নত হোৱাৰ লগতে গ্ৰাহকৰ ক্ৰয় ক্ষমতা বঢ়াত সামগ্ৰী সতেজ ভাবে বহুৰেকত পাব পৰা কৰিব পাৰি।

মেঘালয়ৰ কৃষকৰ অধ্যয়ন : কৃষি বজাৰৰ তথ্য প্ৰণালী

গ্ৰামীন অঞ্চলত কৃষিৰ বৃদ্ধিৰ বাবে বজাৰৰ তথ্য জানিব লাগিব। মৈওৱাং নিয়ন্ত্ৰিত বজাৰ (পূৰ্ব খাচিয়া পাহাৰ) আৰু গাৰোবান্ধা নিয়ন্ত্ৰিত বজাৰ (পশ্চিম গাৰো পাহাৰ) দুখনত মানুহৰ কৃষি বজাৰ তথ্য (AMI) ৰ প্ৰতি সচেতনতা, উৎসাহ, ব্যৱহাৰ লাভালাভ, অসুবিধা আৰু প্ৰত্যাশা আদি বিষয় অধ্যয়ন কৰা হৈছিল। মুঠ ৪০ জনকৈ বেপাৰী দুয়োখন বজাৰৰ পৰা বাচি লোৱা হৈছিল। গৱেষনাৰ তথ্য মতে মানুহবোৰ জ্ঞাত (১ নং), স্থানীয় বজাৰত উপস্থিত হয় (২ নং) আৰু দৰ দাম জানে (৩য়)। ৯০% বেপাৰীয়ে অন্য বজাৰৰ কথা বতৰা জানে। ৭৫% মানুহে বেপাৰী সকলৰ পৰা পোৱা তথ্য বিশ্বাস কৰে। বাতৰি কাকতৰ তথ্য ওয় স্থানত থাকে (জ্ঞাত হিচাপত)। এই AMI অধ্যয়ন বেপাৰীসকলে দৰ দাম স্থিৰ কৰা কামত ব্যৱহাৰ কৰে। এনেদৰে বজাৰৰ সকলো তথ্য বিশ্লেষণ কৰি AMIক এটা নিয়মীয়া আৰু বিশ্বাসযোগ্য তথ্য প্ৰদানকাৰী অনুষ্ঠান বুলি চিহ্নিত হৈছে।

বজাৰৰ চাহিদা মূল্যায়নঃ বেচি উৎপাদন কৰা ঠাইৰ কৃষকে দুটা বিক্ৰীৰ পথ লব পাৰে – হোলচেল আৰু সংশোধিত (Processing) বজাৰ। ক্ষুদ্ৰ কৃষকে এই দুই পন্থা এৰি চিখাই উপভোক্তাৰ ওচৰ পাব লাগিব। এই বিষয়ত বজাৰৰ কথা বিবেচনা কৰি গ্ৰাহকৰ ব্যৱহাৰ অধ্যয়ন কৰিহে শস্য উৎপাদন কৰিব লাগিব। ক্ষুদ্ৰ খেতিয়কে সতেজ ফলমূল আৰু শাকপাচলি উৎপাদন কৰোঁতে তিনিটা তথ্য জানিব লাগিব – সতেজ ফলমূল আৰু শাক পাচলি বিক্ৰী কৰিব পৰা ভৌগোলিক ঠাই, অৱস্থাসম্পন্ন গ্ৰাহক আৰু চাহিদা মতে দিবলৈ অপাৰগ হোৱা বস্ত্ৰৰ পৰিমাণ। প্ৰতিযোগিতা মূলক বজাৰখন জানিব লাগিব। ওচৰৰকোন প্ৰতিযোগী আছে, তেওঁলোকে কি কি সুবিধা, গুণাগুণ দিছে তাকো বুজিব লাগিব।

এচএমএচ মবাইল, ৰেডিঅ, টিভি ইত্যাদিৰ মাধ্যমেৰে কৃষি পৰামৰ্শ সেৱাৰে পৰিচিত হোৱা

এগ্ৰো এডভাইচৰী চাৰ্ভিছে (AAS) সময়মতে আৰু সঠিকভাৱে বতৰৰ আগজাননী আৰু বিভিন্ন শস্যৰ বতৰা দি থাকে। খেতিয়কে সেইবোৰ মন দি শুনিলে তাৰ প্ৰতি ৰাপ, জ্ঞান, অভিজ্ঞতা আহৰণ কৰি বতৰমতে কাম কৰিব পাৰিব।

ভাৰতত ৫.১৩ কোটি কৃষকে কৃষি বতৰ বিজ্ঞান তথ্য এম কিচান (M-KISAN) পোৰ্টেলৰ জৰীয়ে পাই আছে। সৰ্বভাৰতীয় কৃষিবতৰ বিজ্ঞান গৱেষনা প্ৰকল্পৰ (AICRPAM) স্টেচনবোৰ ৰাজ্যৰ কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়ত প্ৰতিষ্ঠিত আৰু তাৰ পৰা ৰেডিঅ, টিভি, বাতৰি কাকত আদিত স্থানীয় ভাষাত প্ৰচাৰিত কৰে। ৰাজ্য চৰকাৰৰ সংশ্লিষ্ট বিভাগ বোৰক AICRPAM য়ে এগ্ৰোমেট বুলেটিন তখন যোগান ধৰে। ICAR আৰু IMD য়ে যুটীয়াভাবে AAS নেটৱৰ্কটো ব্লক পৰায়লৈ সুসংগঠিত। এই আচনিটোত দেশৰ প্ৰায় দুশ কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ জড়িত হৈ আছে। আৰম্ভণীতে প্ৰায় ২.৪ কোটি টকা ব্যয় কৰি এগ্ৰোমেটৰেজী ইউনিটবোৰ প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছিল।

এমকিচান এচএমএচ (mKisan SMS) পৰ্টেল

এমকিচান এচএমএচ পৰ্টেল কৃষকক কেন্দ্ৰ আৰু ৰাজ্য চৰকাৰৰ সকলোত কৃষি সংস্থান আৰু তাৰ লগৰ সংযুক্ত ক্ষেত্ৰীয় তথ্য / সেৱা/পৰামৰ্শ কৃষকক এচএমএচ ৰ দ্বাৰা ভাষা, কৃষি কাৰ্য-কলাপৰ তথ্য প্ৰদান কৰে।

ৰাষ্ট্ৰীয় ই-গভাৰনেঞ্চ পৰিকল্পনা, কৃষি (এনইজিপি-এ) ৰ অন্তৰ্গত কৃষি বিস্তাৰৰ ভাগৰ ৰূপত সেৱাৰ বিতৰণৰ বিভিন্ন পদ্ধতিৰ পৰিকল্পনা প্ৰস্তুত কৰা গৈছে। এই পদ্ধতিত ইন্টাৰনেট, টাচ-স্ক্ৰীন কিয়োস্ক, এগ্ৰী-ক্লীনিক, ব্যক্তিগত কিয়োস্ক, সঞ্চয়ৰ মাধ্যম, সাধাৰণ সেৱা কেন্দ্ৰ, কৃষক কল চেটাৰ আৰু বিভাগীয় কাৰ্যালয়ত একীকৃত পৰ্টেল অন্তৰ্ভুক্ত আছে। ইয়াৰ লগতে মানুহৰ ওচৰলৈ লৈ যাবৰ বাবে প্ৰজেক্টৰ আৰু মানৱচালিত উপকৰণেৰে লেচ বিস্তাৰকৰ্মীও অন্তৰ্ভুক্ত হ'ব। অৱশ্যে মবাইল টেলিফোন (ইন্টাৰনেটৰ লগত বা বিনা) কৃষি বিস্তাৰৰ সকলোতকৈ শক্তিশালী আৰু সৰ্বসুলভ উপকৰণ হয়।

ইয়াৰোপৰি বহু সচেতনামূলক ট্ৰেইনিং আদি দি কৃষকসকলক উৎসাহিত কৰি M-Kisan পোৰ্টেলত পঞ্জীয়ন কৰা হৈছিল। বহু কৃষক কিচান কল চেটাৰতো পঞ্জীয়ন কৰা হৈছিল। কৃষিৰ বতৰা, জ্ঞান কৃষকে চিখাই পাব পৰাকৈ এই কল চেটাৰ স্থাপন কৰা হৈছিল। কৃষি উন্নয়ন বিষয়া সকলেও কৃষকৰ পঞ্জীয়নত প্ৰভুত সহায় কৰিছিল। তেওঁলোকে পঞ্জীয়ন প্ৰক্ৰিয়া আৰু শস্যৰ যাবতীয় খা-খৰৰ কেনেদৰে পাব পাৰে তাৰো ব্যৱস্থা কৰি দিছে।

কৰ্মস্থলত স্বাস্থ্য আৰু সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা (এজিআৰ/এন ৯৯০৩)

প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশত কৃষকে মুকলি আকাশৰ তলত কাম কৰে। সেইবাবে তেওঁলোকে বহুধৰণৰ বিপদ আপদৰ মোকবিলা কৰিব লাগে। বিশেষকৈ যন্ত্ৰপাতি চলোৱা আৰু ৰাসায়নিক দৰৱ – পাতি ব্যৱহাৰ কৰোঁতে বিপদ আপদৰ আশঙ্কা থাকে। সৰ্পদংশন বা বনৰীয়া জীৱ জন্তুৰ আক্ৰমণৰ আশঙ্কাও থাকে। এনেবোৰ বিপদৰ মোকবিলা কৰিববলৈ বিপদ বাধা দিব পৰা বা আক্ৰান্ত হলে পুনৰ সুস্থ হৈ উঠিব পৰা ব্যৱস্থা জানিলে বিপদৰ আশঙ্কা নেথাকিব।

কৰ্মস্থান পৰিষ্কাৰ আৰু সূচল কৰা

যন্ত্ৰ পাতিৰ বাবে বহু ধৰণৰ আৰু সাংঘাতিক ঘটনা ঘটিব পাৰে। এইবোৰ বিভিন্ন ধৰণে ঘটিব পাৰে। সেইবাবে সকলোৱে প্ৰশিক্ষণ লৈ প্ৰতিকাৰৰ উপায় জনা উচিত।

সুৰক্ষা, স্বাস্থ্য আৰু কৰ্মক্ষেত্ৰত সুৰক্ষাৰ ৰাষ্ট্ৰীয় নীতি (NPSHEW)

আন্তঃ ৰাষ্ট্ৰীয় যন্ত্ৰ নীতি মতে ভাৰত চৰকাৰৰ শ্ৰম আৰু নিয়োগ মন্ত্ৰালয়ে সুৰক্ষা স্বাস্থ্য আৰু কৰ্মক্ষেত্ৰত পৰিৱেশ সুৰক্ষাৰ বাবে ২০-২-২০০৯ তাৰিখে এলানি নিয়ম ধাৰ্য কৰিছে। এই নিয়ম মতে কৰ্মক্ষেত্ৰত আঘাট পোৱা, বেমাৰত পৰা, অসুবিধাত পৰা, প্ৰাকৃতিক দুৰ্যোগ আদিৰ পৰা পৰিত্ৰাণ পাবলৈ কিছু প্ৰতিৰোধজনক সুৰক্ষা আৰু স্বাস্থ্যৰ বিধান ধাৰ্য কৰিছে। এই নীতিৰ মূল দফাবোৰ এনে ধৰণৰঃ

১. কৰ্মক্ষেত্ৰত নিৰাপত্তা আৰু স্বাস্থ্যবান কাম কৰাৰ পৰিৱেশ পোৱা মানুহৰ নৈতিক অধিকাৰ।
২. কামত হ'ব পৰা আঘাট, বেমাৰ আদি নাইকীয়া কৰি শ্ৰমিক – কৰ্মচাৰীক নিৰাপত্তা দিয়া।
৩. নিৰছিন্ন ভাবে আঘাট, বেমাৰ আদি কমি আহিব লাগিব আৰু সেইদৰে লক্ষ্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিব লাগিব।

সাধাৰণ সুৰক্ষা আৰু প্ৰাথমিক চিকিৎসা

- হাত মোজা
- বাহু আৰু ভৰি ঢাকি ৰখা কাপোৰ/আৱৰণ
- উজ্জ্বল ৰঙৰ ককাললৈ ঢকা ভেপ্ট
- সুৰক্ষা চশমা/গাগোলচ
- মুখা
- ৰসায়ন প্ৰতিৰোধী বুটাজোতা আদি

কৰ্মচাৰীৰ মুখ্য ক্ষতিপূৰণৰ দাবী

বহুবি ২৮০০ সংখ্যক
গম্ভীৰ দাবী

১২% মাংসপেশীৰ বিষ
(বস্তুক হাতেৰে ইফালে-সিফালে
কৰা বাবে)

১১% উচ্চতাৰ
পৰা পৰা

২০% চাৰিঠেঙীয়া
জন্তুৰ পৰা

ৰাজ্য আৰু অঞ্চল অনুৱৰ্তী বস্তু আৰু ব্যৱহাৰ সামগ্ৰী

ইয়াৰ উপৰিও চাৰিঠেঙীয়া জন্তুৰ আক্ৰমণ, ওপৰৰ পৰা পৰা, পেশীৰ বিষ আদিৰ পৰা হ'ব পৰা বিপদৰ ক্ষতিপূৰণৰ ব্যৱস্থা আছে। কৰ্মক্ষেত্ৰৰ নিয়মমতে প্ৰাথমিক চিকিৎসা সজুলি থাকিব লাগিব। কৃষক সকলৰ কমেও দুজনক এই বিষয়ে প্ৰশিক্ষণ দিব লাগিব। বিপদৰ সময়ত প্ৰথমিক চিকিৎসা দিয়া তলত দিয়া ধৰণে কাম কৰিব লাগিব :

আঘাট পোৱা মানুহজনক ভালদৰে নিৰীক্ষণ কৰি আঘাটৰ পৰিমাণ জানি মানুহজনৰ জ্ঞান আছেনে পৰীক্ষা কৰি কথা ক'ব পাৰিছেনে তাৰ পৰীক্ষা কৰিব লাগিব। প্ৰয়োজনৰ মতে প্ৰাথমিক চিকিৎসা দি ওচৰ স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰলৈ নিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।

কৰ্মক্ষেত্ৰত হ'ব পৰা স্বাস্থ্যজনিত বিপদ আৰু প্ৰাথমিক চিকিৎসাৰ প্ৰশিক্ষণ লোৱা

কৃষকসকলে বা শ্ৰমিক সকলে সাধাৰণতে শ্বাস-প্ৰশ্বাস জনিত বেমাৰ, কান কলা হোৱা হালৰ বেমাৰ, কেশাৰ, ৰাসায়নিক বিয়ক্ৰিয়া আৰু স্বাস্থ্যজনিত বেমাৰত ভোগে। এইবোৰ কমাৰলৈ তলৰ ব্যৱস্থাসমূহ গ্ৰহণ কৰিব লাগিব :

অকস্মাত বিপদ : কোনো আঘাট বা পৰিৱেশত হ'ব পৰা কোনো সংকট, যাৰ বাবে মানুহৰ ক্ষতি হ'ব পাৰে তেনে অৱস্থাকেই অকস্মাত বিপদ বুলি কব পাৰি। কৰ্মস্থলীত এনে বিপদে শাৰীৰিক আৰু স্বাস্থ্যজনিত ক্ষতি কৰিব পাৰে।

শ্বাস-প্ৰশ্বাসজনিত বিপদ : ২০-৯০ শতাংশ কৃষি আৰু কৃষি শ্ৰমিক শ্বাস-প্ৰশ্বাসজনিত কাৰণত আক্ৰান্ত হৈ কাঁহ কফ আদি বেমাৰত পৰে। দানাজাতীয় শস্যৰ কাম কৰা আৰু গাহৰী প্ৰতিপালন কৰা শ্ৰমিকৰ ৫০% ই ক্ৰণিক ব্ৰণ্ডকাইটিছ ৰোগত ভোগা দেখা যায়। ODS অন্য এটা উশাহজনিত ৰোগ, ইনফ্লুয়েঞ্জা জাতীয় লক্ষণ, জ্বৰ, মূৰ কামোৰণি, আৰু গাৰ বিষ এই ৰোগৰ লক্ষণ। ভেঁকুৰ লগা ঘাঁহ, দানা আদিৰ দুৰ্গন্ধৰ পৰা কৃষকৰ এলাৰ্জি হ'ব পাৰে। দুগ্ধ আৰু দানাজাতীয় শস্যৰ খেতিয়ক সাধাৰণতে এনেধৰণৰ অসুবিধাৰ সম্মুখীন হয়। ভেঁকুৰ লগা শস্যৰ কাম কৰোতে এনে বিপদ ভয়াবহ হ'ব পাৰে। ধুলি, ধোৱা আৰু গেচে ODS বেমাৰ তৰান্বিত কৰে। বাবে বাবে এনেধৰণৰ পৰিৱেশত কাম কৰিলে হাওঁফাঁওৰ কিছু অংশ টান হৈ ক্ৰণিক ব্ৰণ্ডকাইটিছ, এজমা জাতীয় অসুখ হ'ব পাৰে।

শব্দ : পামত কৃষিৰ পৰা হোৱা শব্দ আন এটা সংকট। পামত কাম কৰা বনুৱা সকলে দৈনিক উচ্চ পৰ্যায়ৰ শব্দ শুনিব লগা হয়। ট্ৰেক্টৰ, কম্বাইন, ঘাঁহ কটা, দানা শুকোৱা আদি যন্ত্ৰই মানুহক ক্ৰমান্বয়ে কলা কৰি পেলাব পাৰে।

শব্দৰ পৰিমাণ কমাৰলৈ মানুহে কানৰ ঢাকনি / প্লাগ ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব।

ভাৰতৰ ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকৰ শীৰ্ষ দহটা প্ৰত্যাহ্বান

খেতি গাইড

1 পানীৰ সমস্যা

ডাঙৰ কৃষকৰ পানীৰ ব্যৱস্থা নললৈ থাকে, কিন্তু ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকে ভূ-জলৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰে।

2 ধাৰ আৰু ঋণগ্ৰস্ততা

ক্ষুদ্ৰ কৃষকৰ বাবে ঋণৰ সমস্যা সময়ৰ লগত বাঢ়ি গৈ থাকে।

3 ভূমিৰ সমস্যা

ভূমি উন্নতিৰ কিছু অংশও যদি সফল ক্ৰিয়াবয়ন কৰি দিয়া যায়, তেতিয়া ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকৰ ভৱিষ্যত নিশ্চিত ৰূপে উন্নত হ'ব পাৰে।

4 জলবায়ু পৰিৱৰ্তন

জলবায়ু পৰিৱৰ্তন খাদ্য সুৰক্ষা কৃষি আৰু লাখ লাখ কৃষকৰ জীৱিতৰ বাবে ডাঙৰ প্ৰত্যাহ্বান।

5 গোলকীয়কৰণৰ প্ৰত্যাহ্বান

বিকশিত দেশৰ সংৰক্ষণবাদী নীতি আৰু তেওঁলোকৰ দ্বাৰা দিয়া ডাঙৰ অনুদানৰ ক্ষুদ্ৰ কৃষকৰ ওপৰত নেতিবাচক প্ৰভাৱ পৰে।

6 সামাজিক গোট সমূহ

অনুসূচিত জাতিৰ আধাতকৈ বেছি লোকৰ ভূমিৰ আকাৰ আধা হেক্টৰতকৈ কম হয় আৰু ১৫.৬% ক্ষুদ্ৰ কৃষক অনুসূচিত জনজাতিৰ হয়।

7 শিক্ষাৰ নিম্ন স্তৰ

উপান্ত কৃষকৰ ক্ষেত্ৰত স্বাক্ষৰতা পুৰুষ আৰু স্ত্ৰীত ক্ৰমে ৬২.৫% আৰু ৩১.২% আছিল, কিন্তু যেতিয়া মধ্যমীয়া আৰু ডাঙৰ কৃষকৰ ক্ষেত্ৰত ৭২.৯% আৰু ৩৯% আছিল।

8 বিবিধিকৰণ

ক্ষুদ্ৰ কৃষকক সহায় কৰিবৰ বাবে বিবিধিকৰণৰ বাবে সহায়ক ব্যৱসায়ৰ আৱশ্যক হয়, যাতে দেশৰ কৃষি অৰ্থ ব্যৱস্থা শ্ৰেষ্ঠ হ'ব পাৰে।

9 মহিলাৰ ভূমিকা

২০০৪-০৫ত উপান্ত কৃষকৰ মহিলাৰ শতাংশ ৩৮.৭ আছিল, কিন্তু ডাঙৰ কৃষকৰ এইটো শতাংশ ৩৪.৫ আছিল।

10 সংক্ষিপ্ত আশংকা

ক্ষুদ্ৰ আৰু উপান্ত কৃষকৰ স্বাস্থ্যৰ, শূন্য বজাৰৰ, কটাৰ লগত জড়িত আশংকা, জীৱনক্ৰম আৰু সামাজিক গোটৰ আৰু সদুদায় আদিৰ আশংকা এনে হয়,

Read the full article at blog.farmguide.in

চৰ্মৰোগ : চৰ্ম ৰোগ চালৰ এক বিকাৰ হয়, যি কৃষি শ্ৰমিকৰ মাজত হয়। ইয়াৰ দুটা সাধাৰণ শ্ৰেণী থাকে- খজুৱতি আৰু এলাৰ্জী। খজুৱতি আক্ৰান্ত ঠাই/চালত থাকে। অৱশ্যে, এলাৰ্জিক চেঞ্চিভাইজাৰ, প্ৰতিৰক্ষা প্ৰণালীত পৰিৱৰ্তনৰ কাৰণ হয়, যাতে পিছত এক প্ৰতিক্ৰিয়া উৎপন্ন কৰে। ফটোটক্সিক বা ফটোলৰ্জিক প্ৰতিক্ৰিয়া তেতিয়া হয়, যেতিয়া প্ৰকাশ, কিছুমান পদাৰ্থৰ সংযোজনত, চৰ্ম ৰোগৰ কাৰণ হয়। অন্য প্ৰকাৰৰ কৃষি ডাৰ্মেটাইটিচ হিট আঁহ, মূল সংক্ৰমণ আৰু কীট আৰু পুলিৰ জ্বলন অন্তৰ্ভুক্ত থাকে।

কোনো ব্যক্তি ডাৰ্মেটাইটিচত আক্ৰান্ত হ'লে – বয়স, লিংগ, বৰ্ণ, তাপমান আৰু আৰ্দ্ৰতা, আগৰ চৰ্ম বিকাৰ, চৰ্মৰ ক্ষতি আৰু ব্যক্তিগত স্বচ্ছতা আদি। কাৰকে ৰোগক প্ৰভাৱান্বিত কৰে। কামৰ লগত সন্দ্বন্ধী চৰ্ম ৰোগৰ চিনাক্ত কৰা প্ৰায়ে সহজ হয়, কিন্তু নিদান কৰা কঠিন হয়। এইটো গুৰুত্বপূৰ্ণ হয় যে চিকিৎসকক সেই ৰসায়ন আৰু অন্য পদাৰ্থৰ বিষয়ে গম দিয়া ভাল। উচিত সুৰক্ষাতক কাপোৰ পিন্ধা আৰু বাৰে বাৰে ধুৱা প্ৰতিৰক্ষাৰ সকলোতকৈ প্ৰভাৱশালী নিয়ম হয়।

কৰ্কট ৰোগ : ছালৰ কৰ্কট ৰোগ কৃষিত নিয়োজিত মানুহৰ সহজতে হোৱা ৰোগ। মসূন ছালৰ, নীলা চকুৰ, ৰঙা-সোণালী চুলিৰ মানুহৰ এই বোমাৰৰ সঘন চিকাৰ হয়। শতকৰা ৯০ শতাংশ ছালৰ কৰ্কট ৰোগৰ মানুহ কাপোৰেৰে নখকা অংশত বেমাৰ হোৱা দেখা যায়। গলখনৰ পিছফালৰ অংশত সাধাৰণতে এই ৰোগ হোৱা দেখা যায়। দিনৰ ১১ বজাৰ পৰা ২ বজালৈ গাত বেছি ৰ'দ পৰিব দিব নালাগে। দীঘল হাতৰ ছোলা, দীঘল পেট, বহল টুপী আদি পিন্ধি লৈ কাম কৰিব লাগে।

ৰাসায়নিক সঙ্কত : বহু কৃষিকৰ্মীয়ে অৱহেলা কৰি ৰাসায়নিক পদাৰ্থ সমূহ দৈনিকভাবে ব্যৱহাৰ কৰাৰ ফলত বেমাৰত পৰে আৰু মৃত্যুপৰ্যন্ত হয়। কীটনাশক বহু ধৰণেৰে শৰীৰত প্ৰৱেশ কৰিব পাৰে। ছাল আৰু উশাহত এই বিষ শৰীৰত প্ৰৱেশ কৰিব পাৰে। ইয়াৰ হাত সাৰিবলৈ ব্যক্তিগত সুৰক্ষা সজুলি ব্যৱহাৰ কৰিবই লাগিব।

কীটনাশক ঢলা-বকা কাম কৰোতে ৰসায়ন প্ৰতিৰোধী এপ্ৰন ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। কাঢ়া কীটনাশক পনীয়া কৰি মেচিনত ভৰোৱাৰ সময়ত বুট ৰবৰৰ জোতাৰ উপৰিও ৰবৰৰ এপ্ৰন আৰু মুখত মূখা এখন লগাই কাম কৰা ভাল। ব্যৱহাৰ কৰি এই সজুলি সমূহ পৰিষ্কাৰকৈ

প্ৰশিক্ষক হাতপুঠি

খুই ৰ'দত শুকুৱাই ৰাখিব লাগে। কীটনাশকৰ অৱশিষ্ট ভালদৰে গুচাব লাগিব। ব্যৱহাৰ কৰা কাপোৰ ভালদৰে খুই শুকুৱাই বেলেগ কৰি ৰাখিব লাগে। প্ৰয়োজন অসুনাৰে মুখত টানকৈ লাগি ধৰা ৰেপিৰেটৰ ল'ব লাগে। তৰল কীটনাশকৰ কাম কৰা সকলে ৰসায়ন প্ৰতিৰোধী আৱৰণ বা এপ্ৰন পিন্ধিব লাগে। মিশ্ৰণ আৰু মেচিনত ভৰোৱাৰ সময়ত এক ফেচ চিল্ড, ৰবৰৰ মোজা, জোতা আৰু পাতল ৰবৰৰ এপ্ৰন পিন্ধিব লাগে। জোতা আৰু এপ্ৰনক চাবোন আৰু পানীৰে ধুব লাগে আৰু কীটনাশক অৱশেষক আঁতৰাবৰ বাবে ভালদৰে ভিতৰে আৰু বাহিৰে শুকাব লাগে। কীটনাশক ব্যৱহাৰৰ সময়ত পিন্ধা সকলো কাপোৰ বেলেগ কৰি ৰাখি সদায় ধুব লাগে। যেতিয়া ৰসায়নৰ পেক অথবা বটলত লিখা সাৱধানতা সূচক লেবেল পঢ়ি অনুমোদিত শ্বাস ফত্ৰ পিন্ধক আৰু সেইদৰে বাচনি কৰা নিশ্চিত কৰক, যিয়ে কীটনাশকৰ পৰা আপোনাক ৰচায়। এক ভাল চিল্ড নিশ্চিত কৰিবৰ বাবে শ্বাস ফত্ৰক চোহেৰাত ভালদৰে ফিট কৰাব লাগে।

কীটনাশক বিষক্ৰিয়াৰ প্ৰাথমিক চিকিৎসা

- ১) ছালৰ সংস্পৰ্শত আহিলে ঠাইখিনি পৰিষ্কাৰ পানীৰে খুই পেলাব লাগে।
- ২) উশাহত কীটনাশক প্ৰবেশ কৰিলে মূৰ আৰু কান্ধ চিধাকৈ ৰাখি পৰিষ্কাৰ বতাহ ল'ব লাগে।
- ৩) অগ্ৰাণ হৈ উশাহ বন্ধ হ'লে কৃত্ৰিমভাবে উশাহ দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগিব।
- ৪) কীটনাশক পেটলৈ গ'লে ২-৩ লিটাৰ নিমখ পানী খুৱাই বমি কৰাব লাগিব। তাৰ পাছত গাখীৰ খাবলৈ দিব লাগিব।
- ৫) বেমাৰীক সোনকালে চিকিৎসকৰ ওচৰলৈ নিব লাগিব।
- ৬) চিকিৎসকৰ ওচৰলৈ যাওতে কীটনাশকৰ টোমাটো লৈ যাব লাগে।

গৰম ফুটা : গাত বেচি গৰম লাগিলে (সহ্যাতিত) দেহত গৰম ফুটে। উচ্চ উত্তাপ, বেছি তাপ প্ৰতিহত কৰিবলৈ ফেন, ছা যুক্ত পৰিৱেশ আৰু বতাহ চলাচল কৰিব পৰা ঠাই বাচি ল'ব লাগে। কাম কৰা ঠাই ছা যুক্ত হ'ব লাগে। কাম কৰি থাকোতে আৰু শেষত যথেষ্ট পানী খাব লাগে। শীতল কাপোৰ পিন্ধিব লাগে। প্ৰয়োজন হ'লে বৰফ ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰে।

কামৰ পৰিসৰ কমাই দিলে সময়ত মানুহজন সুস্থ হৈ উঠিব। গৰমত কাম কৰিবলৈ কিছুদিনলৈ দৈনিক দুফটা পতলীয়া কাৰ্য কৰিব লাগিব। লাহে লাহে তেনে পৰিবেশত কাম কৰাৰ সময় বঢ়াই নিব লাগিব। সাধাৰণতে সাত দিনলৈ এনে কৰিলে কৰ্মী গৰমৰ লগত অভ্যস্ত হ'ব।

গৰম আৰু কামৰ মাজৰ সময়ৰ সময়োজন কৰক। যি লোকৰ গৰমত কাম কৰাৰ অভ্যাস থাকে, তেওঁলোকে গৰমত গুস্ত কম হোৱাৰ আশংকা হয়। সময়োজিত হ'বৰ বাবে, নিৰন্তৰে কেইবা দিনলৈকে গৰমত প্ৰতিদিনে প্ৰায় ২ ফটাৰ কাম কৰে, তাৰ পিছত লাহে লাহে কামৰ পৰিমাণ আৰু কাৰ্যভাৰ পিছদিনালৈকে বঢ়াওক। এইটো পৰামৰ্শ দিয়া যায় যে সেই পৰিমাণ কমেও ৭ দিনৰ হওক। যদি বতৰ লাহে লাহে গৰম হয়, তেতিয়া শ্ৰমিত স্বাভাৱিক ৰূপে তাপমানৰ লগত সময়োজিত হ'ব পাৰে।

ভাল স্বাস্থ্যক অতীজাৰ পৰাই ভাল জীৱন যাপনৰ সকলোতকৈ গুৰুত্বপূৰ্ণ তত্ত্বৰ বুলি ধৰা হয়। খেতি কৰাৰ শ্ৰমিকৰ স্বাস্থ্য এক গুৰুত্বপূৰ্ণ সম্পদ হয়। স্বাস্থ্যৰ সুৰক্ষাৰ বাবে সাৱধানতা উপায়ৰ পালন কৰাৰ অনুশংসা কৰা যায়, য'ৰ পৰা আপোনাৰ জীৱনৰ গুণগত বাঢ়ি যোৱাত সহায়ক হ'ব পাৰে।

সৰ্পদংশন আৰু জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰাৰ সুৰক্ষা : ভাৰতীয় কৃষকৰ পথাৰত আকস্মিক সৰ্পদংশন এটা পুনঃ পৌনিক ঘটনা। সৰ্পদংশিত মানুহৰ মৃত্যুৰ হাৰ মানুহজনৰ অতীত, অভ্যাস আদিৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ'লে কমাৰ পৰা যাব। অঞ্চল বিশেষে প্ৰাপ্ত সাপসমূহৰ বিষয়ে ভালদৰে জানি ললেও সৰ্পদংশনৰ পাছত সুব্যৱস্থা ভাল হব।

ভাল স্বাস্থ্য জীৱনৰ পৰিচায়ক। পামৰ কৰ্মীসকলৰ স্বাস্থ্যই সম্পদ। সেইকাৰণে সুৰক্ষা লৈ পামত কাম কৰিব লাগে।

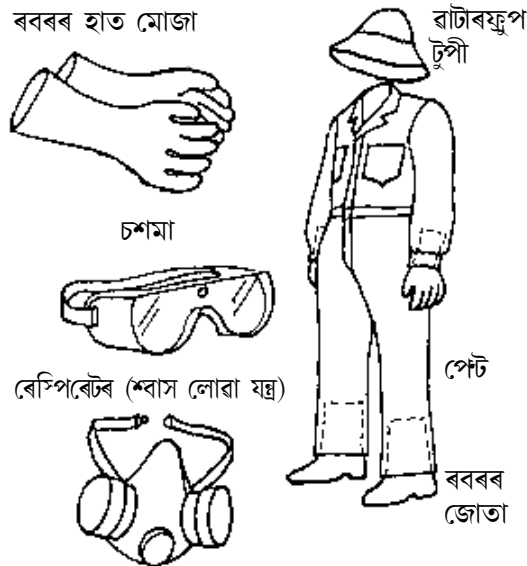
সৰ্পদংশন আৰু জন্তুৱে আক্ৰমণ কৰাৰ সুৰক্ষা : ভাৰতীয় কৃষকৰ পথাৰত আকস্মিক সৰ্পদংশন এটা পুনঃ পৌনিক ঘটনা। সৰ্পদংশিত মানুহৰ মৃত্যুৰ হাৰ মানুহজনৰ অতীত, অভ্যাস আদিৰ বিষয়ে জ্ঞাত হ'লে কমাৰ পৰা যাব। অঞ্চল বিশেষে প্ৰাপ্ত সাপসমূহৰ বিষয়ে ভালদৰে জানি ললেও সৰ্পদংশনৰ পাছত সুব্যৱস্থা ভাল হব।

সকলো কৃষি কৰ্মৰ আগতে সম্ভব্য বিপদৰ বিপৰীতে সুৰক্ষাৰ ব্যৱস্থা কৰা

- কৃষকে হাতে কামে কৰাৰ আগতে হব পৰা বিপদৰ বিৰুদ্ধে বিহীত সুৰক্ষা ব্যৱস্থা লব লাগিব।
- সম্ভব্য বিপদ এৰাবলৈ তলৰ কামখিনি কৰ্মদাতাই কৰিব লাগিব।
- কৰ্মী সকলক কামৰ সুৰক্ষা ব্যৱস্থাৰ ওপৰত প্ৰশিক্ষণ দিব লাগিব।
- শুদ্ধ কাম কৰা নিয়ম আৰু দেখা দিয়া অসুবিধা ভালদৰে পৰ্যবেক্ষণ কৰিব লাগিব।
- কাম চলি থকা সময়ৰ তালিকা এখন ৰাখিব লাগিব।
- কীটনাশক / অন্য দৰৱ আদিৰ বিপদৰ আশংকাৰ নিৰাময় কৰিব পৰা লেবেল সমূহ ভালদৰে পঢ়ি প্ৰয়োজন মতে এন্টিদট দিব পৰা কৌশল আয়ত্ত্ব কৰিব লাগিব।

নিম্নলিখিত প্ৰতিক্ষামূলক কাৰ্য পৰাপক্ষত কৰিব লাগে :

- ১) আক্ৰান্ত এলেকা কঁপাহেৰে চফা কৰি ঘাঁ শুকোৱা মলম লগাব লাগিব।
- ২) এলকহলেৰে ক্ষতস্থান ধুই, চফা কৰি ঘাঁ খিনিত বীজানুনাশক দি বেণ্ডেজ কৰি দিব লাগিব।
- ৩) চকুত কিবা পৰিকিলে যথেষ্ট পৰিমাণে ঠাণ্ডা পানী মাৰিব লাগিব।
- ৪) ব্যৱহাৰ নকৰিলে সুৰক্ষা সজুলি নিজৰ নিজৰ ঠাইত সহজতে পোৱাকৈ ৰাখক। সম্পূৰ্ণ মুখ ঢকা বতাহ শুদ্ধ কৰা ৰেম্পিৰেটৰ ভিতৰ আৰু বাহিৰ প্ৰতিৰোধক হাতমোজা, টুপী, মুখা, ৰসায়ন প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা বুটজোতা আদি চাফা কৰি যথাস্থানত ভালদৰে ৰাখিব লাগিব।

আহিলা পাতি, সংশোধন যন্ত্ৰ আদি প্ৰয়োগৰ সময়ত নিৰ্মাতাৰ দিশ-নিৰ্দেশ অনুসৰণ কৰক

মেচিন / যন্ত্ৰৰ উৎপাদনকাৰীয়ে দিয়া নিৰ্দেশে পালন কৰা

সুৰক্ষা কিটিপ বৰ দৰকাৰী আৰু যন্ত্ৰক উৎপাদনকাৰীয়ে দিয়া নিয়ম মতে কাম কৰোতে ব্যৱহাৰ কৰিলে বিপদ কম হ'ব। মুক্ত বতাহ আৰু শান্তিপূৰ্ণ পৰিৱেশৰ বিপৰীতে কোনো পাম বিপদমুক্ত নহয়। প্ৰত্যেক বছৰে হাজাৰ হাজাৰ কৃষি শ্ৰমিক আঘাটপ্ৰাপ্ত হয় আৰু দূৰ্ঘটনাত বহু মানুহৰ মৃত্যু হয়। পামৰ মেচিন আৰু অন্যান্য সা-সজুলি চলাওতে সুৰক্ষা ৰক্ষা কৰা এটা ডাঙৰ বিষয়। কৃষিত বহু দূৰ্ঘটনা অজানিতে হৈ থাকে, কিয়নো সেই বিষয়ে মানুহক জনোৱা নহয়, সেয়েহে ভুলৰ পৰা শিক্ষা লোৱা উচিত।

যন্ত্ৰ চলাওতে সম্ভাব্য বিপদ প্ৰতিৰোধ কৰাৰ সুৰক্ষা কৌশল :

- ১) সচেতনতা বৃদ্ধি কৰি পামৰ বিপদসমূহ এৰাই চলিব পৰা যাব। জুই, গাভী জনিত দূৰ্ঘটনা, বিদ্যুৎ, ৰাসায়ন আৰু সা-সজুলিৰ আদিৰ পৰা হ'ব পৰা বিপদসমূহৰ আগতীয়া সচেতনতা অৱলম্বন কৰিব লাগিব।
- ২) সৰু ল'ৰাছোৱালী আৰু বৃদ্ধসকলোৰে প্ৰতি বিশেষভাবে সাৱধান হ'ব লাগিব।
- ৩) নিৰাপদ ভঁৰালিত বস্তু ৰাখক।
- ৪) ট্ৰেক্টৰ চলাওতে টীট বেণ্ট লগাব লাগে।
- ৫) সামগ্ৰী ব্যৱহাৰ কৰাৰ পূৰ্বে তাত থকা লেবেলখন ভালদৰে পঢ়িব।
- ৬) সকলো বাহন আৰু যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰাৰ আগতে ভালদৰে পৰীক্ষা কৰিব।
- ৭) আত্মসুৰক্ষা সজুলি পিন্ধিহে কামত ধৰক। লোককো এই বিষয়ত জোৰ দিয়ক।
- ৮) প্ৰত্যেকটো কামৰ বিষয়ে কৰ্মচাৰীক অবগত কৰক আৰু নিজৰ নিজৰ সুৰক্ষা সজুলি পৰিধান কৰিবলৈ কওঁক।
- ৯) প্ৰত্যেকটো কামৰ বাবে নিৰ্দ্ধাৰিত শ্ৰমিকক ব্যক্তিগত সুৰক্ষা প্ৰদান কৰক।
- ১০) কি কাম কৰা হ'ব তাৰ প্ৰশিক্ষণ শ্ৰমিকক শিকাই দিয়ক।

যথোপযুক্ত বিপদকালীন নিয়ম পালন কৰক

কৰ্মস্থলীৰ ওচৰ – পাজৰত থকা মানুহৰ প্ৰতি হ'ব পৰা ক্ষতি বুজি লওক আৰু বিপদমুক্ত কৰি ৰাখিবলৈ ব্যৱস্থা লব। দৰকাৰ মতে তেনে স্থানত বিজ্ঞাপ্তী ফলক লগাই সম্ভাৱ্য দুৰ্ঘটনাৰ জাননী দিয়াৰ ব্যৱস্থা কৰিব লাগে। নিৰাপদ ঠাইতো নিৰাপদ ঠাই বুলি ফলক লগাব। দুৰ্ঘটনা, সমস্যা আদি সংঘটিত হলে লগে লগে অন্য উপযুক্ত লোকক দৰকাৰী পাছৰ পদক্ষেপ লবলৈ আহ্বান কৰক। কাম কৰা মানুহৰ অন্ততঃ দুজনক দুৰ্ঘটনা সমস্যা আদিৰ প্ৰতিকাৰ ব্যৱস্থা আৰু প্ৰাথমিক চিকিৎসা বাকছটোৰ সজুলিৰ ব্যৱহাৰ আদিৰ প্ৰশিক্ষণ দি থব লাগিব। কামৰ সময়ত দুৰ্ঘটনা হ'লে সুৰক্ষা তত্ত্বাবধায়ক জনে শান্তভাবে আহত মানুহজনক ভালদৰে পৰীক্ষা কৰিব যে আঘাত কিমান গধুৰ। তাৰপাছত যি পাৰে প্ৰাথমিক চিকিৎসা প্ৰদান কৰি ওপৰত বিষয়াক সমস্যাটো অৱগত কৰিব আৰু আহত মানুহজনক ওচৰৰ স্বাস্থ্যকেন্দ্ৰলৈ চিকিৎসাৰ বাবে প্ৰেৰণ কৰিব।

CONSTRUCTION FIRST AID

FIRST AID GUIDE

1 সহায়ৰ বাবে ফোন কৰক

- পৰীক্ষা কৰি নিজৰ আৰু ওচৰৰ লোক আৰু আহতক বিপদক অনুভৱ কৰক।
- যদি আহত ব্যক্তি সচেতন হয়, তেতিয়া প্ৰতিক্ৰিয়া ৰাখিবৰ বাবে পৰীক্ষা কৰক।
- এক ব্যক্তিক পীড়িতৰ লগত ৰাখিব লগে, কিন্তু আনজন সহায়ৰ বাবে ফোন কৰে। যদি অকণে হয়, তেতিয়া পীড়িতৰ লগত থাকক আৰু সহায়ৰ বাবে ফোন কৰক।
- যেতিয়া আক্ৰমিক নম্বৰত ফোন কৰে, তেতিয়া কওক যে আপুনি এম্বুলেঞ্চৰ সুবিধা লব কিয়নো আৰু তেওঁলোকক আয়োজনা যেনে নম্বৰ দিয়ক। ঘটনাৰ বিৱৰণ আৰু আহতৰ স্থিতি আৰু ঘটনাস্থলীৰ উপযুক্ত তথ্য দিয়ক।
- আপোনাৰ কৰ্মস্থলীৰ বাহিৰত কোনো আৱশ্যকীয় ক্ষিৰ লগত যোগাযোগ কৰক।

2 জ্বলা পৰা বচোৱা

- যিকোনো আহত হোৱাৰ পূৰ্বে নিয়ন্ত্ৰণ কৰক।
- ৰাসায়নিক পৰা জ্বলা পোৰা ঠাইত নিম্বুৰে 20 মিনিটলৈকে ঠাণ্ডা পানী দিয়া/থুই থাকক। সূক্ষিত কৰক যে পানী ৰাসায়নিক অগ্ৰভাৱিত ভাগত লৈ নাযায়। সুৰক্ষা তথ্য পত্ৰক (সেফটি ডাটা ছিটাইভিচ্যু) চাওক।
- অন্য প্ৰকাৰৰে জ্বলাত প্ৰভাৱিত ক্ষেত্ৰত নিম্বুৰে 20 মিনিটলৈকে ঠাণ্ডা পানী দি থুই থাকক।
- চালৰ পৰা ওলোৱা আঠা জাতীয়, বতাহত উৰাব নোৱাৰ আৰু অস্বাভাৱিক কাপোৰ পিন্ধক।
- যদি প্ৰয়োজন হয় তেতিয়া চিকিৎসা সহায় প্ৰাপ্ত কৰক।

3 ৰক্তস্ৰাৱৰ পৰা ৰচা

- মোজা পিন্ধক।
- আঘাত হোৱা জনক আৰাম ৰহিব দিয়ক আৰু সাহস দিয়াওক।
- বাহিৰলৈ লৈ যোৱাৰ দৃষ্টিকোণেৰে কিচৰ সাৰথানেৰে পৰীক্ষা কৰক। কিন্তু এৰিব নালাগে, লগা বস্ত্ৰ আঁতৰাব নালাগে। যদি যা গম্ভীৰ হয়, তেতিয়া এম্বুলেঞ্চ মাতক।
- ঘাঁ ক স্কো দি ৰাখক আৰু তাত কাপোৰ বান্ধি ৰক্তস্ৰাৱ ৰখাওক, আক্ৰম্ণ অঞ্চল লক্ষণ নকৰাকৈ ওপৰত ৰাখক আৰু হিলাই নাখাৰিব।
- আহত জন অচেতন হ'ব পাৰে, সেইকাৰণে স্থিতি অনুসাৰে চিকিৎসা কৰক আৰু এম্বুলেঞ্চ মাতক।
- আহত জনক আৰামত শৰাই দিয়ক আৰু তেওঁৰ শৰীৰক গৰম কৰি ৰাখক। তেওঁক সাহস দিয়ক তথা ঘটনাৰ দস্তাবেজীকৰণ কৰক।

4 গধুৰ বস্ত্ৰৰ আঘাত

- গধুৰ বস্ত্ৰ গাৰ ওপৰত পৰিলে মাংসপেশী আৰু হাড়ক নোকাৰ কৰ। আঘাতৰ ওপৰে-পাঁজৰে ইনফেক্চন বিয়পিব পাৰে, মৰ পৰা বেলেগ বেলেগ সমস্যা উৎপন্ন হয়।
- যি কোনো প্ৰকাৰে আহত হোৱাৰ পূৰ্বে বিপদৰ ওপৰত নিয়ন্ত্ৰণ কৰক।
- আপাতকালীন সেৱাদাতাক মাতক আৰু আহতক সাহস দিয়ক।
- পীড়িতৰ ওপৰত পৰা গধুৰ বস্ত্ৰক আঁতৰাই দিব লাগে।
- পৰীক্ষা কৰক যদি পীড়িতৰ কোনো আঘাত লাগে তেতিয়া তাৰ অনুসাৰে চিকিৎসা কৰক।
- পীড়িত অচেতন হোৱা অৱস্থাত চিকিৎসাৰ প্ৰস্তুতি ৰাখক।
- যদি ব্যক্তিৰ গধুৰ বস্ত্ৰৰ ওপৰত পৰি যোৱা লৈ সন্দেহ হয়, তেতিয়া বস্ত্ৰ আঁতৰোৱাৰ পূৰ্বে চিকিৎসাৰ পৰামৰ্শ লওক।
- আহত ব্যক্তিৰ চোৱাচিহ্ন কৰক আৰু ঘটনাৰ নথি-পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰক।

5 পৰাৰ পৰা আঘাত লগাৰ অৱস্থাত

- এক মিনিটলৈকে বেছি উচ্চতাৰ পৰা পৰিলে মূৰ বা ৰক্তস্ৰাৱিত আঘাত লগাৰ সম্ভাৱনা হ'ব পাৰে। এনে অৱস্থাত মূৰ আৰু ডিঙিক স্থিৰ ৰাখক আৰু আপাতকালীন সেৱাদাতাক মাতক।
- যি কোনো মূৰৰ আঘাতক সম্ভাৱিত মস্তিস্ক আঘাতৰ ৰূপত ল'ব লাগে। এনে অৱস্থাত আপাতকালীন সেৱাদাতাক মাতক, চিকিৎসকীয় পৰামৰ্শ লওক।
- অম, দুষ্টি দুৰ্বলতা, সূৰ্যী আদিৰ দৰে মস্তিস্কআঘাতৰ সংকেত হ'ব।
- যদি আহত ব্যক্তিৰ কোনো ফ্ৰেক্চাৰ হয়, তেতিয়া তাক স্থিৰ অৱস্থাত থাকিবৰ বাবে কৰ লাগে, প্ৰথম যাৰ চিকিৎসা কৰি তাৰ পিছত ফ্ৰেক্চাৰৰ চিকিৎসা কৰক বা আপাতকালীন সেৱাদাতাক ফোন কৰক।

6 কোনো ৰসায়নত জ্বলিলে

- মোজা পিন্ধক।
- আহত ব্যক্তিক আৰাম ৰহিব দিয়ক আৰু সাহস দিয়ক।
- বাহিৰলৈ লৈ যোৱাৰ দৃষ্টিকোণেৰে আশংকাৰ সাৰথানেৰে পৰীক্ষা কৰক। আশংকা এৰিব নালাগে, লগা বস্ত্ৰ আঁতৰাব নালাগে। যদি যা গম্ভীৰ হয়, তেতিয়া এম্বুলেঞ্চ মাতক।
- ঘাঁ ক স্কো দি ৰাখক আৰু তাত কাপোৰ বান্ধি ৰক্তস্ৰাৱ ৰখাওক, আঘাত হোৱা অংশ ওপৰত ৰাখক আৰু লক্ষণ নকৰিব।
- পীড়িত অচেতন হ'ব পাৰে, সেইকাৰণে স্থিতি অনুসাৰে চিকিৎসা কৰক আৰু এম্বুলেঞ্চ মাতক।
- পীড়িতজনক আৰামত শৰাই দিয়ক আৰু তেওঁৰ শৰীৰক গৰম কৰি ৰাখক। তেওঁক সাহস দিয়ক তথা ঘটনাৰ নথি পত্ৰ তৈয়াৰ কৰক।

IMPORTANT: This is a guide for giving first aid in a construction site. Such a workplace is very prone to accidents which can cause serious injuries and even fatalities. Follow the steps outlined here while waiting for professional medical assistance.

DISCLAIMER: The information in this poster is not a substitute for proper first aid training.

Get Quality First Aid Kits and First Response Services from
www.alsco.co.nz

যি কোনো দুৰ্ঘটনা বা সমস্যাৰ বিষয়ে কোনো উপযুক্ত ব্যক্তিক পলম নকৰাকৈ খবৰ দিয়ক আৰু পৰৱৰ্তী ক্ষতি কম কৰিবৰ বাবে শীঘ্ৰে প্ৰয়োজনীয় পদক্ষেপ লওক। যি কোনো দুৰ্ঘটনা, ঘটনা বা সমস্যাৰ ক্ষেত্ৰত চুপাৰভাইজাৰৰ ওচৰত প্ৰাথমিক চিকিৎসা আৰু প্ৰাথমিক চিকিৎসাৰ কিটৰ প্ৰয়োগ কৰিবৰ বাবে কমেও দুজন প্ৰশিক্ষিত ব্যক্তি থাকিব লাগে। প্ৰাথমিক চিকিৎসা দিয়াৰ দায়িত্বত থকা ব্যক্তিক নিম্নলিখিত বিধি প্ৰয়োগ কৰিব লাগে- শান্ত থাকক, আঘাতৰ প্ৰকাৰৰ পুষ্টিৰ বাবে সাৱধান হৈ আৰু ভালদৰে আঘাতপ্ৰাপ্ত ব্যক্তিৰ পৰীক্ষা কৰক।

65

প্ৰশিক্ষক হাতপুঠি

বিপদকালীন নিয়ম

দূৰ্ঘটনা, জুই লগা আৰু অত্যন্ত জৰুৰীকালীন অৱস্থাত সুস্থিৰভাৱে কাম কৰাৰ কিছু নিয়ম আছে। বহুসময়ত যথেষ্ট সচেতন হ'লেও দূৰ্ঘটনা হয়। দূৰ্ঘটনা হ'ল যথাসম্ভৱ চলি থকা যন্ত্ৰটো বন্ধ কৰিব। জৰুৰীকালীন নস্বৰত ফোন কৰি সমস্যা, স্থান আদিৰ নিৰ্ভুল তথ্য প্ৰদান কৰক। আঘাটপ্ৰাপ্ত মানুহজনক নিজে আঁতৰাব নেলাগে। জুই লাগিলে জুই নিৰ্বাপক যন্ত্ৰ ব্যৱহাৰ কৰি জুই নিৰ্বাপক বাহিনীক খবৰ দিব লাগে। জুই নিৰ্বাপক বাহিনী আহি নোপোৱালৈ পানী মৰা, বালি ছতিওঁৱা আদি সকলোবোৰ সম্ভৱ্য পহা অৱলম্বন কৰিব লাগে।

কৰ্মস্থলীৰ নিয়মমতে বিপদৰ সময়ত জৰুৰীকালীন নিয়মবোৰ পালন কৰিব। লগতে বিপদৰ কাৰণটোৰ উৎস কি তাক বিশ্লেষণ কৰিব। বিপদটো ৰাসায়নিক যন্ত্ৰ নে জুইৰ পৰা হৈছে জানি লৈ সেইমতে ব্যৱস্থা ল'ব লাগিব। জৰুৰীকালীন অৱস্থাৰ দুই ধৰণৰ ব্যক্তিগত সুৰক্ষা সজুলি (PPE) আছে কিছুমান সাধাৰণ কামৰ বাবে হাতামোজা, ভৰি আৰু বাহু ঢকা কাপোৰ, উজ্জ্বল ৰঙৰ ভেষ্ট, সুৰক্ষা চশমা, গাগোলচ, আদি ব্যৱহাৰ কৰিব লাগিব। অন্য দ্বিতীয় স্তৰৰ সজুলি যেনে বতাহ পৰিশোধন কৰা মুখ ঢকা ৰেस्पিৰেটৰ, ৰাসায়নিক প্ৰতিৰোধ কৰিব পৰা বুট জোৰা ইত্যাদি সময়মতে ব্যৱহাৰ কৰিব।

আহত মানুহবোৰক আঁঘাট অনুপাটে প্ৰাথমিক চিকিৎসা প্ৰদান কৰিব লাগে। কঁপাহেৰে ঠাইখিনি স্পিৰিটৰে পৰিষ্কাৰ কৰি মলম আদি লগাই বিষানুনাশক ব্যৱহাৰ কৰিব লাগে। তাৰ পাছত যদি সম্ভৱ আহত মানুহজনক যাবলৈ দি সা-সৰঞ্জাম, প্ৰাথমিক চিকিৎসাৰ আহিলা আদি ধুই পখালি যথাস্থানত থব লাগিব। সেইবোৰ যাতে দৰকাৰ মতে হাত দিলেই পোৱা যায় তেনেদৰে ৰাখিব লাগে।

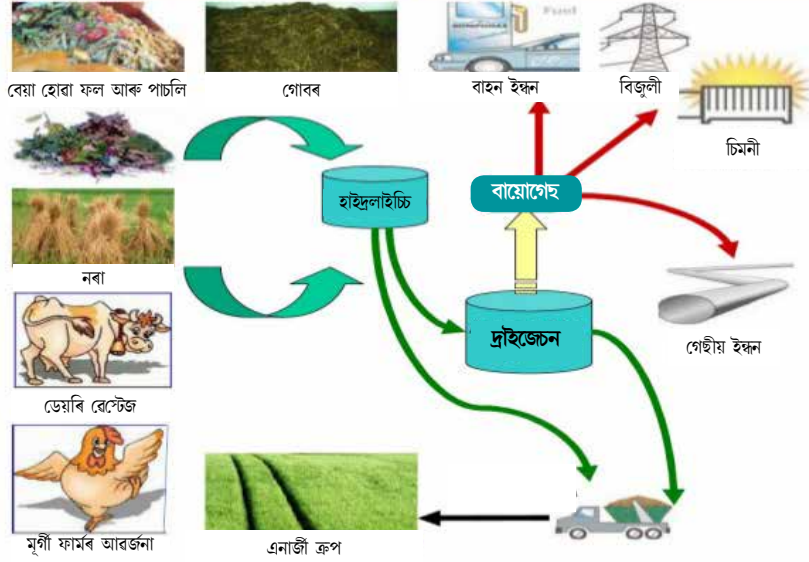
কাম অনুসৰি বিপদকালীন কামৰ দুই প্ৰকাৰৰ ব্যক্তিগত সুৰক্ষাত্মক উপকৰণ (পিপিই) থাকে। শ্ৰমিকক উপযুক্ত সুৰক্ষাত্মক কাপোৰ পিন্ধিবলৈ দিব লাগে, যেনে হাত মোজা, হাত আৰু ভৰি ঢকা কাপোৰ, জিলিকি থকা ৰংৰ গেঞ্জি, সুৰক্ষা চশমা/ক'লা চশমা আদি। যদি তাতোকৈ বিপদজনক কাম হয়, তেতিয়া পূৰ্ণ চেহেৰাৰ বতাহৰ বাবে শ্বাস ফত্ৰ, বচোৱা মাস্ক আৰু ডিচপোজেবল ৰসায়ন-প্ৰতিৰোধক জোতা পিন্ধক।

পৰিপাৰ্শ্বিকতাৰ সুৰক্ষাৰ বাবে পামৰ উচ্চিস্ত ভালদৰে পেলাওক : চিহ্নিত এলেকাতহে পামৰ উচ্চিস্ত অৱস্থিখিনি পেলাব লাগে। এনে ঠাই পকী আৰ, পানী নপৰা হ'ব লাগে। ৰসায়ন প্ৰতিৰোধীও হ'ব লাগিব। পামৰ কাম এনেদৰে কৰিব লাগে যাতে পৰিৱেশৰ কমকৈ ক্ষতি হয়। কীটনাশকৰ অৱশিষ্ট টেমা আদি ভালদৰে পেলাব লাগিব। কীটনাশক মিশ্ৰিত পানী, অৱশিষ্ট আদি অত্যাধিক গুৰুত্বসহকাৰে বিনষ্ট কৰিব লাগিব যাতে ই অন্যধৰণৰ সমস্যাৰ সৃষ্টি নকৰে। কিয়নো কীটনাশকৰ অৱশিষ্টই পানীৰ লগত মিহলি হৈ অনাকাঙ্ক্ষিত গছ, পোক-পতঙ্গ, মাছ আৰু অন্যান্য জলজীৱী প্ৰাণীক অনিষ্ট কৰিব পাৰে।

কীটনাশক ব্যৱহাৰ নকৰাকৈ অন্ধপ্ৰদেশ গ্ৰামীন পৰিৱেশৰ আৰ্থ সামাজিক আৰু সংস্কৃতি উন্নয়ন

- 'মথ' বা পখিলা নিয়ন্ত্ৰণৰ বাবে 'লাইট ট্ৰেপ' আৰু জুইৰ ব্যৱহাৰ।
- পথাৰত হালধীয়া আৰু বগা এঠায়ুক্ত বোৰ্ড লগাই শস্যৰ অনিষ্টকাৰী পোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰা।
- পোকে কনী পৰা পাত হাতেৰে ছিঙি আঁতৰ কৰা।
- ফেৰোমণ 'ট্ৰেপ' পথাৰত স্থাপন কৰা।
- বায়ো পোস্টচাইদ যেনে – নিমগুটিৰ ৰস, জলকীয়া নহৰুৰ ৰস, অন্যান্য গছৰ ৰস আদিৰে পোক পৰুৱা দমন কৰা।
- গৰুৰ গোমূত্ৰ গোৱৰৰ যোল ছতিয়াই। আৰু
- এৰাগছ, নজীফুল আদি জাল শস্য পথাৰতগাই পোক নিয়ন্ত্ৰণ কৰা কাৰ্য। এইবোৰ গছৰ পাতত পোকে কনী পাৰে। সেইবোৰ ধৰি সহজতে ধুংস কৰিব পৰা যায়।

কৃষি আৱৰ্জনাৰ ব্যৱহাৰ

অন্ধ্ৰপ্ৰদেশৰ কীটনাশক ব্যৱহাৰ নকৰাকৈ আৰ্থ-সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক বিকাশ

প্ৰয়োগ কৰা অ-কীটনাশক কীট প্ৰবন্ধনৰ বাবে পদ্ধতি ftp://ftp.fao.org/SD/SDA/SDAR/sard/GP%20updates/pest_management_India.pdf

- ১) পতংগক আকৰ্ষিত কৰিবৰ বাবে প্ৰকাশ জাল আৰু আলোকৰ ব্যৱহাৰ কৰা।
- ২) পুলিৰ ৰস শুহা কীটক আকৰ্ষিত কৰি মাৰিবৰ বাবে পথাৰত হালধীয়া আৰু বগা এঠায়ুক্ত বোৰ্ড লগোৱা।
- ৩) হাতেৰে পাত আঁতৰোৱা, যাৰ ওপৰত কোনো কীটে কণী পাৰিছে।
- ৪) খেতিত কীটৰ সংখ্যাৰ পৰীক্ষণৰ বাবে ফেৰোমোন জালৰ স্থাপন।
- ৫) জৈৱিক কীটনাশক যেনে নীম বীজ আৰু জলকীয়া-নহৰুৰ পেষ্ট ব্যৱহাৰ কৰা।
- ৬) বলৱৰ্ম আৰু শুহা পোক-পতংগক নিয়ন্ত্ৰিত কৰা। জৈৱিক কীটনাশক নিৰ্মাণ অন্য স্থানীয় ৰূপেৰে উপলব্ধ পুলিও হয়।
- ৭) এফিড আৰু লিফহাপাৰ্ক নিয়ন্ত্ৰিত কৰিবৰ বাবে গোবৰ আৰু গোমূত্ৰৰ পৰা নিৰ্মিত মিশ্ৰণ প্ৰয়োগ কৰা, যি এক উৰ্বৰক ৰূপতো কাম কৰে।
- ৮) এৰাগছ আৰু নাৰ্জী আদিৰ দৰে শস্যৰ খেতি কৰা, যিয়ে যি ওচৰৰ অন্য ফচলৰ ওপৰত লগা কীটক আকৰ্ষিত কৰি মাতে আৰু সেইটো পোক-পতংগ অহাত কোনো প্ৰজনন কৰিব নোৱাৰে। এই পুলিত পোক-পতংগ কণী দিয়াৰ সম্ভাৱনা ৰাখে, য'ত তাক সহজতে ধুংস কৰিব পৰা যায়।

पतञ्जलि अर्गेनिक रलररु इनरुतरुतुडु

Food & Herbal Park, Village - Padartha, Laksar Road Haridwar-249404 Uttarakhand (India)
Disha Block, Patanjali Yogpeeth Phase-1, Haridwar-249405 Uttarakhand (India)

Website ▶ info.pfsp@patanjalifarmersamridhi.com

Contact No : 8275999999